

OSMANLI'DAN BU YANA TÜRKİYE'DE KAPİTALİZMİN GELİŞME DİYALEKTİĞİ.. 6.BÖLÜM: 12 MART'TAN GÜNÜMÜZE..

Münir Aktolga
Haziran 2012

İÇİNDEKİLER

GİRİŞ	1
ŞİMDİ, YAVAŞ YAVAŞ 12 MART'A DOĞRU YOLA ÇIKIYORUZ.....	2
27 MAYIS'TA MENDERES NE İDİYE, KİMİ TEMSİL EDİYORDUYSA 12 MART'A GİDEN SÜREÇ İÇİNDE DEMİREL DE ODUR.....	9
8-9 MART'TAN 12 MART'A..DARBE İÇİNDE DARBE.. DEMİREL VE SOL..	11
BİR DE ECEVİT OLAYI VAR, SAHİ O NEREDE DURUYORDU BU SÜREÇTE.....	22
SÜRECİN EKONOMİ POLİTİĞİ, BİR DE İŞÇİ ARİSTOKRASİSİ YARATMIŞ BUNLAR.26 KRİZİN DİNAMİĞİ..	29
KRİZİN ANA HALKASI: DÖVİZ TAHSİS MUSLUĞUNU KİM ELDE TUTACAK..	31
PEKİ, ABD NERESİNDE YERALIYORDU BU SÜRECİN..	33
YA BİZLER NERESİNDE DURUYORDUK BU SÜRECİN..	39
SIRA GELDİ ŞİMDİ ÖZAL'A.....	45
ÖZAL'IN ORTAYA ÇIKIŞI TÜRKİYE İÇİN NEDEN BİR DEVRİMDİR..	45

GİRİŞ

12 Mart 1971'de henüz daha 23 yaşında olan bir üniversite öğrencisini düşünün! Sırtında bir asker parkası, ayağında bir postal. Belinde bir silah!..Kız arkadaş falan mı? Yok canım, onlar “emperyalizmin ajanlarıydı”!.. Gerçi bizim öğrencilikle falan bir alakamız kalmamıştı o zaman artık, kendimizi, “Türkiye’yi kurtarmaya” çalışan “profesyonel devrimciler” olarak görüyorduk! Ama mekânımız halâ üniversitelerdi!. Öyle ki, bir ara, işgal esnasında üniversitede “Halk Cumhuriyeti” bile ilan etmiştik! Hay Allah, şimdi geriye doğru baktığımda ne düşünüyorum biliyor musunuz: Neymişiz biz yahu, neler yapmışız!! Hani aklımız başımızdaydı başımızda olmasına, ama nasıl bir akıldı ki o öyle!!..

Allah aşkına söyleyin bana şimdi normal insanların-gençlerin işi midir bütün bunlar? Değil mi diyorsunuz! Aradan kırk yıl geçtikten sonra böyle bir yargıya varmak kolay tabi, ama gelin bir de o zaman bu ruh halini yaşayan insanları düşünün! Nedir, nasıl bir dünyadır bu insanların dünyası? Nasıl bu hale gelmiştir bu insanlar? “Devrimcinin görevi devrim yapmaktır” diyerek toplumla olan hertürlü bağı koparıp atmak nasıl bir cinnet halidir! Düşünebiliyor musunuz, nüfus kağıtlarımızı bile yırtıp atmıştık artık illegaliteye geçiyoruz diye!

Hangi yaşta nerede olduğumu ve ne yaptığımı düşünürken ben hep çevremdeki gençlere, kendi kızlarıma bakarım!. Onlara bakarak, onların içinde buldukları dünyayı gözetleyerek aynı yaşlarda iken kendimi değerlendirmeye çalışırım!..Bu işi yaptıktan sonra vardığım sonuç her zaman şu olmuştur: Korkunç birşey! İnanılmaz bir ruh hali! O yaşlarda insan daha çocuk oluyor yahu! Daha henüz toplumsal kimliğin bile oluşmamış oluyor tam olarak. Bir mesleğin yok. Sorumluluk nedir bilmiyorsun, üretmek, üreterek hayatını kazanmak nedir bilmiyorsun! İşçi sınıfı nedir, köylülük nedir, burjuva nedir.. bunları ancak kitaplardan

öğrenmişsin¹!..Ağzı süt kokan bir çocuksun sen daha, bir de kalkmışsın “Türkiye’yi kurtarmaya” çalışıyorsun! Nedir, seni bu yola sokan, adına ideoloji denilen o virüs müdür! Eğer öyleyse, nasıl giriyor o virüs gencecik insanların beynine? Sakın “Bursa Nutku” falan demeyin bana! Gerçi, doğru, onun da etkisi olmuştur belki, en azından, “işçi sınıfı devrimciliği”yle birleşerek onu besleyen, keskinleştiren bir etkisi mutlaka olmuştur!! Peki gençler daha yaşlı olanlara göre neden daha savunmasız oluyorlar bu konuda?

12 Mart sürecini bizzat içinde yaşayan biri olarak, yeri geldikçe bütün bu soruları da birlikte ele almaya çalışacağım. Ama bu çalışma hiçbir şekilde yaşadığım olayları anlatan bir hatıra falan olmayacak!. Bunun için çok zorlayanlar oldu beni, niye yazmıyorsun falan diye! Ne faydası olacak ki diye düşündüm hep? Hani eğer, bu zemini eleştirerek onun içinden daha iyi birşeyler çıkabileceğine falan inansa insan, o zaman yapılabilir bu türden şeyler; ama ben inanmıyorum! Bu zemin, modern bir Jöntürk-Jönkürt-zeminidir. Bu yüzden, onun içinden ancak onun kendi DNA’larına-pozitivizm tarafından insanların beynine yüklenen o “bilgilere”, o ideolojik haplara- uygun yeni ideolojik oluşumlar çıkabilir, başka birşey çıkmaz!.

Bu çalışmanın çatısını şöyle kuruyorum: Önce, M.Ali Birand’ın 12 Mart isimli çalışmasını temel alarak 27 Mayıs’tan 12 Mart’a nasıl gelindi onu bir ortaya koymaya çalışacağım. Bu arada kendi yaşadığım süreçten de örnekler vererek olayı daha da canlı hale getirmek istiyorum. Bazı şeyler unutuluyor..sadece, unutulmaması gerekenlerin altını çizmekle yetineceğim!.

Evet, çalışmanın ağırlığını 12 Mart oluşturacak, ama 12 Eylül ve sonrası da zaten bu sürecin devamı değil mi!. Bu yüzden, eğer 12 Martı iyi anlarsak, 12 Eylül’ü, 28 Şubat’ı ve bugünkü Ergenekon-cunta davalarını falan da daha iyi anlayabiliriz diye düşünüyorum. Çünkü, çalışma boyunca da göreceksiniz, bunlar hepsi aynı zincirin halkaları..

Bu arada tabi, esas olarak sürecin ekonomi politiği üzerinde yoğunlaşacağız. Bunu yaparken de temel referansımız gene Keyder olacak!. Bundan önceki çalışmada olduğu gibi, bir yandan ondan öğrenirken, diğer yandan da onu eleştirmeye devam edeceğiz gene!.

12 Eylül-1980’e yaklaşırken neden yolun sonuna gelindiğini, sistemin krizinin nasıl sermayenin krizi haline dönüştüğünü göreceğiz. Buna bağlı olarak da bir Özal’ın ortaya çıkışının Türkiye için neden bir devrim olduğunu daha iyi anlamış olacağız!

ŞİMDİ, YAVAŞ YAVAŞ 12 MART’A DOĞRU YOLA ÇIKIYORUZ..

M.Ali Birand’ın “12 Mart’ı”² çok güzel açıklıyor bu süreci! Hem sonra, “Çankaya Protokolü”nün ne olduğunu, nasıl ve kimler tarafından imzalandığını bilmeden 12 Mart sürecini anlamak mümkün mü?

“Menderes’in idamının ertesi günü Başkent’e bir sessizlik çöktü. Sanki ülkeyi 10 yıl yönetmiş olan Başbakan asılmamıştı. Ne partilerden bir açıklama, ne protesto yürüyüşleri..Sokaklar sakin, Meclis tepkisiz, gazeteler yorumsuzdu. Kiminde küçük bir haber, kiminde sıradan bir başlık, kiminde birkaç resim.. Aslında infazlardan tam 10 gün önce basının en önde gelen isimleri Devlet Başkanı Gürsel’in huzurunda 27 Mayıs’a sadık kalacaklarına dair bir bildiri imzalamışlardı...

¹ Kitaplar deyince: Üniversitede öğrenciyken, o ara bir imtihanı kazanarak ayda dört yüz lira karşılıksız burs kazanmıştım. Tek şart iyi not tutturarak sınıfı geçmekti, sonra da üniversitede öğretim üyesi olarak kalacaktım. Ama ben ne yaptım, her ay parayı alır almaz doğru Kızılay’daki Erdal Öz’ün Bilgi Kitabevi’ne giderdim ve bütün parayı oraya bırakarak ne çıkmışsa bütün o sol yayınları toplardım! Bazı kitapları da İngilizcesinden sipariş ederdim tabi. Bütün o Mao’nun Selected Works’lerini falan hep bu para ile getirtmiştim..Oku oku oku!..Benim oğlum bina okur döner döner yine okur hesabı.! Müthiş bir ideolojik bombarduman sonucunda, ayakları bir karış havada, ama ağzı büyük laflar yapan bir teorisyen haline gelmişim ben de!..

² „12 Mart“, M.Ali Birand, İmge Yay. 2008

Seçim kampanyası Menderes'in idamından tam bir hafta sonra başladı..27 Mayıs'tan sonra ara verilen demokrasi havası, yeniden meydanlarda solunmaya başlanmıştı. Silahların gölgesini üzerlerinde hisseden liderler biraz ürkektiler. Ama meydanlar sanki hiçbirşey olmamış gibi yine tika basa doluydu"³.

"Menderes'ten sonra şimdi ülkenin siyasal tablosunda üç aktör vardı: CHP'liler, DP'nin mirasçıları ve askerler...CHP kendinden emindi. Ezeli rakip DP kapanmış, yöneticileri ya asılmış ya hapsedilmişti. Sağ paramparçaydı. Meydanlar yine İnönü'ye göz kırpyordu⁴. Paşa iyimserdi ve iktidar planları yapıyordu...DP'nin mirasçısı olarak görünen AP henüz 8 aylık bir partiydi..işin ilginç yanı, AP'nin başında emekli bir asker vardı. Gümüşpala, 27 Mayıs'ın Genelkurmay Başkanı'ydı. Hazıranda atanmış, ağustosta emekli edilmişti. O kızgınlıkla da siyasete girmişti..Bir paratoner işlevi görerek bu en zorlu dönemde yeni dava arkadaşlarını eski silah arkadaşlarına karşı koruyordu. AP'nin 60'ların başında izlediği orduya karşı ılımlı yaklaşım politikasının mimarı o oldu..Gümüşpala'nın en çok kullandığı söz şuydu: "Ahval ve şeraiti düşünmüyorsunuz"..o ahval ve şerait'in öztürkçesi Silahlı Kuvvetler'den başka birşey değildi tabi.."

"27 Mayıs hareketinin daha ilk günü söz verilen seçimler tam 1,5 yıl yonra bir Pazar günü yapıldı..CHP'nin oyu yüzde 36'da kalmış, DP'nin mirasçısı Adalet Partisi'nin ise yüzde 35'lere tırmanmıştı. Üç sağ partinin oyu yüzde 61'i buluyordu. Seçmen, tüm sessizliğinin ardından Yassıada'ya ve İmralı'ya tepkisini oylarıyla göstermişti. Süngüyle gidenler sandıkla geri dönüyorlardı..Menderes'in geceleri beyaz bir atın üzerinde bir evliya gibi dolaştığı yolunda yayılan efsaneler, silahlı güçten daha etkili olmuştu. Menderes, intikamını sandıkta almıştı. Demirkırat diriliyordu. Şimdi tüm iktidar hesapları yeniden yapılmak zorundaydı..CHP'de büyük bir hayal kırıklığı, AP'de erken bir zafer havası yaşanırken geceyarısından itibaren beyinleri bir soru kurulamaya başladı. Peki asker bu işe ne diyecekti? Başlarını ortaya koyarak devirdikleri bir iktidarın yeniden dirilişini sessizce izleyecekler miydi? Yoksa? Yoksa yeniden süngü takıp tüfek mi kuşanacaklardı? Her kriz gecesini Genelkurmay Başkanlığı'nın pencerelerine bakma alışkanlığı işte o günlerde başladı. Genelkurmay'ın ışıkları sönükse mesele yok demektir. Işıklar yanıyor, bunun tek anlamı vardı. Ordu tedirgindi. 15 Ekim (1961) gecesini Genelkurmay'ın ışıkları sabaha dek yandı.

Emin Aytekim (Albay): **Seçim neticeleri gelmeye başladığı zaman şoke olmaya başladık. Geceyarısına doğru artık neticeler belli olmaya başlamıştı. Ordu Kumandanı telefonla beni aradı. 'Ne oluyoruz, nereye, ne neticeye gidiyoruz?' diye sordu. O da çok üzgündü. Bu, bir karşı ihtilal manasında değerlendiriliyordu"**⁵

Talat Turhan (Kurmaya Albay)

³ Bu konu çok önemli..Hep denir ki: "Kendi oylarıyla iktidara getirdiği bir hükümetin başbakanı, üç bakanıyla birlikte askeri cunta tarafından idam edildiği halde "halktan hiçbir tepki gelmedi"! Gerçekten böyle midir bu?...Bizim halkımız gerçekten vurdumduymaz-yüzsüz bir halk mıdır! Ben o kanaatte değilim!..Osmanlı'nın "Yönetilenleri" olarak yüzyılların içinden süzülüp gelen kendine özgü bir mücadele geleneği vardır bu halkın. Dikkat edin, bunun altında yatan da hep o, "amaç bağcıyı dövmek değil üzümü yemek" felsefesi olmuştur!..Bakin, bugün artık güçlenerek o "bağcıdan" hesap sorar hale de geldi bu halk! Ama gene de, onu döverken, ondan hesap sorarken bile amaç hep bağcıyı dövmek değil, onun bir daha önüne dikilmesine engel olmak..Bu ikisi farklı şeyler..

⁴ Ne kadar ilginç değil mi, Menderes ve onu temsil ettiği çizgi "sağ", bunun karşısında yer alan İnönü ve bütün o darbeciler "sol" oluyorlar! Öylesine tabii bir şey ki bu, herkes gibi M.A.Birand da otomatikman böyle düşünerek başlıyor işe! İşin garip tarafı o "sağ" denilenler de benimsemişler üzerlerine yapıştırılan bu yaftayı! Ya da, diğerleri kendilerine "sol" dedikleri için, onlar da bunun tam tersidir diyerekten kendilerini "sağ" olarak görmüşler!! Halbuki, işin aslı ne kadar değişik! ..Dünyanın her yerinde, varolanı-statükoyu temsil edenler "sağ", bunun içinden çıkıp geleni-yeni temsil edenler ise "sol"dur..

⁵ a.g.e s.21..işte bizim halkımızın "ihtilal" yapma yöntemi de budur!..

“Seçim sonuçlarının Demokrat Parti yandaşı olan partiyi (AP) iktidara taşıdığını görür görmez o zamanki Milli Emniyet, Silahlı Kuvvetler’e bir rapor gönderdi. Meclis’e seçilenlerin kaçta kaç DP yandaşıdır, kaçta kaç akrabadır..Yani, gelen Meclis’in yapısını bildirdi. Tartışma da o zaman başladı. **Yani bu, aşağı yukarı kediye ciğer emanet etmek gibi birşeydi. Hem devrim yapıyorsunuz, hem de Meclis’i karşı devrime teslim ediyorsunuz ki sizin defterinizi dürsün, hesabınızı görsün”.**

“Oysa savaş daha yeni başlıyordu⁶. Gündemdeki ilk sorun Cumhurbaşkanı’nın kim olacağı sorunuymuş ve Köşk ilk savaş alanı olarak seçilmişti. Ortada iki aday vardı. CHP’lilerin gönlündeki isim İnönü’ydü. Ama partisinin oyu yetmiyordu. Diğer adaysa halen Devlet Başkanı olan Cemal Gürsel’di. Gerçi orduda tabanını yitirmişti (o sıralarda Ordu içinde iktidar Sunay’ın başında bulunduğu ‘Silahlı Kuvvetler Birliği’ adındaki gizli örgüte geçmişti) ama CHP’nin desteğine sahipti. İşte, kimsenin beklemediği bir 3.aday o günlerde ortaya çıkıverdi. Bu sürpriz adayın adı:Profesör Ali Fuat Başgil’di. Başgil, DP’ye yakın bir hukuk profesörüydü..AP, adeta intikam alırcasına Gürsel’in karşısına ‘sivil aday’ olarak Başgil’i çıkarmaya hazırlanıyordu. Meclis’teki sağ çoğunluğun⁷ Gürsel’i seçtirmeyip Başgil’i Köşk’e yollaması aritmetik olarak da mümkündü. Orduyu da işte bu olasılık ayaklandıracaktı..Meclisin açılmasına üç gün kala ordu için karar anı gelmişti. Ya sandıktan çıkan iradeye uyulacak ve iktidar tekrar ‘düşüklere’ terk edilecek, ya da yeniden müdahale edilecekti. Hemen kışlalarda cuntalar toplantıya çağrıldı. Serumla yaşatılan demokrasinin üç günlük ölüm-kalım savaşı başlıyordu.

21 Ekim Cumartesi günü öğleyin İstanbul Yıldız’daki Harp Akademileri müthiş bir trafiğe sahne oldu. Saat 14.30’da Akademi binasında tam 10 general ve 28 albay toplandı. Bu, generaller ile albayların seçim sonrası ilk zirveleriydi. ‘İstanbul Cuntası’ karar için bir aradaydı. Ev sahibi, İstanbul Valisi ve Belediye Başkanı Korgeneral Refik Tulga’ydı. Katılan generaller arasında ileride 12 Mart Muhtırası’na da imza koyacak olan Faruk Gürler ve Celal Eğicioğlu da vardı. Toplantı başlar başlamaz ‘gündem’e geçildi. Gündemde yeni bir ‘müdahale’ vardı. 3,5 saat süren toplantının sonunda İstanbul Cuntası ‘Demirkırat dönüyor’ paniği içinde ‘hemen müdahale’ kararı aldı. Bekleyecek zaman yoktu. Üç gün sonra Meclis açılıyordu. O halde mutlaka üç gün içinde bu işin bitirilmesi gerekiyordu. Bu karar hemen oracıkta kağıda döküldü ve 38 asker ‘21 Ekim Protokolü’ adı verilen bu belgeye hiç tereddüt etmeden imza attılar. İmzaladıkları protokol, Türkiye’de yeni bir askeri müdahalenin yemin belgesiydi. Seçimler geçerli sayılmayacak, partiler faaliyetten men edilecek ve Meclis açılmadan kapatılacaktı..

“..Protokol metni acilen Cunta’nın Ankara kanadına ulaştırıldı. Önce Albay Talat Aydemir ve arkadaşları imzayı bastılar. Sonra da bazı generaller. Örneğin Eskişehir 1.Taktik Hava Kuvvetleri Komutanı Tuğgeneral Muhsin Batur..

“Meclisin açılmasına 48 saat kala ülke darbeyle demokrasi arasında gidip geliyordu. İlk toplantı sabah Genelkurmay’da yapıldı. Cevdet Sunay, İnönü’den işareti almış ve hemen durum değerlendirmesi için Silahlı Kuvvetler’in komuta kademesini toplantıya çağırılmıştı. Kuvvet komutanları, Ordu komutanları, Kolordu komutanları, kısacası Silahlı Kuvvetler’in en güçlü generalleri birer ikişer, Genelkurmay’ın aslanlı kapısına çıkan merdivenleri tırmandılar.

⁶ Giriş’te süreci biraz ayrıntılı olarak ele alıyorum. Daha şu meşhur Çankaya Protokolüne geleceğiz, hele biraz sabredin...bütün bunları bilmeden 12 Mart falan anlayamaz!..12 Mart, 27 Mayıs’ın bir devamıdır..12 Eylül de öyledir aslında!..Aradaki en önemli fark nedir biliyor musunuz: Darbecilerin-Devlet sınıfınının 27 Mayıs’ta kendilerine müttefik olacak diye şişeden çıkardıkları o „sol“un 12 Mart’a doğru yol alırken giderekte kontrol dışına çıkmaya başlamasıdır. Kontrol dışına çıkıpta ne yapacaktı „sol“, nasıl bir “sol”du bu?.. o ayrı mesele..Bu konuya daha sonra döneceğimiz için şimdilik uzatmıyorum..

⁷ Bakın gene darbeciler „sol“ oldular Birand’ın terminolojisinde! Belki onun kendisi de farketmiyor bunu!. Bilişçaltımıza öyle kazınmış ki bazı şeyler..Devlet hep “ilerici-sol” oluyor!..Sivil toplum ise “sağ-gerici”!..Bu anlayış 12 Mart’la birlikte değişti güya! Tağmaç’la birlikte Devletin içindeki “sağ” da ortaya çıkınca Devletin solcuları ile Devletin sağcıları kapışmaya başladılar!..

Aralarındaki en genç general Eskişehir'den apar topar çağrılan Muhsin Batur'du...Sunay, müdahale yanlılarını teker teker dinledikten sonra söz aldı. Bu yaklaşımı uygun bulmadığını söyledi. Seçimlerde en çok oyu CHP almıştı. O halde hükümeti İsmet Paşa kuracaktı. Gürsel'in Cumhurbaşkanı seçilmesiyle de bütün mesele hallolacaktı. Müdahaleye gerek yoktu...

"Ordunun talepleri derhal oracıkta kağıda döküldü. Ordu, Gürsel'in Cumhurbaşkanı seçilmesini ve Yassıada suçlarının affedilmemesini istiyordu. Bu istekler yerine getirilirse Silahlı Kuvvetler Meclis'in açılmasına izin verecekti..Toplantı bitince Genelkurmay Başkanı salondakilere 'Şimdi hepberaber Çankaya Köşküne gidip, bu isteklerimizi Gürsel'in huzurunda parti liderlerine ileticeğiz' dedi. Randevu yeri, kavganın da nedeni olan yerdi: Çankaya Köşkü..

Muhsin Batur (Tuğgeneral)

"Kendi arabalarımıza binerek 24 general ve amiral yukarı çıktık. Ben salona ilk defa giriyordum. Sonradan öğrendim ki Güvenlik Kurulu toplantıları da orada yapıyormuş. İşte rahmetli Cemal Gürsel, rahmetli İnönü, rahmetli Gümüşpala, Ekrem Alican ve Bölükbaşı varlardı. Biz de geldik, ellerini sıktık, oturduk..Rahmetli Sunay, Silahlı Kuvvetler'in isteklerini okudu kağıttan. Yani özetlersek Silahlı Kuvvetler'e sataşmaların bırakılması, siyasi af çıkarılmaması, 147'lerin geri dönmemesi, sürgündeki ağaların geri dönmemesi gibi bazı istekleri içeriyordu bu okunan yazı. İlk itiraz Gümüşpala'dan geldi. 'Ben yeni kurulmuş bir partinin başkanım. Daha üyelerimi bile yakından tanımıyorum. Onlara bu istekleri kabul ettiremem' dedi. Cevdet Sunay da cevaben, 'Siz o partinin horozusunuz. Tavuklarınızı kontrol altında tutmaya çalışın' dedi"..

"Toplantı sonunda bir anlaşmaya varıldı..Müdahale durdurulmuş ülke bir facianın eşiğinden döndürülmüştü. Ancak buna karşılık "güdümlü" bir demokrasinin yolu açılmıştı. Partiler süngü tehdidi altında Gürsel'in Cumhurbaşkanlığına "evet" demek zorunda bırakılmışlardı. Acaba bu, "demokrasinin zaferi" sayılabilir miydi? O gece parti liderleri Adalet Bakanlığı'nda bir araya geldiler. Sabah 4'e kadar çalışıp, orduya sunacakları ünlü Çankaya Protokolü'nü hazırladılar. '27 Mayıs'a sadık kalmaya, Gürsel'in adaylığını desteklemeye, DP'lilerin affını gündeme getirmemeye' razı oldular. Askerlerin rahatsız olduğu her konuda güvence verdiler. Protokol metni (daha sonra) Gürselin yönettiği bir toplantıda askerlerin gözleri önünde parti liderlerince birer birer imzalandı. Demokrasiyi kurtarmak için karşılıklı ödünler verilmiş darbe önlenmişti. Meclisin açılmasının önünde engel kalmamıştı"⁸..

Biraz uzun oldu ama çok önemli. Bırakın 12 Mart'ı falan bir yana, daha bugün bile yeni yeni kurtulmaya çalıştığımız o "vesayet" düzeninin temelleri böyle atılıyor işte! Yani diyor ki adamlar, öyle seçimle parlamentoyla falan iş bitmiyor, ancak bizim otoritemiz-vesayetimiz altında oynayabilirsiniz bu oyunu! Yoksa, yüzde ellinin üzerinde bir oyla iktidara gelmiş olsanız bile işte sonunuz bu olur deyip Menderes'i işaret ediyorlardı!..Olay budur!

İşte, birzamanlar yere göğe sığdıramadığımız o 27 Mayıs Anayasa'sı, bu vesayet düzeninin ürünüdür-üst yapısıdır. Onun kırmızı çizgileri içinde oynanacak olan demokrasi oyununun kurallarını ortaya koymaktadır. Yani, o Anayasa'da yer alan bütün o "yeni kurumları", "özgürlükleri" falan hep bu vesayet düzeni mantığı içinde ele almak zorundasınız. Yoksa birşey anlayamazsınız daha sonra Türkiye'de olup bitenlerden.

Burada altını çizmek istediğim iki nokta var. Birincisi şu: Peki, başka türlü mümkün müydü? Yani eğer siyasi partiler askerlerle bir masaya oturupta o protokolü ("Çankaya Protokolü'nü") imzalamasalar, "hayır efendim" diyerekten ona karşı direnselerdi, o günün koşulları altında mümkün müydü böyle birşey? Ve de ne olurdu

⁸ a.g.e, s.34

bu durumda? Dikkat edin, aynı soruyu daha sonra 12 Mart Muhtırasını yeyince “şapkasını alıp giden” bir Demirel için de soracağım! Ya da, 12 Eylül Darbesi sonrasında bir Özal için de geçerlidir bu soru. Politikacılar direnselerdi o zaman ne olurdu? Şimdi aradan kırk-elli sene geçtikten sonra konuşmak kolay, ama o zamanın koşulları içinde başka türlü mümkün müydü? Ben mümkün olmadığını düşünüyorum! Zaten mümkün olsaydı bunu yapan birileri de çıkardı!. Niye şimdi bir Erdoğan yapabiliyor da onlar yapamadılar ki, Erdoğan’ın “Kasımpaşalılığıyla”, Menderes’ten, ya da Demirel’den daha cesur olmasıyla mı izah edeceğiz bütün olup bitenleri! Böyle birşey tarihi-olayları ve süreçleri kişilere bağlayarak, onların bireysel özellikleriyle açıklamaya çalışmak olurdu! Halbuki tam tersine, tarihi yapanlar kendinde şey mutlak gerçeklikler olarak bireyler-kahramanlar, ya da korkaklar değildir! Çünkü, bizim bireyler dediğimiz aktörlerin kendileri de o dönemin koşullarının ürünü olurlar. Bir Menderes’i ele alalım. Menderes de Erdoğan da, bunların ikisi de Anadolu kapitalizminin temsilcileridir. Ama birisi 1950’lerdeki Türkiye’de yerine getirmeye çalışıyor bu temsil işini, diğeri 2000’li yıllarda. Bu arada üretici güçlerin gelişmesi açısından muazzam fark var. Menderes’in yaşadığı dönemde Devlet sınıfı ve onun asker-sivil kanatları bugünkü duruma göre her açıdan çok daha güçlüler. Evet, Menderes de, o zaman gelişmekte olanı temsil ediyordu, ama henüz daha süreci belirleyecek bir güce erişmemiş durumdaydı o zaman onun temsil ettiği kitle. Bugün ise öyle değil. Arkasına küreselleşme sürecinin dinamiklerini de alan Anadolu burjuvazisi bir Erdoğan yaratarak Türkiye halkını da arkasına alıp sürece damgasını vurabiliyor. Erdoğan’ın bireysel düzeydeki özellikleri onun temsil ettiği sınıfın gücüyle birleşerek toplumsal bir anlam kazanıyor..

Olaya şöyle bakmak lazım: Bir durumdan daha üst düzeydeki başka bir duruma geçebilmek için yeni temsil eden güçlerin mutlaka daha önceden eskinin içinde ortaya çıkararak gelişmiş olması gerekiyor. Durum eğer böyle değilse henüz, o zaman erken öten horozları hemen keserler! Yani, zamansız cesaret aptallıktır, karşı tarafın işine yarar. Gerekirse geri çekilmeyi de bileceksin sınıf mücadelesinde. Bazan iki ileri bir geri, hatta bazan iki geri bir ileri atımlar atarak gitmeyi bile öğreneceksin..İşte, bizim Anadolu burjuvazisinin en iyi öğrendiği şeylerden biri budur hayatta. Şu son iki yüz yılı düşünün! Kaç sefer kafalarını koparmış bu Devlet onların! Ayrık otu yolar gibi, azıcık palazlananın kellesini uçurmuşlar hep. Ve böylece öğrenmiş onlar da nasıl mücadele edeceklerini!..

Demirel almış şapkasını da gitmiş diyorlar. Ne yapacaktı ya gitmeyipte? Kiminle, neyle sürdürecekti mücadeleyi! Ben size birşey söyleyeyim mi, eğer o zaman Demirel “direnmeye” kalksaydı buna en çok sevinen gene cuntacılar olurdu ve hemen oracıkta onun da kafasını koparırlar, parlamentoyu da kapatıverirlerdi!..Ha sonra, Cumhurbaşkanı olduktan sonra Demirel bunu abartmış, bir mücadele yöntemi olarak geri çekilmeyi uzlaşmayla karıştırarak artık karşı tarafa geçmiş..tamam, doğrudur bütün bunlar; ama bu ayrı bir meseledir. Biz şu an 27 Mayıs ve 12 Mart sonrasında bahsediyoruz. Ne yaptı peki sonra “şapkasını alıp giden” o Demirel? Bekledi bekledi, karşı tarafın tükenişine paralel olarak kendi gücünün de yeteceğine kanaat getirince 1973 Mart’ında Gürler’in Cumhurbaşkanlığı mücadelesi esnasında Muhtıra’dan sonra attığı geri adımın rövanşını alıverdi!. Parlatonun üstünde uçan Batur’un jetlerine falan aldırılmadan “hayır” deyiverdi! Ve olay-12 Mart olayı-bitti!..

Ben size birşey daha söyleyeyim mi: 12 Eylül darbesinin altında yatan nedenlerden biri de aslında 1973 Mart’ında alınan o yenilgidir! Bu olay, aslında, 27 Mayıs’tan sonra içine girilen vesayet sisteminin inkârıydı bir yerde. Düşünsenize, parlamento askere-cuntaya hayır diyordu. Bu öyle kolay hazmedilecek bir olay değildi onlar için. Ve de etmediler tabii!. 27 Mayıstan ve 12 Mart’tan önce harekete geçirilen ittihatçı toplum mühendisliği çarkı gene dönmeye başlayacaktı!..

Altını çizmek istediğim ikinci nokta ise, 27 Mayıs sonrası için temelleri atılan yeni vesayet düzeni içinde “sol”un yeriyile ilgilidir. Daha sonra da göreceğimiz gibi bu nokta çok önemli. O an için bir toplum mühendisliği olayıydı bu belki. Burası açık. Devlet sınıfı

için, sınıf mücadelesinde düşmanımın düşmanı dostum olur diyerekten girilen bir projeksiyondur. Yani, şişeden cin çıkarma anlamına gelen bu davranış onlar için o zaman pratik bir zorunluluktan ileri geliyordu. Yüzde ellileri aşan çoğunlukla iktidara gelen bir düşman vardı karşılarında ve çaresizdiler. Öyle darbeyle iktidara geldikten sonra ilelebet iktidarda kalmaları falan da mümkün olmadığına göre (en azından dünya koşulları elvermiyordu buna) ne yapıp yapıp süreci tekrar demokrasi platformuna taşımak zorundaydılar. Ama bunun için de bu alanda kendilerine müttefik (denge unsuru) olabilecek taze-yeni güçlere ihtiyaçları vardı. Nasıl olsa güçlü olan kendileriydi. Meydana salacakları yeni müttefik, zaten daha işin başında gözünde ideolojik bir gözlükle dünyaya geleceği için hiçbir zaman gerçek bir tehlike haline gelemeyecekti. Böyle düşünüyorlardı o zamanlar⁹. Ve Devlet sınıfı, bu balayı ortamının-ideolojik kaynaşma ortamının- verdiği ivmeyle, yeni yol arkadaşını da koluna takarak yola devam kararı aldı.

Hem sonra bu konuda yeteri kadar tecrübeleri de vardı tarihte! O Jöntürkler-İttihatçılar neydi ki, onlar da zamanın “solcuları” değiller miydi? O “aşırı” uçları törpülenerek nasıl da yola getirilmişlerdi onlar da zamanla! Ama gene de kontrolü elden bırakmamak gerekiyordu. Ne de olsa ikiye bölünmüş bir dünyaydı içinde yaşanan. Evet, bunlar içeride bir güç haline gelemezlerdi, ama dış destek zamanla palazlanmalarına neden olabilirdi. Bu nedenle, daha işin başında, gözlerindeki ideolojik gözlüklerin yanı sıra, boyunlarına da birer sol- Kemalist tasma takmak iyi olurdu. Hemen buna uygun ölçüler alındı ve “Kemalizmle solun-Marksizmin arasında aşılmaz duvarların bulunmadığı” keşfedilerek toplumsal planda bir feedback-kontrol mekanizması inşa ediliverdi! Sadece Yön Dergisinden değil, o döneme damgasını vuran bütün “soldan” bahsettiğimi anlamışsınızdır herhalde! **Solcular-Marksistler de üretim araçlarının mülkiyetinin topluma-toplum adına da devlete tabi - ait olduğu bir düzen istemiyorlar mıydı, e, o zaman Kemalizmle-Kemalist Devletçilikle arada ne fark kalıyordu ki özünde, biri, hepsi Devlete ait olsun derken, ötekiler, yani Kemalistler de Devletin güdümünde bir karma düzen olsun diyorlardı. Yani bunların her ikisi de Devletçi idi sonunda!. Burjuvazi her ikisinin de ortak düşmanı idi!¹⁰ Bu nedenle, düşmanımın düşmanı dostumdur mantığıyla arada doğal bir ittifak zemini oluşuyordu. “Bir noktaya kadar beraber yola devam edilir”, sonra da duruma göre herkes kendi yoluna devam edebilirdi!..İşte bütün o eski-yeni solcu teorilerin dayanağı bu mantık olmuştur! “Kemalizmle solculuk-Marksizm arasında bir uçurum yoktur” anlayışının özünde yatan ideolojik temel bu olmuştur¹¹.**

Ha, “ya TİP” mi diyorsunuz? Evet, bir tek o vardı ayrı baş çekeceğim diye azıcık oyunbozanlık yapan! Ama, o da daha sonra, “daha devrimci”, “daha solcu” bir MDD teorisi icad edilerek (“pasifist-parlamentocu” olmakla suçlanarak) saf dışı bırakıldı. “Biz işçi sınıfının ve emekçilerin bağımsız sosyalist hareketi olarak yola devam etmek istiyoruz” mu diyordun sen, “ceberrut Devlete” karşıyız diyerek ittifak bozucu söylemlerle ortalığı karıştırmaya mı çalışıyordun!..Bu türden sesler, çıkışlar, önce MDD ci parti dışı bir muhalefet aracılığıyla, daha sonra da parti içinde yaratılan “daha solcu”, daha Marksist-Leninist bir kanat vasıtasıyla bastırılıverdi! Böylece, kısa zamanda TİP in de çanına ot tıkanmış, ittifak yolu çatlak seslerden arındırılmış oluyordu! O güzelim Sinan Cemgil’ler, o Hüseyin İnan’lar, bu gençlerin hepsi bir zamanlar TİP’in en aktif militanları olarak faaliyet gösteriyorlardı. Ama ne oldu sonra, bu gençlerin hepsi önce MDD ci oldular, tabi sonra da gerillacı..ve yok olup gittiler!

⁹Ama, aradan zaman geçince durum değişmeye başladı, o doğal müttefikin de artık kendilerine zarar vermeye başladığını gördüler..İşin bu yanını daha sonra ele alacağız. Fakat başlangıçta durum böyle değildi.

¹⁰ Bu konuyu daha önce bahsettiğim çalışmada (“Osmanlı’dan bu Yana Türkiye’de Kapitalizmin Gelişimi 5. Bölüm 27 Mayıs Karşı Devrimi”) ayrıntılı olarak ele almaya çalıştım..Türkiye’de bir Devletçi “burjuvazi” vardır bir de Anadolu burjuvazisi! Bunların ortaya çıkış diyalektiği ve sınıf mücadeleleri içindeki konumları tamamen farklıdır.

¹¹ Daha 2008’de bu konuda Taraf’ı- eleştiren bir makale yazmıştım (benim sitede Makaleler kısmında): “Bir Adım İleri Attınız, Şimdi Bir Adım Daha, Sonra Bir Adım Geriden Yola Devam Edebilirsiniz”..

Peki, sen nasıl “solcu”-hem de MDD’ci oldun? Kim seni MDD’ci yaptı, 27 Mayısçılar mı? Nasıl düştün bu kurt kapanının içine? Bunlar da benim kendi kendime sorduğum sorular. Aşağıdaki satırları okuyunca göreceksiniz, bütün mesele varolan-yaratılan o ortamla ilgili. Sen, bu ortamın içinde, kendi bireysel durumuna göre belirli bir çekim alanının etkisi altına girip kendine bir yol buluyorsun o kadar. Bu sadece benim için değil, herkes için böyle..Yani, bütün mesele, o ortamın-o çekim alanlarının nasıl yaratıldığında yatıyor. Mekanizma yukardan kurulduğu için sen aşağıda bunu görmüyorsun tabi, sadece bu alanın etkisi altında hareket ediyorsun..Bazan söylenildiği gibi öyle herkesi-gençleri bir kukla gibi oynatan-yönlendiren karanlık kişiler falan yok, belirli ideolojik çekim alanları var..O “güçlü”, “karanlık” kişiler-liderler de aslında bu ideolojik ortamın ürünleri..

Bizim aile aslında tam Türkiye idi! Babam DP’yi-Menderes’i tutardı, annem ise “Kemalistti”-“devrimciydi”..Dışarda olup bitenler evde de sürekli tartışma konusu olurdu. Babam biraz despot annem ise mazlum konumunda olduğu için bu ortamda ben tabi annemin tarafında olurum hep..Annem tam bir Cumhuriyet okuru idi..Cumhuriyet Gazetesi’yle, İlhan Selçukla tanışmam falan da hep bu yolla olmuştur..Daha sonra da Akşam’da Çetin Altan falan okumaya başladık tabi..Yani böyle bir alt yapım vardı..

Bu durumda 1965 yılında ODTÜ’ye girdim..İlk yıl İngilizce Hazırlık Okuluydu. Ve tam da o sırada 1965 Seçimleri yapılıyordu. Bir gün Amerikalı bir hoca sınıfta, “eğer seçmen olsaydınız seçimlerde hangi partiye oy verirdiniz, niçin” diye bir anket yapmaya kalkınca, vay, bak CIA ajanı bu diyerekten hemen bir bildiri hazırlayıp altına da imza toplayarak bunu Öğrenci Birliği’ne götürmüştüm!. O sırada Öğrenci Birliği’nde de TİP yanlısı grup varmış. Bana pek ilgi göstermeyerek, işi yavaştan almışlardı. O ara, daha sonra TİP’te ve Sosyalist Fikir Kulübü içinde muhalefette olduklarını öğrendiğim biri benim yanıma gelerek beni dinledi ve bildiriyi alarak olayı Rektörlüğe kadar taşıyıp o Amerikalı öğretmenin okuldan uzaklaştırılmasını sağladı..Tabi ben de bu olaydan sonra SFK’ya üye olarak, otomatikman, “pasifistler” diye nitelenen TİP’lilerin safında değil, muhalefetteki MDD’cilerin safında yer almış oldum..Olay bu!! Artık MDD’cilerin “altın çocuğu” olma yolunda hızla ilerleyecektim!..

Ama burada ilginç bir nokta var. Evet, ben de artık MDD’ci olmuşum. “Tam bağımsız, gerçekten demokratik Türkiye” için mücadele ediyordum ben de¹². Ama benim MDD’ciliğim hiçbir zaman cuntacılık olmadı. MDD’ci kanat içindeki anti cuntacı gençlik kanadını temsil ediyordum ben!¹³ Ben daha çok Mao’ya sempati duyuyordum. ODTÜ’de olduğum için-

¹² „Tam bağımsız“lık istiyorduk, çünkü o zaman Türkiye’nin ABD emperyalizmine bağımlı olduğunu falan düşünüyorduk biz! Bir de “Gerçekten demokratik” olmalıydı Türkiye. Bu ise, 1950’den itibaren iktidara gelen işbirlikçi-kompradorların, toprak ağalarının iktidarı olan gerici-faşist Demirel iktidarının düşürülmesiyle mümkündür! Bir yanda ABD emperyalistleri-Demirelin temsil ettiği işbirlikçi kompradorlar vardı, diğer yanda da buna karşı olan MDD cephesi..Kemalistler tabii ki en doğal müttefiklerimiz oluyordu bu mücadele içinde. Biz diyorduk ki, bir yere kadar onlarla birlikte gider, sonra yolumuza devam ederiz..Ama bazı arkadaşlar, buna bile gerek olmayacağını, Kemalist bir iktidarın “kapitalist olmayan bir yoldan”-kendiliğinden Türkiye’yi sola götüreceğini söyleyerek ipleri tamamen sol-cuntacı Kemalistlerin eline veriyorlardı (ya da tabi, onlarla birlikte iktidarı paylaşarak hedefe ulaşabileceklerine inanıyorlardı...)

¹³ Ne kadar aptalmışım! Kendime ne kadar ağırdalı-zor bir hayat yolu çizmişim!! Kendi kendimi yerin yedi kat dibindeki dipsiz bir kuyuya hapsedmişim sanki! Ama şimdi düşünüyorum da, eğer o dipsiz kuyu olmasaydı, eğer canavarın dişlerinin arasındaki o kovukta büyümeseydim ben, acaba bugün vardığım sonuçlar-bu sitede yer alan çalışmalar-ortaya çıkabilir miydi? Gece ne kadar karanlık olursa güneşte o kadar parlak doğarmış!..bu söz hep yol göstermiştir bana.. Ama bana deseler ki bugün, bir daha hayata gelsen gene aynı yolları seçer miydin? Deli misiniz siz, imkânsız seçmezdim!..Önce okulumu bitirir Fizik Bölümü’nde bir güzel öğretim üyesi olurum! Şimdi geriye dönüp bakıyorum da, ben nerelerden geçerek, nelere katlanarak gelmişim bugünlere..kendim bile inanmıyorum bazan..bu nasıl bir hayat, ne kadar zor bir süreç diye...Hayat böyle işte..bazan sizin iradenizin dışında, alıyor sizi bir yere koyuyor ve ya bu problemi çözersin, ya da sana hayat hakkı yok deyiveriyor!..

İngilizcem de olduğundan-Mao'nun "Selected Works"lerini falan getirterek okuma şansım olmuştu. Evet, pasifist-parlamentocu falan diye TİP'e muhaliftim ben de, ama öte yandan da hep işçi sınıfının bağımsız sosyalist hareketi deyip duruyordum. Türk Solu Dergisi, daha sonra da Aydınlık Dergisi, Dev Genç pratiği..bütün bu süreç içinde hep cuntacı eğilimlere karşı mücadeleyle geçti o yıllarım..M.Belli ile olan ayrılığın, Aydınlık Dergisi'nin yazı kurulunda ortaya çıkan ve daha sonra da derginin bölünmesine yol açan ayrılığın altında hep bu mücadele yatıyordu..Bunlara hiç girmiyorum, çünkü bunların kimseye bir faydası yok. Hani öyle olmuş olsa ne olur, böyle olsa ne olur hesabı, bu zeminden birşey çıkmayacağına inandığım için o defteri ta 1973 Martında kapattım ben!.Burada sadece bir örnek olarak bahsediyorum kendimden. Yani demek istiyorum ki, kimse zorlamıyor seni gel de "solcu", ya da MDD'ci ol falan diye! Kökleri ta o III.Selim'lere, II.Mahmut'lara kadar dayanan bir kültür ihtilali süreci var ortada. Ve buna uygun olarak yaratılan bir ortam var. Herşeyden önce de İttihatçı-Kemalist bir eğitim sistemi var. Adamlar açıkça ilan etmişler "yeni bir insan"-“yeni bir nesil” yaratacağız diye. Yani, dönen bir çark var ortada, bir toplum mühendisliği-devşirme insan yetiştirme fabrikası var!..Ve sen okula başladığın andan itibaren farkında olmadan giriyorsun bu çarkın içine. Sadece okul da değil. Evde, mahallede, toplumun her hücrelerinde cereyan eden bir mücadele bu. Bir yanda geleneksel kültür, diğer yanda ise yukardan aşağıya doğru topluma enjekte edilmeye çalışılan "batıcılık" adı altındaki bir başka kültür..Sınıf mücadelesi falan daha sonra, bunun üzerine geliyor Türkiye'de..Gencecik bir insansın, nereden bileceksin ki o zaman bütün bunları!..Baksanıza koca koca adamlar bile halâ çıkamıyorlar işin içinden!..

27 MAYIS'TA MENDERES NE İDİYSE, KİMİ TEMSİL EDİYORDUYSA 12 MART'A GİDEN SÜREÇ İÇİNDE DEMİREL DE ODUR..

Şimdi bakın, benim hep altını çizdiğim bir ilke var: Yeni olan daima eskinin içinde olgunlaşır ve tıpkı ana rahminden çıkıp gelen o çocuk gibi onun diyalektik anlamda inkârı olarak ortaya çıkar. Bu, birbirlerinden kesin olarak ayrışana kadar (ki bu süreç toplum söz konusu olunca dokuz aydan çok daha uzun bir süreyi kapsar!) eski ile yeninin içiçe birlikte varolacakları anlamına gelir. Bu, tek tek bireylerden, bir bütün olarak sisteme kadar her kademedede geçerli olan bir durumdur. Yani, bazan tek tek insanların bile bir ayağı bu tarafta, diğer ayağı ise öbür tarafta olabilir!.Ama gene de, hangi tarafın ağır bastığına bakarak deriz ki biz, sistemin şu yanı yeniyi, bu yanı da eskiyi temsil etmektedir..

İşte bu anlamdadır ki, toplum 1950'ye gelirken sistemin yeniyi temsil eden özellikleri Menderes'in kişiliğinde ortaya çıkıyordu. Ama bu, bıçakla kesilir gibi, Menderes yeniyi temsil ederken diğerleri eskiyi temsil ediyordu anlamına gelmiyor! Onun cesareti-korkaklığı-kalkınmacılığı, bir yandan Devletçiliğe karşı meydan okurken, diğer yandan da ona-Devlete laf söyletmemesi, bütün bunların hepsi bir bütündür. Yani, kendi içinde eski de vardır onun yeni de. Nitekim, 1950'de işbaşına geldiği zaman belirli bir umutla¹⁴ bir süre Devletçi burjuvalar da desteklemişlerdir onu. Ama zamanla, sürecin gelişen yanı ön plana çıkıp ağır basarak Menderese de yön verir. Gelişmek, ilerlemek, daha çok üreterek dışarıya da açılmak, ihracat yapar hale gelebilmek hırsı ona-onun liderliğine yön veren başlıca etken haline gelir..Yeniyle eskinin çatışması açılan bu kanal içinde yeninin ön plana çıkmasına neden olur.Son tahlilde, her süreç kendisini temsil edecek kişileri-bireyleri yaratarak geliştiriyor.

¹⁴ Çünkü, ne de olsa kucağında doğup büyüdükleri o Devlet-Devlet sınıfı hantaldır, sıkıcıdır. Ve, ne de olsa onlar da burjuvalardır! Evet, Anadolu burjuvazisine karşı her koşul altında Devletle-Devlet sınıfıyla içiçe, etle tırnak gibidirler onlar; ama bu, onların kendi aralarında hiç çelişki olmadığı anlamına gelmez!..Nitekim, 1950'ye yaklaşırken bir ara onlar da yükselen devrimci dalganın etkisi altında kalmışlardır. Düşünsenize, o dalga ki o zaman arkasına dış dinamiği de almış öyle yükselmektedir. Öbür tarafta, savaş kaybetmiş faşist bir blok varken, bu yanda, başını ABD'nin çektiği koskoca bir liberal dünya vardır. Döviz döviz diye yanıp tutuşan Devletçi burjuvalar da etkisi altında kalırlar o Amerikan yardımlarının!..Ama bu kısa sürer. Nitekim, daha sonra hemen, yeni partinin (Hürriyet Partisi) arkasına geçerek onlar da muhalefet cephesi içindeki yerlerini alırlar. Bu konuyu bir önceki çalışmada daha ayrıntılı olarak ele almıştık..

Aynı şekilde, Demirel de öyledir. Onu da gene Menderes'ten boşalan yere getiren bir süreç vardır ortada. Unutmayalım, darbe sonrası oluşmaya çalışan yeni ortamın-dengenin temsilcisi olarak işbaşına gelmiştir o iktidara. Kendi deyimiyle, "başbakanlık çalışma odasına girdiği zaman karşısında idam sehbasındaki Menderesi görerek başlar işe"! Devletçi burjuvazi bir yanda, Anadolu burjuvazisi diğer yanda, sistemin bütün taraflarının beklentileri vardır ondan da. Hassas bir dengedir bu!..Birbirine zıt iki yol ve bu yollarda yürümeye kararlı iki yolcu grubu vardır ortada, ve Demirel de, bir cambaz ustalığıyla, bir kazaya uğramadan bu dengeyi muhafaza etmekle görevlidir. Ama, insanların sübjektif niyetlerinden-isteklerinden bağımsız bir süreçtir bu. **Ve öyle olur ki, bir süre sonra, sistemin daha çok üreterek, ihracat yaparak büyüme dinamiği onda-onun politikalarında da ağır basmaya başlar. İşte, Demirel'in temsil ettiği-etmeye çalıştığı dengeyi bozan etken budur. Bir yanda, ithal ikameci Devletçi burjuvalar, diğer yanda ise dışa açılımcı Anadolu kaplanları vardır..Ve de makam odasındaki idam sehbasında sallandırılan Menderes'in fotoğrafı!**

Demirel niye direnmedi diyorlar? Şimdi, o, "niye direnmedi" diyenlere soruyorum, "peki siz niye direnmediniz"? Niye kimsenin gıki çıkmadı o zaman? Sizin o (başta DİSK olmak üzere) "devrimci"- "sivil toplum" örgütlerinizin bile darbeyi destekleme yarışına girdikleri bir ortamda Demirel'i niye direnmedi diye suçluyorsunuz! Hepsi sahte bu kahramanlıkların! Bakın bugün bile gönlünüzde halâ Silivri'nin kapılarının açılması yatıyor! Ergenekon davalarını sulandırmak için elinizden geleni yapıyorsunuz! Demirel korkmuş, korkak davranmış! Tamam, iyi de, bunun için önce niye onu korkutanları suçlamıyorsunuz ki!. Korku da insani birşeydir. Bence Demirel'in günahı korkması, korktuğu için şapkasını alıp gitmesi falan değildir. Onun günahı-suçu, daha sonra köşesine çekilmek yerine, kendi cellatlarının kucağına oturarak, neredeyse onların sözcüsü haline gelmesidir. Menderes, ya da idam edilenler yaşasalardı bugün ne yaparlardı, nerede dururlardı bilinmez tabi, ama geçmişte mangalda kül bırakmayan birçoklarının bugün nerelerde olduklarını biliyoruz biz!..

"Bugünün güneşiyle dünkü çamaşırları kurutamazsınız" derken doğru söylüyor Demirel!..Eğer o-Demirel hep bugünkü gibi idiyse, yani aslında o, dün de gene Devletçi cephenin bir elemanı idiyse, peki, ne diye bağıryorduk biz o zaman sokaklarda, kime karşıydık? Sadece bizim de değil, bütün bir Devletçi cephenin, 8-9 Mart "sol darbe" teşebbüsçülerinden 12 Mart Muhtıra'sını verenlere kadar bütün o Devletçi unsurların-Devlet sınıfının hedefinde kim vardı o dönemde? Demirel değil mi! Demirel iktidarını düşürmek değil miydi ortak hedef?¹⁵ Kahrolsun "Morison Süleyman" diye inlemedi mi o yollar yıllarca? Demirel'in o "yollar yürümekle tükenmez" lafı boşuna mı edilmişti!..Bu söz bile, daha sonra, "bak gerici-faşist Demirel ne diyor" diye tersine yorumlanmaya kalkılmadı mı?

Ne oldu da şimdi, bütün bunlar unutuldu? Demirel bugün saf değiştirdi, o da Devletçi cepheye katıldı diye bütün bir tarih yeniden mi yazılacak? Bakın, evet bugün dünün içinden çıkıp geliyor, bu doğru, ama buradaki çizgi öyle doğru bir çizgi değildir. Değildir, çünkü hayat yolları öyle düzgün-doğrusal bir çizgi izleyerek oluşmuyor!.. Yani bugüne bakarak, cetvelle bir çizgi çekip mekanik bir şekilde dünü yeniden şekillendirmeye kalkamazsınız. **1965 ten 1971'e kadar burjuva devrimi sürecinin bayrağı Demirelin elinde idi. Bu bir gerçektir. Yiğidi öldürelim ama hakkını da yemeyelim. Hem sorarım ben size şimdi: Bu gerçeği inkar ederek nasıl açıklayacaksınız o 8-9 Martı, 12 Mart Muhtirasını? Bir 1973 Mart'ını nasıl**

¹⁵ Sen istediğin kadar, "hayır bizim hedefimiz sadece Demirel'i düşürmek değildi, biz sosyalizmi kurmak için yola çıkmıştık" de dur! Yaşanılan hayatın gerçekliği içinde, "düşmanımın düşmanı dostumdur" diyerekten Demirel düşmanlarıyla objektif olarak ittifak içinde oluyor muydun olmuyor muydun o zaman sen ondan haber ver! Sübjektif olarak kafanda başka şeyler varmış, bunlar senin kendi kendini tatmin aracın olmaktan başka objektif bir sonuç veriyor muydu!

açıklayacaksınız? Bugün Erdoğan da anmıyor hiç Demirel'in adını!. Tamam, reel politika bunu gerektiriyor olabilir! Çünkü bugün Demirel'in artık savunulacak hiçbir yanı kalmadı! Artık CHP'nin, Devletçilerin bir oyuncağı oldu o da. Ama, gene Demirel'in deyimiyle "dün dündür, bugünse bugün"¹⁶!..

Bakın size, hem de M.Altan'ın kitabından yaptığım aktarmalarla anlatmaya çalışayım o zamanki Demirel gerçeğini¹⁷. İnanın bana, başka türlü ne o 8-9 Mart'ı, ne de 12 Mart'ı anlayamazsınız!.. Bunları anlayamayınca da tabii, 73 Mart'ını ve daha sonra 12 Eylül'ü anlamamız da zorlaşacaktır..

Demirel: "Meseleye şöyle bakmak lazım; 1950'de iş başına gelen hükümet, ilk defa halkı idareye dahil eden hükümettir. Demin saydığım dört kuvvete beşincisini eklemiştir. Aslına bakarsan 1960 ihtilalinin de sebebi odur. Bizim elit, halkı kaldıramamıştır. Aslına bakarsan biz halkın mümessilleriyiz, öyle geldik..

Altan: Elit derken efendim, bürokrasiyle özdeşleştirebilir miyiz?

Demirel: Sivil, asker, bürokrat, teknokrat herkesi kastediyorum. Administrasyonu kastetmiyorum. Türkiye'nin aydın sayılabilecek ve yönetime tesiri olan her grup ve kişiyi kastediyorum. Elit odur.

Altan: Bir anlamda 1950 onlara karşı kazanılmış bir zafer değil mi?

Demirel: Devlete karşı, onların yönettiği devlete karşı kazanılmış bir zaferdi.. Onların elinden devleti alma hareketidir. 1960, halkın elinden devleti alma hareketidir.¹⁸

8-9 MART'TAN 12 MART'A..DARBE İÇİNDE DARBE.. DEMİREL VE SOL..

"BEN MASUM MU YDUM, YOKSA 'EMPERYALİZMİN ALETİ' Mİ?..DEMİREL, BENİM KİTABI DARBE KOMİSYONUNA TAVSİYE ETMİŞ"!-Hasan Cemal, 16.6.2012-Milliyet Gazetesi

"Biz Demirel'i darbeye iktidardan düşürelim derken, Demirel'le birlikte bizi de devirmişlerdi. Kim devirmişti? Amerikan emperyalizmi mi? Büyük paşalar mı? İkiisi birlikte mi?"

Demirel, benim 'Kimse Kızmasın Kendimi Yazdım' adını taşıyan kitabımı darbeleri araştıran Meclis komisyonu üyelerine tavsiye etmiş, kendisini 1971'de başbakanlıktan deviren 12 Mart

¹⁶ Ne kadar ilginç değil mi, 1973 Mart'ında general Gürler'in cumhurbaşkanlığına karşı çıkararak parlamentoyu savunduğu için ben Demirel'i desteklediğim zaman bütün o eski "solcu" yol arkadaşları bana karşı çıkıyorlar, beni adeta aforoz ediyorlardı. Ama Demirel bugün onların hiçbirinin hedefinde yok artık! Hani A.A "demokrasi cephesinden" bahsediyor ya, o da artık o cephenin bir üyesi sayılıyor herhalde!! Hey gidi dünya hey! Biz gene o "Vatan Cephesi'nin" içinde kaldık!..Ben o zaman Mahkemede öyle diyordum!.. "Bir yanda, Amerikan emperyalizminin de içinde yer aldığı 12 Mart cephesi, diğer yanda ise Menderes'in kurmaya çalıştığı Vatan Cephesi..benim yerim bu ikincisidir" diyordum!.Süreci böyle cephelere ayırmak doğru değil tabii, ama bir durum tesbiti yaparken ilginç oluyor! Bu şekilde, süreç içinde kimin nerede durduğunu daha iyi görebiliyor insan!.

¹⁷ „Darbelerin Ekonomisi“, M.Altan, Hemen Kitap 3.Baskı 2006

¹⁸ a.g.e s, 73

darbesini ya da 'muhtırası'nı daha iyi anlayabilsinler diye...

Ne kadar uzun bir cümle! Haklısınız. Bazen böyle olur. Başlarsın yazmaya ucu bağlanmaz cümlelerin, uzayıp gider cümle. Neyse...Ama Sayın Demirel'in tavsiye ettiği benim bu kitap, Türkiye'de darbeleri ve asker-siyaset ilişkilerini anlamak için işe yarayabilir.

1960'ların sonunda benim inandığım, içinde ufak tefek roller aldığım, Devrim dergisinin etrafında toplanmış siyasal hareket özünde cuntacıydı.'Baasçı'ydı. Askeri kışkırtıp, darbe yaptırıp Türkiye'de devrim yolunu açabileceğimizi sanıyorduk. Devrimci gençler de vardı çevremizde. "Siz şu darbeyi yapın, sonra sıra bizim devrime gelecek" derlerdi alaylı bir dille.Kimileri eklerdi:"Önce burjuva devrimi, sonra asıl devrim!" Devrimci gençler bizim için sağa sola bomba atardı. Baş hedeflerden biri, Demirel'in iktidardaki Adalet Partisi'nin örgüt binalarıydı. Ankara'nın göbeğindeki yüksek binalara pankart astıkları da olurdu gençlerin:"Demirel iktidarı, gaflet ve delalet içinde!" Ve perde arkasında bazı öğretim üyeleri, darbe sonrasının anayasa taslaklarını hazırlar ve ben bunları gizli adreslerde mukim bazı asker kişilere zarf içinde götürüp verirdim. Cuntacılıkta herkesin bir rolü vardı. Kimse kimseden haberli değildi.Kimi bomba atardı. Kimi yazı yazardı.Kimi anayasa hazırlardı. Kimi muhbirlik yapardı.Kimi askerle iş tutardı. Heyecanlı yıllardı. 'Devrim'di amacımız. Olmadı. Darbe de yapamadık.İdam sehpaları kuruldu. Genç insanlar bu yüzden ipe gitti. Hapse gitti. İşkence evlerine gitti.

Vicdanım kanadı yıllar yılı. İnsan kendi geçmişini yazmaya başlayınca, o maziye genellikle romantize etmeye başlar, yaptıklarını güzellemeye başlar. Ben böyle yapmadım. Neyi yaşadysam aynen yazdım. Ne düşündüysem, ne hissettiysem aynen yazdım.Kullanıldım mı? Emperyalizmin aleti' mi oldum? 'Objektif olarak' kullanıldım mı?

Şu ya da bu şekilde siyasete girdiğin zaman, izlediğin çizgi her zaman birilerine yarar, yarayabilir. 1960'ların, 1970'lerin dünyası siyah beyazdı, iki kutupluydu. Bir tarafa karşı çıktın mı, öbür tarafın işine gelirdi. Ben halisane niyetlerle kavgaya girmiştim. Sosyal adaletten, sömürsüz dünyadan, dayanışmadan, eşitlikten yanaydım. Kurulu düzene isyan etmiştim. Devrim istiyordum. 'Amerikan emperyalizmi'nden nefret ediyordum. Siyonizm eşittir emperyalizm diyordum. 'Çok partili demokrasi'yi Türkiye için işe yaramaz buluyordum. Peki ya bunun için seçtiğim yol?..Darbecilikti. Cuntacılıktı. Baasçılıktı. Bu yüzden de yanlıştı. Biz Demirel'i düşürelim derken, Demirel'le birlikte bizi de devirmişlerdi. Kim devirmişti? Amerikan emperyalizmi mi? Büyük paşalar mı? İkisi birlikte mi? Hepsi olabilir. Şimdi söyleyin bakalım: Ben 'masum' muydum, yoksa 'emperyalizmin aleti' mi?"

Not: Keşke herkes H.Cemal kadar samimi olabilseydi!.Ama sadece samimi olmakta yetmiyor bu mekanizmayı parçalayabilmek için!!..Hayır Hasan, ne, sen-ben masumduk, ne de emperyalizmin aleti! Bizler, hiç farkında olmadan, "baticılık" adı altındaki o "kültür ihtilalinin", ta o II.Mahmut'tan beri işletilen Devlete yeni tipten devşirme insan-Jöntürk- yetiştirme politikasının ürünleri olduk! Bilinç dışı bir kimlik oluşturma-varoluş süreciydi bu bizim için. Bu nedenle, "suçlu" arayarak çözülmez bu problem..Kavrayarak..kendi tarihimizin o oluşum diyalektiğini kavrayarak çözülebilir..Bu yapılmadığı taktirde, gene hep aynı "hataları"-ama değişik biçimlerde-yapmaya devam ederiz..Bunun için de önce duruşumuzu-durduğumuz yeri değiştirebilmemiz gerekiyor!..İttihatçılığın sadece bir biçimine değil, onun "liberal" görünümlü olanına da-onu tanıyarak-karşı çıkabilmemiz gerekiyor!..Bilmem anlatabiliyormuyum..

Tekrar M.Ali Birand'a dönerek devam ediyoruz:

"60'lar 27 Mayıs'la olaylı başlamıştı. Başladığı gibi olaylı bitti. 70'lere miras olarak, tırmanan şiddet eylemleri, öğrenci olayları ve müdahale söylentileri kaldı. Başbakan Demirel, bir yandan sokaktaki yangını söndürmeye, bir yandan da giderek huzursuzlanan orduyu

yatıştırmaya çalışıyordu. Ekim 1969 seçimlerine bu hava içinde gidildi ve sandıktan yine Adalet Partisi çıktı. 27 Mayıs, DP iktidarını devirerek gelmiş, ama 60'tan bu yana yapılan üç seçimin üçünden de DP'nin devamı olduğunu ilan eden AP başarıyla çıkmıştı. Demirel, yeni bir dönem için kolları sıvamak üzereydi. Artık kimsenin kendisini durduramayacağını düşünüyordu"¹⁹...

Aynen 27 Mayıs öncesi gibi başladı süreç! Önce, AP içinde de gene bir "parti içi muhalefet ortaya çıkarıldı! 27 Mayıs öncesinde de bir Hürriyet Partisi olayı yaşanmıştı hatırlarsanız!..Sonra baktılar ki böyle şeyler tutmuyor, daha önce olduğu gibi bu sefer de gene olay sokağa ve orduya havale edildi!

Peki neydi o "parti içi muhalefet" olayı ve niye çözülmeye başlıyordu Demirel'in temsil ettiği "toplumsal uzlaşma" durumu? Nedenini daha sonra ele alacağımız için önce olayın özünü ortaya koymaya çalışalım burada. Neydi o DP'ye karşı çıkarılan Hürriyet Partisi olayı? Hatırlarsanız, Keyder bu soruya şöyle cevap veriyordu: "1950'lerin ikinci yarısında, İstanbul burjuvazisinin sanayi fraksiyonu (bunlar bugünkü TÜSİAD'cılar olsa gerek! m.a), Menderes'in iktisadi politikasındaki popülist eğilimin gittikçe artmasından duyduğu sıkıntı ve sabırsızlığı ifade etmişti".²⁰ Gene aynı hikâye değil mi! 27 Mayıs'tan sonra Demirel'in temsil ettiği denge içinde Devletçi burjuvazi de yer alıyordu bir şekilde. Ama olmadı gene. Ne de olsa ortada iki farklı DNA'ya sahip, tarihsel olarak farklı kulvarlarda gelişmiş iki farklı burjuva kanat vardı. **Devletçi burjuvazi, Batı'da olduğu gibi bir feodalizme, ya da bizdeki gibi bir Devlet sınıfına karşı mücadele içinde kitleleri peşine takarak gelişmediği için, kendi kanatlarıyla uçmayı başaramıyordu. Eski antika Devlet onun varoluş gerekçesiydi. Ancak onun kanatları altında kendini emin-güvende hissediyordu. İç pazara endeksli-ithal ikameci-tekelci burjuvaların döviz tahsis mekanizmasının musluğuna kayıtsız şartsız hakim olmaları gerekiyordu. Ki bu da ancak Devlet sınıfıyla ittifak içinde mümkündü. Çünkü öbür türlü, işin içine Anadolu burjuvaları adı verilen başka ortaklar da girince musluğun kontrolü elden kaçabiliyordu. İşte, on yıl aradan sonra, olan buydu gene. 27 Mayıs'la budanan ağaç gene filizlenmiş, dal budak salmıştı. Türkiye'de her on yılda bir darbe ortamı oluştuğu söylenir. Ta o II.Mahmut döneminden itibaren başlayan bir süreçtir bu aslında. Yok "müsaderemiş", yok gayrimüslim kıyıyımış, yok Varlık Vergisi olayıymış..bütün bunların altında yatan hep aynı diyalektiktir. Sürecin normal, kendi iç dinamiklerine göre akışı hep yukardan aşağıya doğru yapılan hamlelerle engellenegelmiştir. İvrip kıvırmadan önce bu gerçeğin altını bir çizelim. Nedir o 12 Eylül sanıyorsunuz, nedir 28 Şubat? Bunları hepsinin altında aynı yapısal ikilik yatmıyor mu?. Hani, "Türkiye'de iki Türkiye vardır" demiştik ya, kim, hangi Türkiye arabanın direksiyonunda oturacaktır kavgasıdır bu.**

Yok Amerikaymış, yok Avrupaymış (yani dış dinamik), bunların hepsi iç dinamiklerin üzerine oturarak bir işleve sahip olabiliyorlar. Alın 12 Martı, burada da öyle gene. Bakın M.Ali Birand bu konuda ne diyor kitabında:

"21 Temmuz 1970-Washington; Türkiye tarihinin en sıcak yazını yaşarken, binlerce kilometre uzaktaki Amerikan Kongresi'nde de Demirel Hükümeti için cehennem kazanları kaynatılıyordu. Konu haşhaştı. Amerikan Adalet Bakanı, 21 Temmuz günü Kongre'de son derece ağır bir konuşma yaparak Amerikan gençliğini zehirleyen uyuşturucunun yüzde 80'inin Türkiye'den geldiğini öne sürdü ve 'Türkiye önlem almazsa cezalandırılmalıdır' dedi..

Demirel: "Gayet yüksek seviyeli birisi geldi. 'Yasaklayın' diyordu. Ona dedim ki, biz bu afyonu yasaklayamayız.

¹⁹ a.g.e, s.203

²⁰ www.aktolga.de Osmanlı'dan Bu Yana Türkiye'de Kapitalizmin Gelişme Diyalektiği 5. Bölüm", s.1

Tabi bu yanıt Washington'un hiç hoşuna gitmedi. Demirel, Beyaz Saray'da 'istenmeyen adam' ilan edildi²¹..

Ne oluyordu şimdi yani, bir haşhaş yüzünden Amerika'nın verdiği emirle mi kaynatılmaya başlanıyordu bütün o kazanlar! Hayır tabi! Onun da çorbada tuz misali bir katkısı vardır elbet. Bizde "solcu aydınlar" kendi milliyetçi duruşlarını haklı çıkarmak için herşeye "antiemperyalizm" gözlüğüyle baktıklarından, bu türden konuları hep CIA'ya havale etmişlerdir! Böylece kendi günahlarını örtmek için de bir günah keçisi bulmuş oluyordular tabi!

Olayın özünün Türkiye'nin kendi içinde olduğunu, Türkiye'nin kendi yapısal sorunlarından kaynaklandığını söylemiştik. Diğer faktörler-yani dış faktör falan- hep bu zeminin üzerinde kendine bir yer bulmuştur. Bu konuyu daha sonraya bıraktığımız için şimdilik altını çizmekle yetinelim. **Türkiye'nin esas sorunu 1950'lerde olduğu gibi 60'larda ve 70'lerde de-hatta 80'lerde ve 90'larda da-hep döviz sorunu idi!..Devlete, hükümete kim hakimse yurtdışından temin edilecek dövizin musluğu da onun elinde oluyordu. Bu kadar basit herşey! Peki neden döviz bu kadar önemliydi? Önemliydi çünkü Türkiye dışarıya sattığından daha fazlasını ithal etmek zorundaydı. İthal girdiler olmadan sanayinin çarkları dönmüyordu. Peki o zaman niye daha fazla satarak daha çok döviz elde etme yoluna girmiyordu Türkiye? Mesela aynı dönemde Güney Kore böyle yapmaya başladığı için bu sorunu çözmüştü. Türkiye niçin aynı yola giremiyordu? İşte "Vehbinin kerrakesi" denilen olayın özü burada yatıyor!! Ben size burada başka bir soru sorayım: Osmanlı, hem de en güçlü olduğu o Kanuni döneminde Fransa'ya Kapitülasyonları bağışlamıştı değil mi, neden? Neden biliyor musunuz, çünkü Osmanlı sadece kendi içine konsantre olmuştu da ondan. O çoban ya, sürüyü doyurmayı düşünüyordu o sadece! Daha çok üretmek, dış ticareti geliştirerek üretimi arttırmak falan yoktu onun lügatinde. Gümrükleri düşürüyordu, çünkü istiyordu ki daha çok mal girsin ülkeye!! Tam bir devekuşu politikası! Onun için "antika"ya zaten!"**

Peki Devletçi burjuvazinin derdi ne idi? Aşağıdan yukarıya doğru kendi girdilerini kendi kaynaklarıyla yaratarak geliştirmedikleri için yabancı girdi kullanmak zorundaydı onlar da. Yabancı girdi ise döviz demektir. Döviz bastırıp girdiyi alacaksınız, sonra da meydana gelen ürünleri tekel fiyatıyla iç pazarda satacaksınız! Kapalı bir devre idi bu. Öyle küresel pazarlarda rekabet falan söz konusu olmadığı için bir malı daha ucuz, daha iyi kalitede üretmek falan da yoktu işin içinde. Arada bir "yerli malı Türkün malı her Türk onu kullanmalı" diyerek Kemalist-milliyetçi hamaset de yaptın mı iş bitiyordu! Niye uğraşsınlardı ki daha fazla!..Gidebildiği yere kadar bu böyle gidecekti. İşte o, "statüko..statüko" denilen şeyin özü budur! İşte, Özal'la birlikte-onun dışa açılma politikasıyla birlikte mecburen değişmeye başlayan kaderimizin altında yatan zemin budur..

1970'e gelindiğinde Türkiye gene sıkışmıştı dedik. Cari açık ve döviz sorunu gene aktüeldi. Ülkenin dış ticareti tıkanmıştı Demirel Hükümeti de devaluasyona mecbur kalmıştı. Hastaya gene acı ilaç verilecekti. Türk Lirası yüzde 66 oranında değer yitirmiş ve 1 dolar 9 liradan 15 liraya çıkarılmıştı. Aynı kararlarla şeker ve benzin de zamlanıyordu. Birkaç gün içinde zamlar çığ gibi yağmaya başladı. Birand'la devam ediyoruz:

"Türkiye 1970 sonbaharına işte bu kara tabloyla girdi: Artan pahalılık, ayaklanan işçiler, boykottaki öğrenciler, askere davetiye çıkaranlar..Kısacası bir askeri müdahalenin bütün koşulları hazır. Bütün bu olaylar hemen kışlalarda yankı bulmuş ve subaylar toplantılarına başlamışlardı. 'Nedir bu ülkenin hali' sorusuyla başlayan tartışmalar yaygınlaşıyor ve gruplar çoğalıyordu. Askerden-darbeden bahsedene Demirel, 'kalkınma bütün hızıyla sürüyor. Türkiye'nin her türlü ihtiyacı karşılanıyor. Tarlası ekili Türkiye 100 bin traktör satıyor. Senede 100 bin traktör alıyor köylü. Ne, neye geliyor yani? Onu anlamıyorum' diyordu. Ama

²¹ a.g.e, s.204

başbakanın anlamadığı şey başına gelmek üzereydi. O hafta Washington Post gazetesi 'Ordu huzursuz. Demirel'in günleri sayılı diye yazdı. Müdahale için geriye sayma başlamıştı. Üstelik başbakan olup biten herşeyi biliyor ama kıyılamıyordu..Artık her yerde ihtilal konuşuluyor ve dipten gelen bu dalga ülkeyi adeta koşar adımlarla 12 Mart sabahına doğru sürüklüyordu..

"30 Ağustos günü (1970) Kara Kuvvetleri Komutanlığı önünde görkemli bir tören vardı. Karacı generaller heyecanla yeni komutanları Orgeneral Faruk Gürler'i bekliyorlardı..Bu atama aylardır müdahale hazırlığı yapan cuntacılar da sevinç yarattı..İhtilal liderini buluyordu!²²

"Aslında Demirel çaresizdi. Çünkü artık ordunun her kademesinde müdahale eğilimi vardı. Kimi tayin etse fark etmeyecekti. Ülkede cuntalar tam bir iktidar dansına başlamışlardı. Sadece ordu içinde de değil, sivil kesimde de örgütlenmeler hızla yayılıyordu. Zamanla bu iki kesim bir araya gelip çareler aramaya koyuldular. Amaç ortaktı: AP'yi devirip 27 Mayıs'a kaldığı yerden devam etmek..

"Cuntacılar göre 27 Mayıs başarıya ulaşamamıştı, çünkü fikri hazırlığı yoktu. O yüzden, bu kez darbeden sonra yerine ne konacağını mutlaka önceden düşünülmesi gerekiyordu. İşte devrimin bu teorik hazırlığı o günlerde Doğan Avcioğlu'nun Devrim gazetesinde yapılıyordu"..

"Celil Gürkan(Kara Kuvvetleri Plan ve Prensipler Başkanı, 9 Mart Cuntası'nın önemli ismi): Silahlı kuvvetlerimizde onun (D.Avcioğlu'nun) Türkiye'nin Düzeni adlı kitabı o denli geniş ve yaygın bir ilgi çekmiş, elden ele dolaşan bir referans kitap haline gelmişti ki, hiç unutmam, bir konuşmam sırasında Orgeneral Gürler bana, 'Celil, Türkiye'nin Düzeni kitabını okumayan subayı ben eksik görürüm' demişti"²³

Dikkat ediyormusunuz, laf arasında, üzerinde hiç düşünmeden hep "sol cunta", "sağ cunta" kavramlarını kullanıveriyoruz! Ve hiç kimse de çıkıpta, hadi "sağı" anladık ama nedir bu "sol cunta" diye sormuyor! Neden dersiniz?..

Cunta nedir, kim yapar cuntayı? Askerler mi?..Peki o askerler kimin askerleridir?..Devletin ordusunun değil mi!..O halde, Devletin ordusun içinde "sol" bir cunta, yani darbe yaparak Devleti-ülkeyi kurtarmaya çalışan insanlar ortaya çıkıyor.."Sağın" ne olduğunu biliyoruz, en azından, varolanı korumaya çalışanlara deniyor "sağ" diye. Öbürleri niye "sol" peki? Ne yapmak istiyorlar da "sol" oluyorlar bunlar? **Bunlara "sol" deniyor, çünkü bunlar darbe yaparak ülkeyi "kapitalist olmayan bir yoldan" kurtarmaya çalışıyorlar!.."Kapitalist olmayan yol"?** İşte meselenin özü bu kavramda yatıyor! Üç bileşeni var bu kavramın. Birincisi açık: "Devrim yaparak" ülkeyi-Devleti kurtarmak..Burada devrimden anlaşılan, kapitalist bir toplumda-en azından kapitalizme doğru evrilmeye çalışan bir toplumda darbe yoluyla burjuvaziye alaşağı ederek iktidarı ele geçirmek oluyor. Geniş halk kitleleri, işçi sınıfı falan yok işin içinde! Onlar "bilinçsiz" oldukları için burjuva iktidarını destekliyorlar! Bu nedenle "devrim", "halka rağmen ama halk için yapılıyor"!..

İkinci nokta "devrimin" içerdeki sivil dayanaklarıyla ilgili: Dikkat edin bakın, bu türden bir "devrim" anlayışının ortaya çıktığı ve eyleme döküldüğü-Türkiye, Arap ülkeleri, Afrika'da bazı ülkeler-bütün ülkelerde "devrimle" iktidara gelen, adına asker-sivil aydın zümre-denilen bir elit tabaka var. Bunların hepsinin de kökeni, ortaya çıkış diyalektiği aynı. Osmanlı ve Türkiye pratiğinde bunlara biz Jöntürkler-İttihatçılar, daha sonra da Kemalistler diyoruz. Bu ülkelerin hepsi de Batı ideolojisinin etkisi altında bir tür kültür ihtilaline maruz kalmışlar.."Çağdaş medeniyet seviyesine erişmek" için, kabuk değiştirir gibi kültür

²² a.g.e, s.206

²³ a.g.e, s.212

değiştirerek onlar gibi olmaya, yani “batılılaşmaya” çalışmışlar. Motivasyonları-çıkış noktaları hep ülkeyi-Devleti kurtarmak olmuş bu insanların. **Peki o zaman niye “sol”-“solcu” deniyor bunlara? Sol deniyor, çünkü bunlar ülkenin kapitalizme doğru evrilmesini durdurmaya, onu engellemeye, ülkeyi “kapitalist olmayan bir yola” sokmaya çalışıyorlar. Nasıl yani, o zaman bunlar hem batıcı-Batı ideolojisiyle beyinleri yıkanmış bir elit tabaka, ama aynı zamanda hem de ülkeyi Batı karşıtı kapitalist olmayan bir yola mı sokmaya çalışıyorlar? Aynen öyle! Batıya rağmen batıcılık diyorlar buna! Bir ucu pozitivist bir ulusçuluğa dayanan marazi bir batıcılık! Bunun ne demek olduğunu anlamak istiyorsanız çevrenizdeki ulusalcılara bir bakın ve bu konuda sorular sorarak bir konuşturun onları!!**

Ama bitmedi, kendi içinde çelişkili bu tablonun gerçek hayatta kendisine yer bulabilmesi için bir üçüncü faktöre daha ihtiyaç vardı: Dünya sosyalist sisteminin varlığı! Çünkü, bu türden bir solculuğun-yani kapitalist olmayan bir yoldan ülkeyi-Devleti kurtarabilmenin olmazsa olmaz koşulu sırtını sosyalist sisteme dayamak oluyordu. Darbe yaparak ülkeyi kapitalist sistemin etki alanından çıkaracaksın, sonra da, ikiye bölünmüş dünya ortamında sırtını sosyalist sisteme dayayarak, denge politikalarıyla kendine “sol” bir yol çeceksin. Niye mi “sol”? Üretim araçlarının mülkiyetini Devletin elinde toplayacaksın da ondan! Tabi bir avuç Devletçi burjuvayı hariç bırakarak!. Çünkü onlar bir tehlike değil senin için! Devletine bağlı burjuvalar onlar!²⁴ İşte gene geldik Vehbinin o bilmem neyine! Adamlar o kadar “devrimden”, “sol” dan falan bahsediyorlar, ama gene de bazı burjuvalar bunlara sempatiyle bakıyorlar, nedir bu işin hikmeti derdim hep, meğer işin altında neler varmış! Ama nereden bileceksin o zamanlar işin bu inceliklerini. Hey gidi fukara hey!²⁵ Ne şehit olduk ne gazi!..Ama merak etme, bu satırlar senin de intikamın yerine geçecek! “Devrim” olacakmış, ülke “kapitalist olmayan bir yola” girecekmiş, onlara ne, onlara birşey olmuyor ki, ne güzel, diğer rakipleri temizlenirken ülke onlara kalmış olacaktı pratikte. Sosyalist sistemle iyi geçinmenin falan bir zararı yoktu ki!

Peki ya öteki solcular? Onlara nerede duruyordu bütün bu işler olup biterken? Burada hemen şu soruyu soralım: O dönemde herkes cuntacı mıydı? Sol eşittir cuntacılık mıydı? Bizler, Denizler, TİP’liler falan hepimiz cuntacı mıydık? Hayır! Olayı bu kadar basitleştirdiğiniz zaman işin özü kayboluyor. Yani, kaş yapayım derken, günah keçisi olarak cuntacılığı mahkum etmeye çalışırken, işin özünü gözlerden kaçırmış oluyorsunuz. Ha, bizim aramızda cuntacılar yok muydu, elbette ki vardı. Biraz sonra anlatacağım..Ama hepimiz öyle değildik. Biz kendimizi Marksist Leninist olarak görüyorduk. Devrim olayını da öyle basit bir cunta-darbe olayı olarak görmüyorduk. İşçi sınıfını, köylüleri falan ayaklandırarak devrim yapacağımıza inanıyorduk. İnanıyorduk ama, sonunda bizim de varacağımız yer aynı olduğundan-üretim araçlarının mülkiyetinin devlete ait olduğu bir sistem olduğundan-“kapitalist olmayan yolcular”, yani cuntacılar baş düşman falan değildi bizim için. En azından, “gerici faşist Demirel iktidarına” karşı mücadelede bir yol arkadaşıydı onlar da! İşte sol’la sol cuntacılık-cuntacılar arasındaki ittifakın zemini budur. Yani işin özü sol ideolojiden kaynaklanmaktadır. Marksizm-Leninizmden, onun devrim anlayışından kaynaklanmaktadır. Sen, devrim deyince bundan, işçi sınıfının burjuvaziye devirerek kapitalizmi-kapitalist sistemi yok etmesini, üretim araçlarının mülkiyetinin devlete ait olduğu bir düzenin (sosyalizm anlayışının özü budur) kurulmasını anlamıyor muydun, o zaman sol cuntacılarla aradaki fark pratikte sadece bir yöntem farkına indirgeniyordu! Onlar, “bu iş darbeye de olur” derken, sen, “hayır, işçi sınıfının ayaklanmasıyla olur” demiş oluyordun. Ama sonunda hedef aynı idi: Üretim araçlarının özel mülkiyetine son vermektir amaç..Sen diyorsun ki “burdan gidelim”, onlar da “hayır burdan” diyorlar. Olay budur. Yani, cuntacılarla-cuntacılıkla ilişkilerin kaynağı sol ideolojide yatıyordu. Elin mahkumdu onları en azından müttefik olarak görmeye..Yoksa, bütün sol öyle darbeci falan değildi! Bakın, halâ bugün bile bir Kılıçdaroğlu gidiyor Denizlere övgüler düzüyor!. O darbeci baro başkanına bakın, başında Che’nin kasketi 1 Mayıs’larda

²⁴ İşte bütün o „sol“, „devrim“ vs. soslarına rağmen bir TÜSİAD’ın hemen hemen bütün o darbe girişimlerine en azından sempatiyle bakmasının nedeni budur!..

²⁵ „Fukara“ bizim kendi aramızda Ulaş’a taktığımız lakaptı..

dolaşılıyor! Niye? Denizler de darbeciydiler de ondan mı? Hayır! Arada ideolojik bir köprü var da ondan! Örneğin Deniz: Deniz kendisini en geniş anlamıyla bir solcu olarak görürdü. Marksist-Leninist olarak..Ho Şi Minh-Che hayranı falan..Ama o, M.Kemal'e, Yakup Cemil'e falan da hayrandı. İşin içinde yiğitlik, delikanlılık, düzene karşı olmak varsa mesele tamamdı onu için! Bir kere dağa çıkıldı mı ya, bir kaç ay sonra bütün köylülerin ayaklanarak arkadan geleceğini falan düşünüyordu! Bu konudaki hatıraları bir anlatsam aklınız durur, ama gerek yok!..Ya Mahir? O da öyle, Mahir, Deniz'e göre daha teorik düşünen, devrim olayını günün koşulları içinde teorik olarak kavramaya çalışan biriydi. Kafasını en çok işgal eden soru da, Küba Devriminden sonra neden hiçbir yerde yeni bir devrimin olmadığıydı. Daha sonra bu onu, sosyalist sistem karşısında birleşme zorunluluğunun emperyalist ülkeler arasındaki çelişkileri ikinci plana ittiğine, bu yüzden de devrimin gerçekleşmesi için gerekli olan zayıf halkanın bir türlü oluşmadığı sonucuna götürdü. Ki bu da, daha sonra geliştirmeye çalıştığı "öncü savaşı" düşüncesinin temelini oluşturdu..Ama başlangıçta, yani biz bir araya gelirken henüz bu türden düşünceler yoktu ortada.

Bakın burada Mahirle ben nasıl biraraya geldik ve birlikte çalışmaya karar verdik onu anlatayım. Bu önemli.

O 8-9 Mart'tan falan önceydi. Daha E.Kürkçü Dev Genç başkanı olmamıştı. Önümüzdeki günlerde Dev Genç Kongresi yapılacaktı. Bu nedenle, en önemli sorun Dev Genç başkanının kim olacağı, Dev Genci kimin kontrol edecekti. Bir gün Siyasal'da bir toplantı var, İstanbul takımı da gelmiş dediler, ben de gittim. Yurtta bir odada 15-20 kişiydik. Herkes vardı o toplantıda. İsim falan vermeyeceğim ama, İstanbuldan Deniz'in takımından olanlar, Ankara'daki gruplaşmaların temsilcileri falan herkes oradaydı..İstanbullular konuyu açtılar. Sol cuntadan bahsettiler ve bizim irademizin dışında, yani istesekte istemesekte cunta geliyor diyerek, onu daha sola itmek için cuntaya destek olmamız gerektiğini söylediler. Tabi burada en önemli sorun Dev Gençti. Çünkü, eğer cunta sempatanları Dev Genç'i ele geçirebilselerdi bu cuntacıların işini çok kolaylaştırıcaktı. Dev Genç başkanlığı için bir de adayları vardı. Gene isim vermiyorum, dediler ki, cuntayla da bağlantılı olması gerektiği için şu kişiyi Dev Genç başkanı yapalım.

O gün bir tek ben karşı çıktım buna²⁶. Bizim cuntayla bir ilişkimizin olamayacağını, işçi sınıfının bağımsız hareketinin esas olduğunu falan söylemişim öz olarak. O ara tuttu Mahir de beni destekleyen birkaç söz söyledi ve toplantı bitti. Toplantı biter bitmez ben hemen Mahir'in yanına giderek seninle biraz konuşabilir miyiz deyip onu bir kenara çektim ve dedim ki: "Bak Mahir, olay açık. Bunların hepsi sol cuntaya takmışlar kafayı. Biz ODTÜ'de bir grubuz ve cuntaya falan karşıyız. Biz işçi sınıfının yoluna inanıyoruz. Eğer sen de aynı şekilde düşünüyorsan gel birlikte çalışalım". Çünkü ancak böyle bir birliktelik Dev Genç'i cuntacılara kaptırmaya engel olabilirdi. Mahirlerin de Siyasal da bir grup olduğunu tahmin ediyordum ben. O da "tamam" dedi, "birlikte hareket edelim". Hem sonra dedi ki, "bizim de orduyla, özellikle de Hava Kuvvetlerindeki genç subaylarla ilişkilerimiz var. Ama onlar da bizim gibiler, yani cuntalarla ilişkileri var ama cuntacı değiller, bize bağlı olarak kalırlar".. İşte bizim Mahirlerle biraraya gelmemizin özü esası budur. Ve nitekim de daha sonra, bu ittifaka bağlı olaraktır ki Dev Genç kongresini biz aldık. Kürkçü'yü ben önermişim, bizim ortak adayımız olarak. Cuntacılar karşı seçimi kazanarak Kürkçü böyle Dev Genç başkanı olmuştu...

²⁶ Sonra, Mamak Cezaevi'nde, bu gruptan biri bana dedi ki: "Eğer biz gelseydik, yani 9 Mart Cuntası başarılı olsaydı önce siz vardınız hedefte"!..Yani, şimdi düşünüyorum da, ben yürüyen bir arabayı durdurmak için onun önüne atmışım o zaman kendimi!. Evet, sonra araba durmuş ama, bizi de ezip geçerek!. Aynı şey daha sonra 73 Mart'ında da böyle oldu. Düşünün o Selimiye'yi, bütün "solcular"-yol arkadaşları- Gürlar cuntası gelecek hepimizi çıkaracak diye dua ederken ben çıkıyorum ve "12 Mart faşizmine karşı parlamentoyu, Demirel'i destekliyorum" diye bağıriyorum, olacak iş miydi bu!..Halâ ödettiriyorlar bunun bedelini!!

Peki, Denizlerle Hüseyinler nasıl biraraya geldiler ve de daha sonra biz nasıl şehir gerillacıları olduk? Bütün bunların cuntacılıkla bir ilişkisi var mıydı?

Bakın, işin cuntacılıkla bağlantısı Türkiye'nin içine girdiği ortamla ilişkili. Yani öyle, dağa çıkalım da cuntaya yol açılın şeklinde değil. En azından ben böyle biliyorum. Belki öbür türlü düşünen de olmuştur (yani, bir Enver veya Resneli Niyazi gibi dağa çıkalım da arkasından da darbe olsun falan gibi düşünen) ama işin özü bu değil diye düşünüyorum²⁷. Her yerde bir darbe söylentisidir almış yürümüş. Yani mevcut sistem ha çöktü ha çökecek. Sen de diyorsun ki, ben de kendimi bir güç olarak ortaya koyayım, zincirin zayıf halkasını bir yakalarsak fırsat bu fırsattır.

Benim Silifke'li bir çocukluk arkadaşım vardı. Gene isim vermiyorum. İstanbul'da İktisat Fakültesi'ndeydi o. Birgün bir baktım Siyasal'ın orda yakaladı beni. Biz dedi dört kişi Filistin'e gittik. İşte saydı, Deniz, ben, Cihan, bir de E., iki hafta kaldık orada gerilla eğitimi de gördük. Şimdi de geldik dağa çıkma hazırlığı yapıyoruz. Kaçak durumdayız, bize kalacak bir ev bul. Ben bunları aldım, bizim ODTÜ'lü çocukların kaldığı bir ev vardı Kavaklıdere'de oraya götürdüm. Orda bunlar bana düşüncelerini anlattılar. İşte dağa çıkacaklarını falan söylediler beni de ikna etmeye çalıştılar. Ben karşı çıktım tabi. Hem sonra dedim ki, iki haftada siz ne öğrendiniz de öyle kendinize güvenir oldunuz, çocuk oyuncağı mı bu işler..O benim arkadaşla Cihan mıydı, E.. miydi unuttum, ikisi, orada öğrendikleriyle bir judo gösterisi yaptılar bana-beni ikna etmek için, ama tutmadı tabi. İkna edemediler. Ama onlar bu evde kalırken oraya bizim diğer arkadaşlar da gelip gidiyorlardı. İşte Deniz Taylan'ı, Hüseyin'i falan hep bu evde tanıdı. Ve de onları gerillacılığa ikna etmeyi başardı. Bazan hep kendi kendime bu yüzden kızarım, keşke onları o eve götürmeseydim diye!..

Devam ediyorum: Denizler ilk eylemi yaparak THKO'yu ilan ettikleri zaman, hiç unutmuyorum Siyasal'da bir hava bir hava!..Bizim Dev Gençli arkadaşlar bile, "helal olsun çocuklara, bu iş böyle olur" falan demeye başlamışlardı. O ara bir de o Marighella'nın kapağında üç kurşun deliği olan "şehir gerillacılığı" kitabı yayınlanmıştı Ant Yayınları tarafından. Ben bu kitabı da alarak-bizim o zaman Kavaklıdere'de başka bir evimiz vardı oraya gittim Mahiri görmeye. Bir durum değerlendirmesi yapacaktık..Mahir kitabı alıp baktıktan sonra önemsemeyerek bir kenara atmıştı. Yani bizim o zaman daha kafamızda şehir gerillacılığı falan yoktu. Biz, işçi sınıfı diyorduk. E, darbe falan da ha geldi ha gelecek dendiği için, bir yandan da illegal örgütlenmeye, bunu için de para temin etmeye falan çalışıyorduk o kadar. Zaten Mahirler İstanbul'a da bu iş için gitmişlerdi. Yani öyle şehir gerillacılığı falan yoktu hesapta. Tam tersine Denizler'e falan da bu yüzden karşıydık zaten. Mahirdeki değişim onlar İstanbul'da kaldıkları süre içinde ortaya çıktı..

Bunları anlatmamın nedeni o dönemdeki ortamı ortaya koyabilmek..Toprak ayağının altından kayıyor. Ve sen de sürükleniyorsun..Bu koşullar kısa süre içinde senin düşünceni de belirler hale geliyor..Buna uygun devrim anlayışları falan ortaya çıkmaya başlıyor..Olay budur. Eğer işin içinde cuntacılık falan olmasa, onların gerdiği ortam olmasa bizim gelişimimiz de çok farklı olurdu herhalde..

Ama biz de müsaitmişiz bu işe demek ki!! Bakın size bir olay daha anlatayım. Ama bu çok daha öncelere ait..67-ya da 68 falan olabilir..

O zaman Cebeci'de oturuyoruz ven de ODTÜ Fizim Bölümü'nde 2. Sınıfta öğrenciyim. Ertesi gün çok önemli bir imtihanım var, evde ders çalışıyorum..O gün de tesadüfen 27 Mayıs. Aşağıdan, caddeden bir sesler duydum. Hemen kitabı bırakarak pencereden bakmaya gittim. 27 Mayıs bayramdı ya o zaman, caddeden tanklar geçiyordu..Hemen aşağıya indim ve orada

²⁷ Nitekim Selimiye'de (gene isim vermiyorum) İstanbul grubundan bir arkadaş herşeyin cuntayla ilişkisi içinde planlandığını falan anlatmıştı bize, ama işin içinde olmadığım için bu ne kadar doğrudu onu bilemiyorum tabi..

rasladığım birkaç arkadaşıyla birlikte tankların üstüne çıkarak “kahrolsun Amerika, ordu gençlik elele milli cephede” diye bağırmaya başladık!..Derken, bizim sesimizi duyan (orada yakınlarda Site öğrenci yurdu vardı, zaten Siyasal’a, ve Hukuk Fakültesi’ne, oradaki yurtlara falan da uzak değildi bizim ev) koştu geldi ve biz iki üç yüz kişi, tankların üstündeki askerlerle de kucaklaşarak bir 27 Mayıs kutlaması yaptık bu şekilde!. Tabi askerlerin de hoşuna gidiyordu bütün bunlar. Ellerindek telsizlerle “komutanlarına” durumu bildirmişlerdi hemen!.Oradan da okeyi almışlardı!

Ya, işte böyle, böyle başladı bu işler o zaman. Hepsini bırakın bir tarafa, şu meşhur Dev Genç marşının sözlerine bir bakın: “Ey Dev Genç’li Dev Genç’li savaş vakti yaklaştı, al silahını eline emperyalizme karşı”! Ne savaşıydı bu kardeşim, hangi emperyalizme karşı silahlanıyordun!..Bu marşların hepsi asker marşymış biliyor musunuz!. Sözleri değiştirilerek devrimci bir içeriğe kavuşturulmuştu!. Vay benim garibim vay! Bize hayalet taşlatmışlar da bizim haberimiz yokmuş! “Kemalizmle Marksizm arasında aşılmaz duvarlar yoktur” sözü boşuna söylenmemiş demek ki!..

Lafı uzatmaya gerek yok, biz hepimiz birer modern Jöntürktük o zaman!. Modernliği şurada ki, eski Jöntürkler Batı’daki burjuva devrimlerinin etkisi altında kalarak, oradan öğrendikleri bilgilerle Osmanlı’da burjuva devrimi yapmaya kalkışırken, biz de, Sovyet Devriminin etkisi altında, okuduğumuz kitaplardan öğrendiğimiz şeyleri uygulayarak devrim yapmaya çalıştık..İsterseniz bütün bunları, kültür ihtilali ürünü yeni tipten devşirme bir kuşağın etkinlikleri olarak da ifade edebilirsiniz.

Birand’la devam ediyoruz: “1971 yılının Mart ayı kapıyı çaldığında artık ülkede bir askeri müdahalenin eli kulağındaydı. Sağda solda garip şekilde peş peşe bombalar patlıyor, şehir gerillası, banka soyma, adam kaçırma gibi alışılmadık eylemlere başvuruluyordu. Generaller bu gidişe dur demek konusunda karar almışlardı. **Dinamit başbakan Demirel’in altına yerleştirilmişti. Şimdi soru, dinamitin fitilini kimin ateşleyeceğiydi..**

“9 Mart 1971 Salı Ankara: İşte cuntaların aylardır örgütledikleri ihtilalin günü gelmişti. 9 Mart akşamı, Başbakanlığa birkaç yüz metre uzaklıktaki Hava Kuvvetleri karargâhında Gürler ve Batur’un katıldığı bir ‘darbe zirvesi’ düzenlendi. Toplantıdaki bir başka önemli isim; Kara Kuvvetlerindeki ihtilal hazırlığının beyni sayılan Tümgeneral Celil Gürkan’dı. Gürkan; Gürler ve Batur’dan sonra ihtilalin 3. adamıydı. İhtilalden sonra Başbakan yardımcısı olması planlanıyordu. Karargâhta sabahtan alarm verilmişti. Bütün birlikler o gece yapılacak bir harekât için hazır tutuluyorlardı. Nihai karar anı gelmiş ve iş bir tek düğmeye basmaya kalmıştı.

Emin Değer (MSB Hukuk Müşaviri):

“Bu akşam düğmeye basılacak. Hepiniz Hava Kuvvetleri’nde hazır olun dediler. Eğer ‘düğmeye bas’ deselerdi, harekât planı uyarınca yapılacak görevlerimiz vardı...”

Uluç Gürkan (Gazeteci, daha sonra da DSP Milletvekili):

“Her şey hazır. Harekete geçirilecek birlikler, ele geçirilecek yerler..O gece Hasan Cemal’le birlikte bürodan eve gitmedik. Tankların çıkacağını, Orduevi’ni alacağını tahmin ediyorduk. O konuda bilgilerimiz vardı²⁸..

Peki biz, biz Dev Gençliler ne yapıyorduk o gece?

Bizim de haberimiz vardı darbeden. Hava Kuvvetlerindeki asker arkadaşlarımız aracılığıyla biz de haber alıyorduk olup bitenlerden. Onlara Ankara’daki Birinci Şubenin alınması görevi

²⁸ a.g.e, s.237

verilmişti. Bizler de üçer beşer evlere dağılarak beklemeye başladık. Eğer aksi bir gelişme olursa bizim asker arkadaşlar belirli askeri depoları boşaltacaklar, oradan alınan silahları bize verecekler, biz de silahlı direnişe katılacaktık. Allahım yarabbim, nerelerden çıkıp gelmişim ben!! Hem her türlü cuntaya falan karşıyız diyorsun (bu anlamda gerçekten de cuntacı değilsin) ama hem de sürüklenerek onun içinde yer alıyorsun. Yani, “sol cunta” hedefine ulaşamazda bir çatışma falan çıkarsa, ister istemez onun savunmasında yer alacak yedek güç oluyorduk biz de..Allahtan ki bunların hiçbirisi olmadı! General Gürler “düğmeye basmayınca” “sol cunta” macerası da sona erdi...

Sözü fazla uzatmıyorum. 12 Mart 1971 günü dört generalin imzaladığı 12 Mart Muhtırası radyoda okunduğu zaman tarihin hangi yönde akacağı belli olmuştur artık..Muhtıra'nın 3. Maddesinde, şunlar şunlar yapılmazsa ordu yönetime el koyacaktır deniyordu..

“Süleyman Demirel: Bir Cumhuriyet’e ve bir Parlamento’ya bir kişi, iki kişi sahip çıkarak bir yere varamazsınız..Tek ses yok ki arkamda..Güç yok. Nasıl neyle gideceğim güvenoyuna, vesaireye? Yani bir de güvensizlik oyu alıp, kendimi muhtıranın hedefi olmaktan çıkarıp, Meclis’in hedefi durumuna mı getireyim?..

Yapacak bir şey kalmamıştı. Ordu, silah elde bekliyordu. Sunay, ‘beni de devre dışı bıraktılar’ diyordu. Meclis sessiz, basın ve muhalefet tepkisizdi. Demirel, yaşamının en zor kararını orada verdi. İstifa edecekti. 4,5 saate yakın süren toplantının sonunda Bakanlarına: ‘Bu yolla hiç olmazsa Meclis’in kapısını açık tutabiliriz’ dedi. Bir beyaz kağıda, ‘Muhtırayı anayasa ve hukuk devleti anlayışıyla bağdaştırmak mümkün değildir. Bu durum muvacehesinde Hükümetimin istifasını saygı ile arz ederim’ diye yazdı ve imzaladı...

Ülke 13 Mart’a, devrik bir başbakan, devre dışı bir Cumhurbaşkanı, başı önde bir Meclis ve birbirine küs komutanlarla giriyordu. Tablo hiç olmadığı kadar umutsuzdu. Ama Güniz Sokağa çekilen Demirel’in bir tek tesellisi vardı: Meclis’in kapısı kapanmamıştı. Ve o kapı aralık kaldığı sürece oradan içeri girip mücadeleye kaldığı yerden devam edebileceğini düşünüyordu. Çok değil, iki yıl sonra o kapıdan girecek ve yine bir mart ayında 12 Mart’ın rövanşını alacaktı. Hem de cümle aleme ibret olacak bir zaferle..”²⁹

Birand burada 73 Mart’ını kastediyor. Hani o, general Gürler’in cumhurbaşkanı seçilmesi için ordunun parlamentoya baskı yaptığı, Batur’un jetlerinin parlamento üzerinde alçak uçuş yaptığı günleri hatırlatıyor..

Peki biz neredeydik o günlerde, yani 73 Mart’ında biz neredeydik ve ne yapıyorduk? Aşağıdaki satırlar bu sitenin önsözünden:

Evet, nereden çıkmıştık yola? Dünyayı ve Türkiye’yi kurtarmak için, işçi sınıfını koordinat sistemimizin merkezi olarak alıp, herşeyi ona göre açıklayarak başlamamış mıydık yolculuğa? Aynen öyle! Üretici güçlerin gelişme seviyesine uygun yeni bir üretim ilişkileri sistemini kurarak, insanlığı sömürden, baskıdan kurtaracak olan sınıf o değilmiydi! Evet! Dünyanın başka ülkelerinde de bu böyle olmamış mıydı! 1917 ile açılan süreç, insanlığın kurtuluşu süreci değilmiydi! Referans noktalarımız bunlardı! Sınıf mücadelesi veriyorduk biz! Kapitalizme karşıydık! Karşımızdaki düşman, baskının, sömürünün, toplumdaki bütün kötülüklerin nedeni olan burjuvaziydi! Hiç bir uzlaşmaya, ara yola da yanaşmıyorduk! Her türlü cuntaya karşıydık. Sol cunta heveslilerinin bile baş belası haline gelmiştik! İşçi sınıfı hareketi diyorduk! Bağımsız örgütlenme diyorduk! Bu düşüncelerle yola çıkmıştık bir avuç genç insan. Sonra? Sonra bazıları 8-9 Mart’ta “sol cunta” beklerken, 12 Mart’ta (1971) “sağ cunta” geldi! Kimimiz öldük, geri kalanlarımız da hapisaneleri doldurduk!

²⁹ a.g.e, s.257

Ve yeni bir süreç başlamıştı. Bir tür hesaplaşma! Ortada açıklanması gereken bir çok soru duruyordu. Çatışmayı en üst düzeyde yaşayanlardan biri olduğum için, bazı şeyleri apaçık görebiliyordum. Birkere, şöyle bir paradoksla karşı karşıyaydık. Türkiye’de devletin, “hakim sınıfın, burjuvazinin örgütü, baskı aracı olduğunu” söylüyorduk. Okuduğumuz bütün kitaplardan da bu sonuçlar çıkıyordu. Bir de baktık, Türkiye’de, burjuvazi falan takmayan, apayrı bir devlet var! Biz, “işçi sınıfı adına, ‘burjuva devlete karşı mücadele ediyoruz” derken, devlet de burjuvaziye karşı mücadele halinde! Bir anda, kendimizi onunla yanyana bulmuştuk! Çık işin içinden çıkabilirsen! Dünyada başka hiçbir yerde raslanmayan orijinal bir durum!

Ve 1973 Mart’ı

1973 Mart’ında, General Gürler’in cumhurbaşkanı olması için devlet sınıfının parlamentoya baskı yaptığı günler, hayatta kendimi en yalnız hissettiğim günler olmuştur! Ama, Selimiye Cezaevi’nin kalın duvarları arasında olduğum için duyulan bir yalnızlık duygusu değildi bu! Hapisanede beraber olduğumuz bütün “yol arkadaşlarımız”, “solcular”, “Bir yanda 27 Mayıs geleneğinin temsilcisi Gürler, öte yanda da gerici faşist Demirel, biz elbette ki Gürler’den yanayız” diyerek yerlerini belli etmişlerdi. Evet, bir yanda, parlamentoyu açık tutmaya çalışan, demokrasiyi savunan, o beğenmediğimiz Demirel³⁰ ve burjuvazi vardı, öte yanda da devlet sınıfı ve onunla birlikte hareket eden “sağcılar”, “solcular”, “asker sivil aydın zümre”! Üstelik, o en çok karşı olduğumuzu söylediğimiz “Amerikan emperyalizmi de” bu tarafta, bu ittifakın içinde yer alıyordu...! Müthiş bir şeydi bu! Hiç bir kitaba sığmayan bir çelişki vardı önümüzde! “Sınıf mücadelesi veriyoruz”, “bağımsızlık ve demokrasi mücadelesi veriyoruz” derken, aslında devlet sınıfıyla kucak kucağa olan “solcular”, ve de, “sola karşı mücadele ediyoruz” diyerek var olan, ama aslında gene bu devlet sınıfının uzantısı olan “sağcılar”! Bu arada da, birsürü genç insan ölüp gidiyordu hergün...! Sap gibi kala kalmıştık ortada! Öyle bir dipsiz kuyu ki, girtlağına kadar girmişsin içine!

Nasıl bir Türkiye’ydi bu böyle? Nasıl bir sistemdi bu? Neyin nesiydi bu “Devlet”! Biz paraşütle mi inmiştik bu ülkeye yukardan! Neden tanımiyorduk hiç kendi tarihimizi, toplumumuzu? Elimizdeki teorik silahlar bu gerçeği açıklamaya yetmiyordu, o halde ne yapmak lazımdı? Nereden başlamalıydık?

....

Kuyunun dibinden avazın çıktığı kadar bağırsan kim duyar! Zaten duymak isteyen de yoktu ki o zaman! Ama biz gene de, herşeyi göze alıp bağırdık! Cuntaya karşı, burjuva parlamenter sistemin yanında yer aldık. Aman Allahım, senmisin bunu yapan! Aforoz ettiler bizi! Hainliğimiz mi kalmadı, dönecliğimiz mi! Açtılar ağızlarını, yumdular gözlerini! Biz görevimizi yapmıştık. Mesaj gitmişti gideceği yerlere. Rasgele insanlar değildik. Bir ağırlığı vardı o zaman söyleyeceklerimizin. Ve ben inanıyorum ki, 12 Mart’ın yenilgiye uğratılmasında, bunun da mutlaka bir katkısı olmuştur!

Bütün bunlar, bizim yaşadıklarımız, bir roman olurdu aslında! Ama benim hikaye anlatmaya vaktim yoktu hiç! Bu çelişki çözülmeliydi. Hem de, ucu nereye kadar giderse gitsin! Bütün o provokasyonları duymazdan gelerek çalışmaya başladım. Ama nasıl, cezaevinde günde 15 dakika havalandırmaya çıkma hakkımız varken, ben buna bile vakit bulamazdım. Şimdi düşünüyorum da, müthiş bir konsantrasyonda o. Sanki bir atom reaktörü çalışıyordu içimde!

³⁰ 73’lerin demokrasi kahramanı Demirel, cumhurbaşkanı olduktan sonra sınıf değiştirdi. Devlet sınıfıyla bütünleşti. Malesef bunun hep altını çizmek zorundayım. Cuntacılar Menderes’i asarak yok etmişlerdi, ama Demirel kendi kendini yok etti..Menderes’ten geriye hiç olmazsa “hoş bir seda kaldı, peki yarın öldüğü zaman kim gidecek Demirel’in cenazesine..Ama merak etmeyin gene bulunur birileri. Yeni dostları yalnız bırakmazlar onu..Biliyor musunuz ben Demirel’e korktuğu, korkarak saf değiştirdiği için kızmıyorum. Çünkü korku da insanı bir şeydir. Adamlar bir Menderesi asarak örnek olarak önüne koymuşlar, bak senin sonun da böyle olur demişler. Buna birşey demiyorum. Ama o bu kadarla yetinmedi, saf değiştirdikten sonra kendi düşmanlarını savunmaya başladı. Bu kötü işte..

Ve kitaplar, kitaplar... Rahmetli anacığımın kolları kopardı hapishaneye kitap taşımaktan. O Sahaflar Çarşısı'nı Selimiye'ye taşıırken, bir gün bile olsun yorulduğum demedi. 71'in parasıyla ellibin lira emekli ikramiyesini benim için kitaplara harcadı. Dünyanın her yerinden kitaplar getirtti bana. Bir tek o vardı yanımda, o anlıyordu beni. Ve o kahraman kadın, Selimiye'de, ikinci sefer doğurdu beni! Kahraman diyorum, çünkü, benim yüzümden en yakınındakiler bile onu terkederken, o, bir an bile duraklamadı. Mamak Cezaevi'nde, "senin oğlun fizik formüllerinden komünizm çıkarıyor" diyen askerler tarafından dövülürken bile ağlamadı, korktu derler diye!

Fiziği, doğa bilimlerini yeniden keşfetmişim sanki. İslam tarihi, Türkiye tarihi derken, tasavvufu tanıdım... Gizlice içeriye sokulan Marksist klasikleri tekrar tekrar yeniden taradım...

Sorun çok derinlerdeydi

Ama yetmiyordu! İşin özünde bir sakatlık vardı. Mızrak çuvala sığmıyordu! Felsefi olarak gelip bir noktaya dayanıyordu iş. Ve burada tıkanıyordu!.. Kısacası, ne dünyayı, ne de Türkiye'yi açıklamaya yetmiyordu elimizdeki ideolojik malzeme! Hele doğayı, doğal süreçleri açıklarken tamamen yetersiz kalıyordu. Bir kuvantum fiziğini kavramanız mümkün değildi bu kafa yapısıyla. Doğa bilimlerinin gelişimi bambaşka bir yol izliyordu. Ya ben de, birçoklarının yaptıkları gibi, hep minareyi kılıfında tutmaya devam edecektim, ya da, "ucu nereye giderse gitsin yola devam"! İkisinin arasında başka çözüm yoktu. "Devam", dedim!

Tünelin ucundaki ışık

"Sistem Teorisi", yada "Var Olmanın Genel İzafiyet Teorisi-Herşeyin Teorisi" bu ortamda gelişti, doğdu 1976-77'lerde. Tünelin ucundaki ışık görünmüştü. Ama, henüz o tüneldeydim ben daha! Bir süre daha minareyi kılıfına uydurmaya çalıştım! Beyin hücrelerim hep işçi sınıfını temel alan koordinat sistemine göre şekillenmişti! Bir türlü vazgeçemiyordum onu esas alarak düşünmekten! Herşey, aynen ana karnındaki çocuğun durumuna benziyordu! Çocuk, hem doğmak istiyor, artık mevcut çerçeve ona dar geliyordu, hem de bir türlü anneden vazgeçemiyordu...!

Sonra, cezaevinden çıkış, tekrar tutuklanma durumu ve yurtdışı... Gittim bir fabrikaya girdim ve basit bir işçi olarak çalışmaya başladım. Sekiz yıl sürdü bu. Onunla, işçi sınıfıyla bütünleşme burada gerçekleşti. Artık o benim için kafamdaki bir kurtarıcı, bir ideal değildi. Bizzat onun bir parçası olmuştum. Bu çok önemli. Orda gördüm somut olarak bir çok şeyi. Sınıf gerçekliğini, sistem gerçekliğini. İleri, gelişmiş kapitalist bir ülkede, işçi sınıfının yerine robotların üretim sürecine girişini, işsizliği, gelişmeye-ilerlemeye karşı işçilerin tepkilerini bizzat yaşadım. "Bilgi çağı" denilen şeyin ne olduğunu, elle tutulur bir realite olarak, kendi kızımın gelişiminde gördüm... Ama bütün bunlar, eğer hapishanedeki o birikimin üzerine olmasaydı, gene de zordu herşey.

BİR DE ECEVİT OLAYI VAR, SAHİ O NEREDE DURUYORDU BU SÜREÇTE..

Birand şöyle diyor: "27 Mayıs'ın getirdiği özgürlükçü iklim içinde yeşeren devrimci görüşler, CHP'de umduğunu bulamamış ve Türkiye İşçi Partisi'nde toplanmaya başlamıştı. TİP, Genel Başkanı M.Ali Aybar'ın öncülüğünde Türkiye'yi sosyalizme tanıstırıyordu..TİP meydanlarda yepyeni bir sol hava estiriyordu.

Bu tablo karşısında asıl işi güçleşen parti ise İsmet Paşa'nın CHP'siydi. Gerçi İnönü de meydanlardaydı ama kitleler CHP'ye soğuktu. Parti, art arda gelen koalisyon hükümetleriyle yorgun düşmüştü. Koca İsmet Paşa, sağdan genç bir liderin işaretiyle devrilmişti. Üstelik artık

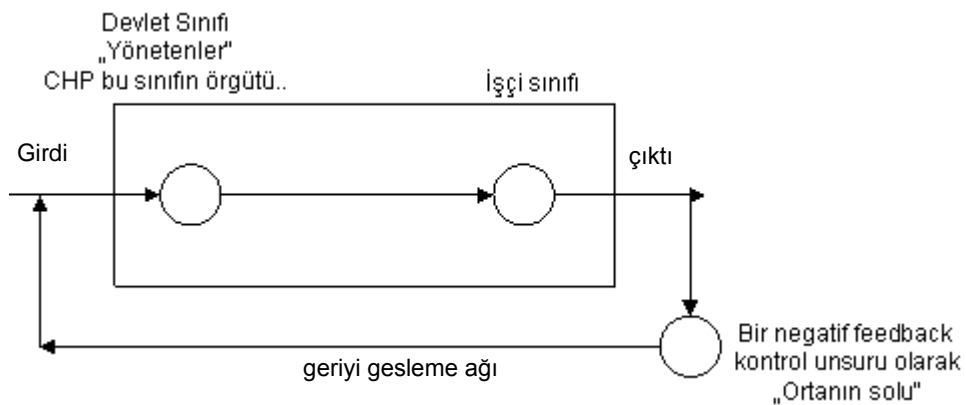
sol oyların TİP gibi iddialı yeni bir adresi vardı. Ve CHP bu girdaptan kurtulmak için mucizevi bir formül arıyordu.

Aranan formülü İnönü bir pazar günü CHP'nin Beşiktaş ilçe merkezinde yapılan toplantıda açıkladı. CHP'nin tarihinde bir dönüm noktası olacak iki kelime bu formülün adı "ortanın solu"ydü.

Bülent Ecevit (CHP Milletvekili): Orada İsmet İnönü ilk defa 'Biz ortanın solunda bir parti sayılırız' sözünü söyledi. Tabi ben hemen bu söze dört elle sarıldım. Bazı Parti Meclisi üyelerimiz tepki gösterdilerse de diğer bazı parti meclisi üyelerimiz de dört elle sarıldılar. Ve ben tabii bu konuyu işlemeye başladım"³¹

Şişeden bir cin çıkarıyorsun ("sol") sana yardımcı olsun diye ve salıyorsun onu ortaya! Ama sonra bir de bakıyorsun ki, boynuzun kulağı geçme tehlikesi var!. İşte tam bu noktada uygulamaya konulan bir feedback kontrol mekanizmasıdır "ortanın solu"! Bu ne mi demek? İstenilmeyen çıktılarını engellemek için girdiyi kontrol ederek çıktığı kontrol altında tutmaya negatif feedback (geriyi besleme) deniyor. Tabi bir de pozitif feedback var ki, o da, istenilen çıktılarını meydana getirmek için girdiyi ona göre düzenleme oluyor. Örneğin, araba kullanırken önünüze bir çocuk mu çıktı, ona çarpmak istenilmeyen bir sonuç olduğu için hemen frene basarsınız. Baktınız yol açık, hiçbir engel görünmüyor, ne yaparsınız arabanın daha hızlı gitmesi için (bu sizin için o an istenilen bir sonuçtur), gaz basarsınız.. İşte bu şekilde, bazan frene basarak, bazan gaz vererek, bazan da direksiyonu sağa sola kırarak kullanılır bütün arabalar!.. Bunun adına ise "Kontrol Bilimi-Sibernetik" deniyor.

İşte, CHP'nin "ortanın solu" da budur! Yani, bir anlamda sınıf mücadelesini kontrol mekanizmasıdır o³². Ama sadece bu açıklama yetmez! Evet, toplumsal düzeyde bir toplum mühendisliği olayıdır bu, ama toplumlari yönetmek, prensip olarak aynı olsa bile bir arabayı yönetmekten biraz daha karmaşık bir iştir! Nasıl ki yönetmeye çalıştığın o arabanın bile bir maddi yapısı varsa ve sen de "yönetme işini" ancak bu yapısal unsurlar aracılığıyla (fren, direksiyon, gaz pedalı vs.) oynayarak yerine getirebiliyorsan, toplumu yönetirken de aynı şekilde bu işin toplumsal yapı içinde üzerinde oynayabileceğin maddi karşılıklarının olması gerekir. Ama önce şu, toplumsal düzeyde feedback mekanizması nasıl işliyor onu görelim:

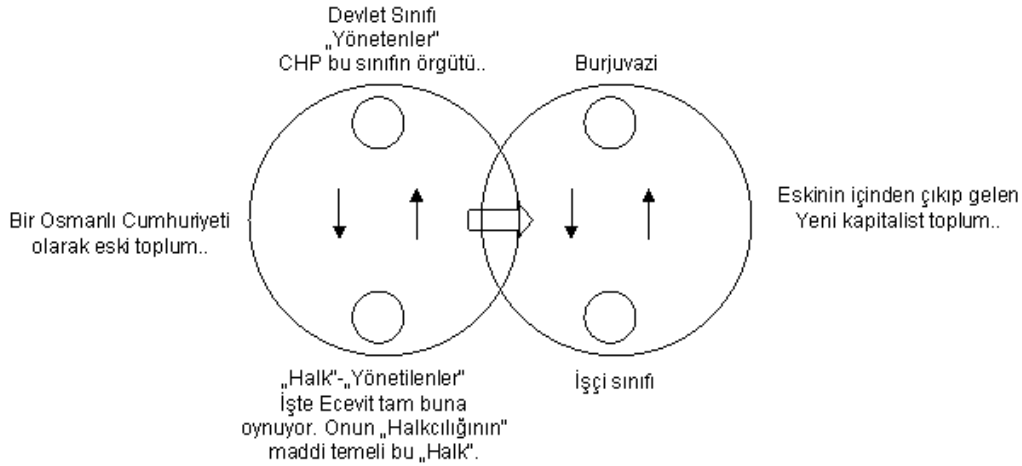
Devlet sınıfı iki şekilde negatif feedback yapıyor (ama her ikisinde de prensip aynı). Önce burjuvaziyi (ve gelişmeye çalışan kapitalizmi) kontrol altında tutmak için işçi sınıfının yolunu açar gibi yapıyor ("27 Mayıs Anayasasının getirdiği demokratik özgürlükler ortamı içinde"

³¹ a.g.e, s.152

³² Bunun Batı Avrupa kökenli sosyal demokrasiyle ne alakası var söylemişiniz bana!!

diye başlayan o “solcu” tahlillerin özü budur işte!..). Ama sonra bakıyor, bu iş tehlikeli olmaya başlayınca, dimyada pirince giderken evdeki bulgurdan da olmayalım diyerek hemen şişeden çıkardığı o “cin”e bir de yular takma telaşına kapılıyor! Böylece, hem burjuvaziyi, hem de gelişmeye çalışan o işçi sınıfı hareketini, ikisini birden kontrol altında tutmuş olacaktır!.Ve başarıyor da bunu! Hani o Osmanlı’da oyun çoktur lafı vardır ya, onu hiç yabana atmayın!³³

Evet, “ortanın solundan” bahsediyorduk, nedir bunun toplumsal yapı içindeki karşılığı, nedir o “halkçılık” olayının özü?

Şimdi bakın, ben böyle şekiller çizerek olayı biraz şematikleştiriyorum ama, siz bunları sakın bir hap gibi görmeyin!. İşin ruhuna inebilmek için bir araç olarak bakın meseleye. Örneğin, yukarıdaki şekilde, Ecevit’in, “ortanın solu” hareketiyle birlikte eski sistem içindeki “yönetilenlerin-halkın” sözcülüğüne soyunduğunu ifade etmiş oluyoruz. Buradaki “halk” Osmanlı’nın Reayasının Cumhuriyet dönemindeki karşılığı oluyor. Ama buradan hemen öyle, sanki birbirinden bıçakla ayrılır gibi bir “halk”, bir de “işçi sınıfı” varmış sonucunu çıkarmayın! Bakın iki sistem arasındaki geçişi temsil eden bir ok var arada. O ok aslında sistem içindeki sistem olayını ifade ediyor. Yani yeninin eskinin içinden çıkıp gelişini ifade ediyor. Bunun gibi “halk” deyince de burada halkın daha çok eski sisteme ait olan unsurlarını anlamak gerekiyor. İşçi sınıfı da bu halkın içinden çıkıp gelen yeni..

Peki, “ortanın solu” derken ne yapmaya çalışıyordu Ecevit? Örneğin, neydi o Ecevit’in “toprak reformu” sloganı? Ya da o, “toprak işleyen su kullananın”, “kooperetifleşmek”-“halk sektörü”, “köy kent” projeleri.. bunlar ne anlama geliyordu? Türkiye gibi bir “küçük üreticiler ülkesinde”³⁴ ne anlama geliyordu “27 Mayıs Anayasa’sının emrettiği bu reformlar”!³⁵

Siz bu soruya cevap ararken ben size birşey hatırlatayım: Bu ülkede Osmanlı’dan bu yana “toprak reformunun” en büyük savunucusu kimdir biliyor musunuz? Bizzat Devlettir, Osmanlı Devleti’dir! En büyük “reformcu” ise, o eşsiz-ilerici padişahımız II.Mahmut’tan başkası değildir! 1808’de -Sened-i İttifak’ı imzaladıktan birkaç yıl sonra bütün o büyük toprak sahibi

³³ Şimdilerde sahnede boy göstermeye çalışan o “sol liberaller” olayına bir de bu gözle bakmaya çalışın isterseniz. Bunlar hangi feedback kontrol unsuru oluyorlar acaba? Ama bunun için önce neyin engellenmeye çalışıldığını da görebilmeniz gerekir ki, işte burada biraz gözlerinizi açmanız gerekecektir!..Bu merdivenler adım adım çıkılıyor malesef!.Her basamak hem bir üst düzeyi temsil ediyor, ama hem de daha ilerisi için yeni bir engeli!...

³⁴ Bu kavram Keyder’e ait, ben de katılıyorum..

³⁵ İşte size 100 üzerinden 100 puanlık bir soru daha: Bu, „27 Mayıs Anayasa’sının emrettiği reformlar“ sözü size ne hatırlatıyor?.Bulamadınız mı? Size bir ipucu: İsterseniz 12 Mart Muhtırasının metnini bir kere daha okuyuverin!!

Müslüman ayanları-eşrafı saf dışı bırakan, “müsadara” adı altında onların topraklarını köylülere dağıtan “Reaya dostu padişah” odur!. Kendisine rakip olarak ortaya çıkabilecek müslüman bir orta sınıf korkusuyla, ademi merkezietçi bir doğrultuda gelişen sistemi tekrar eski merkezietçi yörüngesine oturtmaya çalışan II.Mahmut, bunun için o zaman bir de “batılılaşma” silahı icat etmişti!.Bakın ne kadar “halkçı” ve de “modern”-“solcu” bir padişahımız varmış değil mi!..Cevabı buldunuz sanırım!!.

Bakın şimdi, sınıf mücadelesi ortamında mekanizma nasıl işliyor: “Devletin solcusu” da olsan, solcu olmanın amentüsü “burjuvaziye karşı olmak” değil midir? O zaman, birinci vazifen, düşmanımın düşmanı dostumdur hesabı, baş düşman burjuvaziye karşı ittifaklar içine gireceksin!. Peki, pratik olarak bu ne anlama geliyor? Açık değil mi! Bu, Devlet sınıfı’nı kendine müttefik olarak göreceksin demektir! Bu bir.

Ama bu arada bir de önderlik sorunu-iplerin kimin elinde olacağı sorunu- var tabii!! Ki bu da, özellikle Devlet sınıfı için hayati öneme sahip! Çünkü asıl gücü ellerinde tutanlar onlar. Hal böyleyken, bunlar, yani “Devletin asıl sahipleri”, bir süre sonra bir de bakıyorlar, müttefik olarak gördükleri o solcular çizmeyi aşmaya, Osmanlı’dan beri Devletin koruyucu kanatları altında tuttıkları o “halkı” da kendi yanlarına çekmeye çalışıyorlar, ve yer yer bunda başarılı da oluyorlar! İşte o zaman işin yönü değişmeye başlıyor! “Ortanın solunun” devreye girmeye başladığı nokta da tam burasıdır zaten!. Bununla demiş oluyorlar ki “halka”; bakın, görüyorsunuz, asıl güç sizsiniz, titreyin ve kendinize dönün, öyle kimsenin kuyruğuna falan da takılmayın, mücadelenin önderi siz kendiniz olun, iktidarın talibi siz olun, siz onların değil, onlar sizin arkanızdan gelsinler! Ne kadar güzel değil mi! Kim hayır diyebilirdi böyle bir öneriye! Devlet sınıfı açısından esas olan kendi öz iktidarıydı tabi, ama başka çare kalmayınca “ortanın soluna” da razı olabiliplerdi onlar da. Niye olmasındı ki! Ne de olsa sistem değişikliği falan anlamına gelmeyecekti böyle birşey. Bir süre sonra eski tas tekrar eski hamamda yerini alabilirdi! Hem sonra esas olan sınıf mücadelesini saptırmak, bir durumdan bir başka duruma geçişi-niteliksel olarak değişimi engellemek değil miydi!. Bu kutsal amaca hizmet edecekse eğer, bir süreliğine bazı zırvalara tahammül edilebilirdi!.

İşte, 1973 Mart’ındaki kesin yenilgi sonrası durum budur. O anı düşünün bir an: Bir yanda burjuvazi, öte yanda Devlet sınıfı. İki cephe karşı karşıya gelmişler. Eğer o an Ecevit burjuva parlamenter sisteme karşı Gürler’in yanında yer almış olsaydı ondan sonra artık ağzıyla kuş tutsa bir işe yaramazdı. Ve ne yaptı o da, kerhen de olsa demokrasi cephesinde yer aldı. Ama ona iktidar yolunu açan sadece onun bu tavrı olmadı. Bir de işin öncesi var: Hatırlayın, 12 Mart Muhtırası verince Ecevit ne yapmıştı, “bu bana-ortanın soluna karşı yapılan bir harekettir” diyerek istifa etmişti. Niye? Çünkü, 12 Mart’çılar parti içinde onun rakibi olan has adamları Erim’i başbakan yapmışlardı da ondan! Demirel ne yapmıştı peki o zaman? “Parlamentoyu açık tutabilmek için” 12 Mart’çılarla uzlaşmayı tercih etmişti! Sürece dışardan baktığınız zaman görünen manzara açıldı: Her halukârda darbecilerle uzlaşmayan bir Ecevit vardı ortada, öte yanda ise, hangi gerekçeyle olursa olsun uzlaşmacı bir Demirel!³⁶ İşte Ecevit’in demokrasi mücadelesinde öncülüğü kaptığı an bu andır. Önce kırk katır mı yoksa kırk satır mı deniyor halka, ve sonra iş o hale getiriliyor ki, halk kırk katırı adeta bir kurtarıcı gibi kabule razı ediliyor! Devlet sınıfı da memnundu bundan o an, çünkü esas düşmanın yerine, geçici bir süre için, son tahlilde gene kendi dünyasına ait biri işbaşına gelmiş oluyordu..

³⁶ Demirel’in en büyük hatası, 73 Mart’ı yenilgisinden sonra nasıl olsa artık bittiler diyerek 12 Mart’ı, darbe sürecini görmezlikten gelmek oldu. Darbecilerden hesap sormak bir yana, o andan itibaren Ecevit’i kendisine rakip alıp onunla dalaştığı için 12 Mart’a ve darbeye karşı olma misyonunu da ona-Ecevit’e kaptırdı. Ecevit’le mücadele ederken halkın gözünde sanki darbecilerle aynı saftaymış gibi bir duruma soktu kendini. Darbeye karşı olmanın-demokrasi mücadelesinin- bütün meyvalarını Ecevit’in toplamasına neden oldu. Yani Demirel aslında 73 Martındaki o büyük zaferden sonra öldü..O andan sonraki Demirel başka bir Demirel’dir artık..Akıllı sıra, “solcu Ecevit’e karşı mücadele ederken” Devletin sağ kanadının desteğini almaya kalktı ki, bu da onu bitirdi..

Peki ya o TÜSİAD-Ecevit kavgası? Sınıflar mücadelesi öyle statik bir ortamda olmuyor, önce bunu bir kabul edelim. İlişkiler (dış faktörün de etkisiyle) sürekli değişime uğruyor.

12 Mart sonrası “sol” yenilmiş. “Karaoğlan” iktidar olmuş. Böyle bir ortamda, bir süre sonra bir de bakıyoruz ortama uygun yeni tip bir “sol” türemeye başlıyor! Hani 12 Mart süreci “solun” kendi ayakları üzerinde yürüyemeyeceğini göstermişti ya, ne yapsın, o da bu kez şansını kendine bir koltuk değneği bularak denemeye kalkıştı! Sırtını Sovyetlere-sosyalist sisteme dayayarak sahneye çıkmayı denedi. Hem sonra, bu sefer artık işin içinde öyle sadece askerler ve gençler falan değil, bizzat işçi sınıfı da olacaktı! Bu işin nasıl başarılı olduğunu-yani ekonomi politikasını- daha sonra ele alacağız. Ama, bir süre sonra bir de baktık ki, eski MDD’cilerin, 8-9 Mart cuntacılarının devrim anlayışlarına benzer bir devrim anlayışıyla (UDD) ortaya çıkan (“kapitalist olmayan yol” deniyordu buna), üstelik bu kez işçi sınıfı içinde de örgütlü, gündün güne güçlenen bir hareket vardı ortada! Tamam, iyiydi güzeldi, “ortanın solu”na, “karaoğlan”a karşı falan değildi Devlet, ama açılan bu yoldan ilerleyen o “sol” tehlikeyi ne yapacaklardı! Hem sonra, bunlarla rekabet edeceğim derken bir süre sonra Ecevit’in kendisi de yoldan çıkabilirdi! Hani, işin içinde Sovyetler-sosyalist sistem falan olmasaydı gene de ortada bir tehlikeden bahsedilemezdi, ama “kapitalist olmayan yol” olayı hiçte öyle küçümsenecek bir devrim anlayışı değildi! İster “sol darbe” yoluyla, ister “demokrasi içinde seçim yoluyla”, hangi yolla olursa olsun bir kere bunlar işbaşına geliverirlerse herşey tersine dönebilirdi. İşte o an frene basma ihtiyacını hissetti Devlet-ve Devletçi burjuvazi. Ecevit’in de son kullanım tarihi gelmişti!..

Bu işin kökleri çok derin çok!! Öyle ki, iş sadece bir avuç Devletçi burjuvaziyle-TÜSİAD’cılarla falan bitmiyor! Bunlar bütün bir sisteme damgalarını vurmuşlar..Bakın nasıl..

SÜRECİN EKONOMİ POLİTİĞİ, BİR DE İŞÇİ ARİSTOKRASİSİ YARATMIŞ BUNLAR

Sıra ekonomi politığe gelince gene Keyder’e döneceğiz ama, ondan önce şu aşağıdaki alıntıya bir göz atın hele!³⁷

“Erim hükümeti programının ilginç bir özelliği var: Sanayi kesiminin önerdikleriyle (siz gene bunu Devletçi burjuvazinin önerdikleriyle diye anlayın!) “Atatürkçü/Devrimci” görüşlerin aynı noktada birleşmesinden ortaya çıkan “reformlar” programda geniş bir yer alıyor. Başka bir deyişle program, büyük burjuva reformizmi (Devletçi burjuvazi burada da reformcu “büyük buruva” oldu!) ile küçük burjuva radikalizminin (bunlarda “asker sivil aydınlar-zinde güçler” biliyorsunuz!) günümüz Türkiye’sinde artık benzer amaçlara dönük olmasının, benzer sonuçlar yaratacaklarının işaretidir. Bu durum, Türkiye’deki toplumsal gelişmenin hangi noktalara ulaştığını da belgeliyor: Büyük şehir sermayesinin en yetkili sözcüleri (TÜSİAD’cılar kastediliyor!), kendi sınırlarının çıkarları açısından, artık, “Devlet altyapıya bütün gücüyle yönelmeli ve ağır sanayii madenleri devlet işletmelidir”³⁸ diyebilmektedir. Bu iş çevrelerine göre, özel sektör yatırımları disiplin altına alınmalı, planlama ile sıkı işbirliği sağlanmalıdır. Yatırımlar ve yabancı sermaye kontrolden geçmeli, vergi ve toprak reformları, eğitim reformu yapılmalı, “disiplinli” bir ekonomik düzen kurulmalıdır...

Bu gelişmeler, “Atatürkçü/Devrimci” düşüncelerin öteden beri savunageldiği “devrimcilik ve “ilericilik”le büyük sermayeyi artık aynı ilericiliğin çizgisinde birleştirmişdir. Bu tür bir devrimciliğin benimseyip önerdiği çeşitli reformlar, artık, büyük burjuvazinin sanayi kesimince (terminolojiye dikkat ediyor musunuz, Keyder’le aynı terminolojiyi kullanıyor Cem de!..”sanayi burjuvazisi” diyor o da! Ben de çok oluyorum galiba, neymiş o, nereden çıkmış o Devletçi burjuva kavramı da!..Marksist

³⁷ İsmail Cem, “Tarih Açısından 12 Mart”, Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları, s.114

³⁸ İstanbul Sanayi Odası Baş. Ertuğrul Soysal..İ.Cem’in kitabından aktarı s.114

terminolojide yok ki zaten böyle birşey!..ma) zaten arzulanın değişimler kategorisine girmiştir..

Erim programındaki reform ve yenileşme düşüncelerinden bir bölümü bu çerçevede ele alınabilir: Toprak reformu, tarımın vergilendirilmesi, devlet mekanizmasının ve iktisadi devlet kuruluşlarının yeniden düzenlenmesi ve özellikle petrole, madenler konusunda sözü edilen tedbirler, kuşkusuz, kitlenin de genel çıkarları doğrultusundadır. **Ayrıca, sanayi kesiminin (gene Devletçi burjuvazi kastediliyor) öteki özel sektör kesimlerinden daha ilerici bir nitelik taşıdığı; sanayiın geliştiği oranda kaçınılmaz biçimde işçi sınıfını da nicel olarak geliştirdiği bir gerçektir.”**

Allahım sen bana kuvvet ver!!..Görüyorsunuz, demek ki Keyder yalnız değilmiş görüşlerinde! Biri Marksist ekonomi politik uzmanı bunların, diğeri ise DSP'milletvekili (ama ona sorarsanız o da kendini özünde Marksist olarak görür.. Hem sonra, canım ne olacak ki, “Marksizmle Kemalizm arasında aşılmaz duvarlar yok” ki!

Korkunç bir tiyatro bu!..Korkunç diyorum, çünkü, doğma büyüme kavanozda yetiştirilmiş “tabii” aktörler oldukları için oyuncularını hangi oyunun içinde olduklarının farkında değiller! Yani, doğma büyüme kavanozda yetiştirilmiş “tabii” aktörler bunlar! Boşuna, “yeni tipten devşirme bir nesil” demiyorum ben bunlara! Bakın, şimdi buradan açıkça ilan ediyorum, kim ki III.Selim-II.Mahmut'tan itibaren başlayan ve “batılılaşma” adı altında iki yüz yıldır sürdürülen o kültür ihtilali sürecini ilerici devrimci bir süreç olarak görüyor, Osmanlı'da ve Türkiye'de kapitalizmin gelişmesi sürecinde referans noktası olarak bunu alıyorsa, kendisini ister Kemalist, ister Marksist, isterse milliyetçi-sağcı olarak görsün kaçınılmaz olarak onun yeri aynıdır. Hani ben diyorum ya, Türkiye'de kimin ne söylediği değil, nerede durduğudur önemli olan diye..işte aynen böyle. İşte adamı böyle yoğururlar..Devlete karşı mücadele ediyorum derken Devletle aynı cephede buluşmanın bu kahredici diyalektiğini kavramadan Türkiye'de hiçbirşey yapılamaz..Ah fukara Ulaş ah, nereden bilecektik işin köklerinin bu kadar derinlerde olduğunu!..

Eve, şimdi artık Keyder'e dönebiliriz: 27 Mayıs'tan 12 Mart'a doğru yol alırken bakın bu konuda neler yazıyor Keyder³⁹:

“Burjuvazi içindeki ayrıma⁴⁰ paralel olarak işçi sınıfı içinde de, ücretleri ve pazar oluşturma gücü kitlelerinkinden çok daha yüksek olan bir işçi aristokrasisi yaratılmıştı. Küçük sanayide çalışan işçiler, sendikalaşmayla kazanılabilen haklardan genellikle yararlanamıyordu: Toplu pazarlık yoktu, grev hakkı yoktu ve bazı durumlarda işverenler sosyal sigorta mevzuatına uymamanın yolunu da buluyorlardı..Öncü sanayiciler, yani en büyük yüz küsür şirketin sahipleri ve menecerleri ile bunların istihdam ettiği işçiler bu modelin çekirdeğinde yer alıyorlardı. Zaten modelin başarısını belirleyen, bir sanayi burjuvazisinin ve örgütlü bir işçi sınıfının yaratılması olmuştu. En büyük sanayiciler ithal ikameci modelin parlak numuneleriydi. Ya tekeliydiler, ya da oligopolist. Rekabet olmadığı sürece himayenin sağladığı rantları toplamaya devam edebilirler, dolayısıyla sendikaların yüksek ücret taleplerini kabul edebilirlerdi”..

³⁹ Ç. Keyder, “Devlet ve Sınıflar”. s.196

⁴⁰ Bu çalışmanın bir önceki bölümünde bu konuyu ele almış ve Keyder'i eleştirmiştik, ama burada altını bir kere daha çizelim. Keyder, Devletin koltuğu altında palazlanan Devletçi burjuvaları “sanayi burjuvazisi” olarak tanımlıyor!. Hal böyle olunca, 27 Mayıs da tabii bu sanayi burjuvalarının programlarını gerçekleştirmeye çalışan ileri bir hareket olarak anlaşılıyor!.. Ama burada asıl altı çizilmesi gereken nokta, Keyder'in deyimiyile bu “sanayi burjuvalarının” kendilerine uygun bir işçi aristokrasisini “de ortaya çıkarmalarıdır. Devletin burjuvaları kendilerine partner-müttefik olabilecek bir de Devletçi işçiler yaratıyorlar! TÜSİAD'la DİSK arasındaki yakınlık da buradan mı geliyor acaba, ne dersiniz! TÜRK İŞ Devlet ilişkisini biliyorduk zaten, şimdi bunu da bir kenara not edelim!..

Bu çalışmanın bir önceki bölümünde ihhal ikameci sanayileşmenin ne olduğunu açıklamıştık. Şimdi bakın sistemin mekanizması nasıl işliyor:

“Demek ki, üretimi sürdürebilmek için ilk koşul döviz sağlanmasıydı. Döviz problemi halledildiği taktirde, birikimin başarıyla devam etmesinin ikinci şartı pazarın yaratılmasıydı. Dünya pazarında rekabet şansı olmayan işletmelerin yüksek oranlarda kar sağlamasına imkan veren himaye politikası sonucu sinai üretim tamamen iç pazara yönelikti..İç pazar yüksek bir kâr oranı sağladığından, sanayi ölçeği, işletme, teknoloji ve kalite, geçerli dünya standartlarıyla karşılaştırılabilecek düzeyde olsaydı bile, sanayicileri dünya pazarlarında şanslarını denemeye ikna etmek kolay olmazdı. Sanayi sektöründeki yabancı sermaye ve çok uluslu şirketler yaygın olsaydı, ihracat pazarlarına açılma fırsatı daha fazla olabilirdi. Ama Türkiye’de ne yabancı sermayenin ağırlığı fazlaydı, ne de iktisadi politika ihracat lehineydi. Tercih iç pazar lehine yapıldıktan sonra, pazarın sadece genişlemesi değil, belli bir ölçüde derinleşmesi de gerekecekti. Sinai üretimin bileşimi sürekli değiştiğine, yani ekonomi tekstilden dayanıklı tüketim mallarına ve otomotiv ürünlerine kaydığına göre, yeni imalat kollarına pazar oluşturacak yeterli gelire sahip tüketiciler bulmak veya yaratmak gerekiyordu..

“Bu dönemdeki Türk işçi sınıfının aynı ölçüde az gelişmiş başka toplumlardaki işçilerden çok daha ileri ayrıcalıklar ve haklar elde ettiğini tekrar edelim. Bu ayrıcalıkların çoğu hükümetlerin tepeden inme düzenledikleri kanunlarla verildi. Bunların en önemlisi, yani toplu pazarlık ve grev hakkı veren kanun 1963’te çıkarıldı. 1963 ile 1971 arasında örgütlü sektörde gerçek ücretler her yıl yüzde 5 ile yüzde 7 arasında arttı. Ordunun duruma el koyduğu ve grevlerin yasaklanıp sendika liderlerinin hapsedildiği iki yılda gerçek ücretler yüzde 10 gerilediyse de, 1974’ten sonra artışlar yeniden başladı. 1975’teki yüzde 21’lik bir sıçramanın ardından, 1976’da yüzde 5’lik ve 1977-78’de de toplam yüzde 22’lik artışlar görüldü. Daha sonra 1980’deki askeri müdahaleye kadar gerçek ücretler yerinde saydı. 1964 ile 1978 arasında ortalama ücretler iki kat artmıştı. Ama bu ortalama önemli bir düaliteyi gizler: İthal ikame eden “modern” sektörde ücretler genellikle daha büyük oranlarda artıyordu. İşçilerin en güçlü biçimde örgütlendiği yüksek ücret alanları, dayanıklı tüketim malları ve otomotiv sanayileri gibi büyük ölçekli, modern teknoloji kullanan ve çoğunlukla yabancı sermayenin girdiği sektörler ile çelik ve kağıt gibi sermaye ve ara malları üreten devlet işletmeleriydi.⁴¹ Bir başka deyişle bu sektörler yeni birikim sürecinin mantığını yakalamışlardı (hem de nasıll! m.a): İşçi sınıfına, hem siyasi olarak, hem de iç pazarın vazgeçilmez bir unsurunu oluşturup sistemle bütünleşmesini sağlayacak ölçüde örgütlenme ve talepte bulunma izni verilmişti. Sanayi burjuvazisinin (biliyorsunuz Keyder’in terminolojisinde Devletçi burjuvazinin adı “sanayi burjuvazisidir”) ithal ikamesinin rantlarını toplayan kesimi, kârları tehlikeye düşmediği sürece bu pazarlığı devam ettirmeye istekliydi”.⁴²

Devletin koltuğunun altında beslenip büyütülmüşsünüz! Bütün o gayrimüslim malları falan da zamanında hep önünüze serilmiş sizin! “Sermayeyi Türkleştirerek” bir “Türk kapitalizmi”- buna bağlı olarak da bir “Türk ulusu” yaratmak uğruna Devlet hep sizi kollamış.⁴³ İç pazar sizin tekel alanınız. Hani o, “köpeksiz köyde at koşturma” lafı var ya o bile az geliyor sizin gelişme-varoluş koşullarınızı açıklamak için! Çünkü, koruyucu güç olarak bu kez bizzat

⁴¹ Siz buradan, Koç’ların-TÜSİAD’cılarının alanıyla, Devlet işletmelerinin alanını anlayın! Biliyorsunuz, bunlardan biri daha çok DİSK’in, diğeri de TÜRK-İŞ’in örgütlü olduğu alanlardır!..

⁴² a.g.e, s.196

⁴³ Bakın, bu tahlilleri yaparken hep „Devlet, Devlet“ deyip geçiveriyorsunuz! Hangi Devlettir o? Burjuvazinin devleti midir burada söz konusu olan? Hayır efendim, kendisine bağlı bir Devletçi burjuva sınıfı yaratarak kendi varlığını ölümsüz kılmaya çalışan, Anadolu burjuvazinin de önündeki en büyük engel durumunda olan Cumhuriyetçi bir Türk Devleti kılığına bürünmüş İttihatçı-Osmanlı Devleti’dir o! Bu gerçeği göremeden Türkiye’yi anlamak mümkün değildir! „Türk ulusu“-„Türk milleti“ denilen şey öyle Batı’dakilere benzemez! Burada söz konusu olan ulus Devletin ulusudur-milletidir. Zaten böyle olduğu içindir ki bugün çatırıyor ya bu toplum mühendisliği harikası! Onun yerine bugün, aşağıdan yukarıya doğru, daha sağlıklı bir Türkiye ulusu, demokratik Türkiye Cumhuriyeti devleti doğuyorsa eğer, bu bir tesadüf değildir!.

Devletin kendisi var işin içinde! Yani, öyle rekabetmiş, daha iyi kalitede, daha ucuza üretebilmekmiş falan hiç ırgalamıyor sizi. Bir tek hedef var önünüzde: Sermayenin güvenliği ve iç pazarı genişletmek..Dünya pazarlarına açılmak falan söz konusu olmadığına göre, daha çok kazanabilmek için yapacağınız tek şey (güvenlik faktörü değişmediği sürece) iç pazarı genişletmek oluyor. Peki bunu nasıl yapacaksınız? İnsanların cebinde para olacak ki üretilen malları satın alabilsinler. Başka türlü pazar genişlemez ki!. İşte tam bu noktada giriyor işçi sınıfı içinde bir işçi aristokrasisi yaratma taktiği devreye. Bununla bir taşla iki kuş birden vurmuş olacaktı Devletçi burjuvazi.

Birincisi açıktı. Devletçi burjuvazi Anadolu burjuvazisine karşı mücadelede “modern” işçi sınıfını kendi yanına çekerek, onu kendi politikası doğrultusunda manipüle etme olanağına sahip olmuş olacaktı. Örgütlü işçi sınıfı, eğer dizginleri elinizdeyse büyük bir gücü sınıf mücadelesi ortamında. İkincisi de tabii, pazarı genişletmiş oluyorlardı. Yani, bir yandan verdiklerini diğer yandan gene geri alacaklardı. Bu arada, daha geniş kitleleri sömürebilmek, onları kendi politikanın içinde tutabilmek için güçlü bir müttefike sahip olmuş oluyordun!..TÜSİAD’ın her “hık” deyişinde DİSK’in de hemen “soldan” tepki vererek Anadolu burjuvazisinin karşısında tavır almasının nedenlerini anlıyor musunuz şimdi! Ya, TÜSİAD solcusu o “liberaler”! Onların derdi de daha farklı değil aslında! Anlıyor musunuz şimdi senelerdir niye dön dön gene aynı yerde dönüp duruyor bu Türkiye solu!

KRİZİN DİNAMIĞI..

Bakın Keyder “krizin dinamiğini” ne kadar güzel açıklıyor. Tabii, alıntıda “sanayi burjuvazisi” kavramının yerine gene Devletçi burjuvazi kavramını koyduğunuz zaman!!..Sadece Keyder falan değil ha, hepsi böyle bunların! Bütün o “solcu-Marksist” aydınların hepsi de aynı hatayı yapıyorlar! Üstelik, anlattığın zaman da bir türlü anlamıyorlar seni! Minareyi çuvala sığdırma çabası herşeyden üstün geliyor! Ama bu arada koskoca bir Osmanlı Devletini-onun kanatları altında gelişip büyüyen Devletçi bir burjuvaziye gözlerden saklamış olduklarını da görmüyorlar!. Ki bu da onları kaçınılmaz olarak İttihatçı-Kemalist cephenin içinde tutan bir teorik zemin haline dönüşüyor. İdeoloji, kendi ayaklarına taktıkları bir pranga haline dönüşüyor! Neyse, biz bardağın dolu tarafına bakıyoruz şimdi ve Keyder’den öğrenmeye devam ediyoruz. Bakın, ne güzel böyle! Öyle yıkıp atma, herşeyi ben bilirim diye kırıp dağıtma yok! Doğruya doğru, eğriye eğri diyerek, kim doğru söylüyorsa, nerede iyi güzel birşey varsa ona sahip çıkacağız. Yani, hiçbirşeyi öyle elimizin tersiyle itmeyeceğiz..

“İthal ikameci sanayileşme, yerli sanayi sektörünün selektif korunmasına dayanır. Bu stratejiyi başarıyla uygulayan ülkelerde, sınai gelişme, üretim sürecinin girdileri olarak teknoloji, sermaye malları ve ara mallarının ithalini gerektirmişti. Bu nedenle, ithal ikamesi aynı zamanda seçici bir koruma stratejisiydi: Sermaye malları ve girdiler ithal edilirken, ülke içinde gelişen sanayilerin ürünleri dış rekabete karşılaşmıyordu. İthalat hacmi ile yerli sanayi üretim düzeyi arasında dolaysız bir ilişki olduğu için de, sanayileşme hızının tavanını sadece kapitalist ekonominin klasik kriz eğilimleri değil, aynı zamanda ithalat kapasitesi de belirliyordu. **Bu bölümde, Türkiye’de ithal ikameci dönemde klasik kriz eğilimlerinin ortaya çıkmadığını ve bu yüzden de mevcut döviz miktarının, yani ithalat kapasitesinin, sanayileşme hızını belirlediğini ileri süreceğiz. Ayrıca, İİS stratejisini destekleyen toplumsal ittifakın da aynı döviz kısıtının yol açtığı krizler sonucu bozulduğunu göstereceğiz. Bir başka deyişle, ittifakın içindeki çatışma içsel çelişkinin keskinleşmesi nedeniyle ortaya çıkmadı; sistemin iktisadi krize girmesinin ardından toplumsal kriz geldi.** Yahut da, toplumsal (sınıflar arası) bütünleşme düzeyinde kurulan dengeleri zorlayan ve bozan şey, sistem bütünleşmesindeki sorunlar oldu.

“Kapitalist bir ekonomideki klasik kriz eğilimleri iki temel sonuçtan birini verir: Düşük tüketim-pazardaki talep yetersizliği- veya azalan kâr oranı-üretici yatırımın yetersizliği- İthal ikamesi politikaları bu sonuçların ikisini de önleme amacını taşır: Bu politikalarla, bir yandan sanayicilerin yeterli kâr elde etmesi sağlanmaya çalışılırken, öte yandan iç pazarın

oluşturulması ve devam ettirilmesi amaçlanır. İç pazarın korunması, esas olarak girdilerini ithal etme şansı olan sanayicilerin yararınadır. **Sanayiciler, ürünlerini iç pazarda satarken rekabetle karşılaşmadıklarından, yüksek tekel kârları elde edebilirler. Bu kârların boyutları gözönünde tutulursa, yeniden üretimin ve birikimin maddi şartları devam ettiği sürece, himayenin getirdiği ranttaki geçici düşüşler karşısında yatırım yapmayarak, yani “sermaye grevi” biçiminde bir tepki göstermelerinin ihtimal dışı olduğu anlaşılır. Bir başka deyişle, üretimin fiziki girdilerini elde edebildikleri ve işçi disiplininden yeterli ölçüde emin oldukları sürece, kârlılıktaki nisbi azalmalara katlanırlar. İşçilerin talepleri ücret düzeyleriyle sınırlı kaldığı sürece, iç pazar yaratmaya yönelik, yani ayrıcalıklı sanayi sektörlerinde yüksek ücretlerin oluşması sonucunu veren devlet politikasının başarıya ulaşabilmesinin nedeni budur. Sendikaların müdahalesi daha siyasi bir nitelik kazanıp emek süreci sorgulanmaya başladığında, sanayiciler bir dönüm noktasına gelirler: Artık yeniden üretimin maddi şartları tehdit altındadır. İİS sanayicisi, ileri ülkelerdeki kapitalistlerin tersine, ithal teknolojiyle çalışmak zorunda olduğundan, artan işçi taleplerinin gerektirdiği teknik değişiklikleri yapamaz. Bu yüzden işçilerin üretim sürecine ilişkin talepleri karşısında daha da katı olmak zorundadır.. Bu nedenle, sermaye kârlılıktaki geçici düşmelere katlanabilirken, işçi disiplininin bozulmasına daha farklı tepki gösterecektir.**⁴⁴

Türkiye’de olup bitenleri kavramak meğer ne kadar basitmiş!! İlk bakışta, bütün mesele İİS stratejisinin iyi kavranılmasıyla ilgili gibi!. Kapalı bir devre-av alanı-var ortada. Ve de bunu koruyan bir Devlet-Devletçi politika..Devletçi burjuvazi için yüksek tekel kârları anlamına geliyor bu. Devlet sınıfı ise kendi varoluş koşullarını-statükoyu- ancak bu türden kapalı bir sistem- mekanizma içinde devam ettirebiliyor. Devlet sınıfı-Devletçi burjuva ittifakı (sınıf mücadelesini kontrol altında tutabilmek için yarattıkları kendine özgü bir feedback kontrol mekanizmasının da yardımıyla) işbirliği halinde malı bu şekilde götürüyorlar!.Herşey bu kadar basit gibi görünüyor!. Aslında öyle de!. Yani bu mekanizmayı kavrayabilmek için öyle çok fazla ekonomi politik bilmeye falan gerek yok!.

İşi zorlaştıran, sürecin tarihsel olarak oluşum-ortaya çıkış diyalektiği oluyor. Ben şimdi bu satırları kaleme alırken “Devlet sınıfı”, “Devletçi burjuvazi” falan deyip geçiveriyorum, ama bakın, bir ekonomi politik uzmanı olan Keyder bile geliyor, işin bu yanı söz konusu olunca burada durup kalıyor!. **Keyder’in çelişkisi açık: O, bu davranışıyla hem 27 Mayıs’ı sanayi burjuvazisinin taleplerini karşılamaya yönelik ileri bir adım olarak görüyor, ama hem de, daha sonra İİS olayını açıklarken, o “sanayi burjuvazisinin” aslında ne menem birşey olduğunu açıklamak zorunda kalıyor!. Bunların öyle, aşağıdan yukarıya doğru gelişen kapitalizmin doğal gelişim süreci içinde ortaya çıkan ilerici sanayiciler falan olmadığını kabul etmek zorunda kalıyor. İç pazara dayalı tekelci bir sömürü düzeni var ortada. Ne rekabet, ne daha iyi kalitede mal üretme motivasyonu. Daha çok kazanmak için daha ucuza üretme de yok işin içinde! Yani, üretici güçleri geliştirmek falan söz konusu değil burada! Bütün bunları Keyder de görüyor! E..nasıl bir kapitalizm o zaman bu böyle! Gelip burada tıkanıyor Keyder’in “sanayi burjuvazisi” ve de tabi kapitalizmin gelişme süreci! O kadar ilginç bir durum ki bu. Eğer Keyder’in o “ilerici sanayi burjuvazisi, onun talepleri” mantığından devam etmeye kalkarsak bu durumda 12 Mart’ı da 12 Eylül’ü de hep bu sanayi burjuvazisinin gelişme taleplerini karşılamak için yapılan zorunlu darbeler olarak görmemiz gerekirdi!! Keyder bunu söylemiyor tabi ama o mantığın varacağı yer budur..**

Kapalı bir mekan düşünün. Bir termostat var içerde, ısıyı hep aynı şekilde tutmaya çalışıyorsunuz. Buradaki dengeyi etkileyecek tek faktör dışarıyla olan ilişkiyi (yani sanayinin girdi sorununu-ithal ara malları sorununu) kontrol altında tutabilmektir. Bunun da bir tek yolu var: Döviz musluğunu hep elinin altında tutacaksınız!.İşte işin hassas noktası burası!..Darbeler falan da zaten hep bu musluğun kontrolü yüzünden oluyor!..Devletçi burjuvazi, Devlet sınıfıyla ittifak halinde, döviz tahsisini kendi istediği

⁴⁴ a.g.e, s.202

gibi ayarlayarak sistemin kapalı devre çalışmasını garanti altında tutmak isterken, daha fazla ihracat yaparak-dışa açılma yoluyla gelişmek isteyen Anadolu kapitalistleriyle karşı karşıya geliyor. İşte, 27 Mayıs'tan 12 Mart'a, 12 Eylül'den 28 Şubat'a, oradan da, AK Parti'nin iktidara gelmesinden sonra tezgâhlanmaya çalışılıp başarmayanlarına kadar bütün o darbelerin altında yatan neden budur. Tarihsel olarak oluşmuş iki yol, ve bu iki yolda yürüyerek ilerlemeye çalışan, gene tarihsel olarak oluşmuş iki yolcu grubu var ortada..Biri, Devletin kucağında, içe dönük, İİS yolundan giderek yol almak isterken, diğeri, hayır, dışa açılarak daha çok ihracat yaparak, küresel zincirle bütünleşerek yolumuza devam edeceğiz diyor! Olay budur! Kendi varoluş koşullarını niteliksel bir değişme olmadan ancak kapalı bir devre içinde devam ettirebileceğini düşünen Devletin asıl sahipleri ise, ikide bir devreye girerek bu mücadeleyi sistemin içinde-varolan eski statükonun içinde- tutmaya çalışıyorlar..Bütün o "ulusalçı"- "küreselci" tartışmalarının altında yatan esas mücadele zemini budur.

KRİZİN ANA HALKASI: DÖVİZ TAHSİS MUSLUĞUNU KİM ELDE TUTACAK..

"İktisadi artığın istenen şekilde dağıtılmasında devlet politikasının rolünü gösteren bir başka faktör, Türk Lirasının resmi değerinin şişirilmiş olmasıydı. 1970 devalüasyonu sonrasındaki birkaç yıl hariç Türk lirasının resmi değeri piyasa değerinin çok üstündeydi; karaborsadaki döviz kurlarının, zaman zaman resmi kurların iki katının üzerine çıktığı oldu. Bu, kıt dövizin ithalatçılara pazar mekanizması yoluyla değil, bürokratik-yani siyasi-mekanizmayla tahsis edildiğini gösterir. Bütün ithalat resmi onaya bağlıydı ve ithalat içinde tüketim mallarının oranı dönem boyunca hiçbir zaman yüzde 5'i geçmediğinden mevcut dövizin neredeyse tamamı için çeşitli devlet kademelerinde rekabet edenler sadece sanayicilerdi. TL'nin resmi değerinin şişirilmiş olması, iktisadi karar verme mekanizmasını politize ederek, bürokrasinin araçsal özerkliğini pekiştirdi. Böylece, siyasal nüfuzun parasal ödüle çevrilmesini sağlayan, her iki taraf için kârlı bir mübadele, ithal ikameci sanayileşmenin ekonomi politiği içinde vazgeçilmez bir mekanizma oldu. Resmi kurdan döviz elde etme şansı olan sanayiciler, ithal ettikleri girdileri iç pazarda paraya çevirebilecek nihai mallara dönüştürdükleri anda büyük rantlar topluyorlardı. Rant elde edebilecek konumda bulunan diğer sanayicilerden gelebilecek rekabet hariç, hiçbir rekabetle karşı karşıya da değillerdi.

"TL'nin değerinin şişirilmesi, yerli sanayicilerin yüksek kârlar elde etmesini sağladığı gibi, bu yüksek getiriyi mümkün kılan artık transferinin yönüne de işaret eder. **Aslında, en başta sorulan şu soruya geri dönmüş oluyoruz: "İşçi sınıfının ve köylülerin bazı kesimleri lehine gelir yeniden bölüştürülüyorsa, sanayicilerin elde ettikleri yüksek kâr oranlarının bedelini ödeyenler kimlerdir?" Ülke parasının değerinin şişirilmiş olması, toplumsal artığın tahsisini belirleyen faktörlerden sadece biri olmakla birlikte, ihraç ürünleri yetiştiren çiftçilerin dış ticarete zarara uğradıklarını gösterir. İthalatçılar, kullanma ayrıcalığı elde ettikleri döviz piyasa kurunun altında satın alabilirlerken, ihracatçılar, ürünlerini satarak kazandıkları döviz karşılığı (bu döviz piyasa kuru üzerinden satmış olsalardı, elde edeceklerinden) daha az Türk Lirası alıyorlardı. 1970'lerin sonuna kadar tarım ürünleri ihracat içinde ezici bir ağırlığa sahipti. Türkiye'deki ithal ikamesinin özelliklerinden biri, iç pazar güçlü olduğu sürece sanayi sektörünün dış pazarlara yönelmemesiydi. İhracat geleneksel ürünlerden oluşuyordu: Örneğin, 1968-71 ortalamasını alırsak, tarım ürünlerinin ihracat değeri içindeki payı yüzde 77 idi. Başlıca ihraç malları tütün, pamuk, fındık, incir ve kuru üzüm gibi, üretimleri 19.yy da Avrupa'dan gelen talebe paralel olarak gelişmiş olan ürünlerdi. Ancak 1970'lerin ikinci yarısından sonradır ki, sanayi ürünleri bir parça da olsa önem kazandı. Yine de mamul malların ihracat içindeki payı küçüktü. 1975'te gıda sanayisi (veya işlenmiş tarım ürünleri) ihracat içinde yüzde 9 paya sahipti. Dokuma ürünlerinin de payı yüzde 9'du. **Demek ki TL'nin resmi değerinin yüksek olması, öncelikle ihracata yönelik ürünleri yetiştiren çiftçilerin aleyhineydi.****

Döviz kuru politikası sanayideki kârların devam ettirilmesine katkıda bulunduğu gibi, idari bir tahsis mekanizması gerektirdiği için, bürokratların pazar üzerindeki kontrolünü de arttırdı. Dolayısıyla bu politika İİS düzenlemesinin temel dengelerini aynen yansıtmaktaydı: Bürokratların araçsal özerkliği güçlenirken, sanayiciler yararına bir transfer gerçekleşiyordu.⁴⁵ Yukarıda sorulan soru, 1960-77 döneminin iktisadi düzenlemelerinin sonucu zarara uğrayan bir toplumsal grup varsa, bunun hangisi olduğuydu. Bazı Latin Amerika ülkelerinde olduğu gibi, tarım sektörünün tümü ve özellikle de büyük toprak sahipleri doğrudan ve açıkça cezalandırılmadı. **İç ticaret hadleri tarımın lehine geliştiğinden, çiftçilerden yapılan bütün transfer döviz kuru politikası yoluyla dolaylı olarak gerçekleştirildi.**⁴⁶

“Büyüme hızı yeterli olduğu sürece, başlıca toplumsal grupların durumlarının mutlak olarak bozulması gündeme gelmedi; ama, bazı grupların görece olarak dezavantajlı bir konumda bulunması, başka gruplar için hızlı bir birikim potansiyeli sağladı. Sanayi burjuvazisi ile (siz gene bunu Devletçi burjuvazi olarak tercüme edin) örgütlü işçi sınıfını iktisadi modelin tanımlayıcı unsurları olarak ele almıştık (TÜSİAD-DİSK!! m.a). Öncü sanayiciler (klavuzu karga olanın..), yani en büyük yüz küsür şirketin sahipleri ve menecerleri ile bunların istihdam ettiği işçiler bu modelin çekirdeğinde yer alıyorlardı. Zaten modelin başarısını belirleyen, bir sanayi burjuvazisinin ve örgütlü bir işçi sınıfının yaratılması olmuştu. En büyük sanayiciler ithal ikameci modelin parlak numuneleriydi. Ya tekeldiydiler, ya da oligopolist. Rekabet olmadığı sürece, himayenin sağladığı rantları toplamaya devam edebilirlerdi, dolayısıyla sendikaların yüksek ücret taleplerini kabul edebilirlerdi. Bu şirketlerin her biri genellikle binden fazla işçi çalıştırıyordu. Çalıştırdıkları işçiler güçlü sendikalar içinde örgütlenmişti. Bu şirketler, başta İstanbul ve civarında olmak üzere Adana-Mersin ve İzmir bölgelerinde toplanmıştı. Bu üç bölge modern sanayinin⁴⁷ büyüme odaklarıydı. Burada, diğer işçilere göre çok daha yüksek ücret alan bir işçi aristokrasisiyle karşı karşıya bulunan, coğrafi sınırları belli bir sanayiciler sınıfından bahsediyoruz. Devlete ait sanayi kuruluşlarında çalışan işçiler de bu aristokrasinin içinde yer alıyordu. 1971’de, sanayi

⁴⁵ Hep altını çizmek zorunda kalıyorum ama, şimdi Allah aşkına nedir bu!! O basit bir terminoloji sorunuymuş gibi görünen olayın altından neler çıktığını anlıyorsunuz değil mi! Devletin koltuğu altında yetiştirilen o ithal ikameci-Devletçi sanayicileri normal-aşağıdan yukarıya doğru gelişen bir kapitalizmin ürünü olan öncü sanayicilermiş gibi gösterdiğiniz zaman, “sanayinin gelişmesi” adına yapılan bütün o Devlet müdahalelerini-darbeleri de temize çıkarmış oluyorsunuz! Var mı bunun başka bir izahı. Eğer ülkeyi geliştiriyorsa, üretici güçleri geliştiriyorsa hoş geldi sefa geldi bütün o darbeler sonucu çıkmıyor mu bu tahlilin sonunda! Unutmayın, ne Keyder, ne de diğer “solcu aydınlar” bunların hiçbirini aptal falan değiller. Onları bu kaçınılmaz sonuca götüren, farkında olsunlar olmasınlar o “solcu” bilinçaltıdır. Nedir bunların devrim-sosyalizm-Marksizm anlayışlarının özü, üretim araçlarının devlet mülkiyeti değil midir? İşte, o Devletçi düzenle-Devletle ve onun ayrılmaz parçası olan Devletçi burjuvaziyle solcu-Marksist ittifakın temeli buralara dayanıyor. Madem ki onlar da Devletçi, o zaman niye karşı çıkacaksınız ki onlara. Esas düşmana karşı mücadelede doğal müttefik oluyor bunlar. Gidebileceğin yere kadar onlarla birlikte gidersen olur biter. O, “Marksizmle Kemalizm arasında aşılabilir duvarlar yoktur” sözü buradan kaynaklanıyor işte. Kimdi peki esas düşman, “burjuvazi” mi, bu “burjuvazi” o “sanayi burjuvazisi” olmadığına göre kimdi onlar? Ben size söyleyeyim: İhracat yaparak kazanmaya çalışan o Anadolu kaplanları oluyordu “esas düşman”! Bazan “işbirlikçi”, bazan da “komprador” olarak nitelendirilen esas düşman hep bunlardı. İşte Türkiye solunun durduğu yer!..Ve işte bu halkın onları neden bir türlü kendinden saymadığının nedeni..

⁴⁶ Tabii sadece ihracat yapan çiftçilerden değil, ihracat yaparak gelişmeye çalışan diğer Anadolu kapitalistlerinden de bu şekilde kaynak aktarılıyordu..Şimdi anlıyor musunuz, 1960’larda daha ilerde olmamıza rağmen neden daha sonra bir Güney Kore’den geride kaldığımızı..Onlar, daha fazla üreterek ihracat etmeye yönelik bir sanayileşme yolunda ilerlerken, biz içe kapalı ithal ikameci bir sanayileşmede karar kılmışız. Onlar ihracatı teşvik ederken, biz ihracat yapanları cezalandırmışız..Anlıyor musunuz şimdi o darbelerin nedenlerini..Ben size birşey söyleyeyim mi, tamam anlıyoruz falan deyipte hemen öyle olayın üstünü kapatmaya kalkmayın! Son Osmanlı Padişahının A.N.S olduğu gerçeğini-diyalektikini kavramadan bu işin içinden çıkmanız mümkün değildir!..

⁴⁷ İşte gene o kahredici diyalektik! Dışardan baktığın zaman gerçekten de Türkiye’nin “modern sanayicileri” bunlar! Ama işin tarihsel olarak oluşumuna, yani görünüşün altında yatan gelişme sürecine baktığın zaman sistemin sırtında gelişmiş bir ur’la karşılaşıyorsun!..Bu ur’un-tümör’ün ehlileştirilerek sistemle bütünleştirilmesi ancak zamanla olabilecek birşey..

sektöründe çalışanların toplam sayısı 1,3 milyonken, binden fazla işçi çalıştıran sanayi işyerlerinde 173,626 işçi vardı ve bunların yüzde 67'si devlet sektöründe çalışıyordu. Daha az işçi çalıştıran işyerlerinde, devlet sektörünün istihdam payı hızla düşüyordu.”⁴⁸

PEKİ, ABD NERESİNDE YERALIYORDU BU SÜRECİN..

1960'tan 1971'e-12 Mart'a, oradan da 12 Eylül'e-1980'e, ve hatta daha sonra da 28 Şubat'a falan kadar Türkiye'de olup bitenlerin-darbelerin, muhtıraların-ardında hemen hemen hep aynı dış ve iç nedenler yatar. Devletçi burjuvazinin kontrolü altındaki ithal ikameci bir sanayi, bunun döviz sorunu, daha çok üreterek bunu dış pazarlarda satmak esas olmadığı için, döviz tahsis musluğuunu, yani siyasi iktidarı elde tutma zorunluluğu..Krizin iç nedeni daima buradan-bu yapısal sorundan kaynaklanıyor. Dış dinamik de gene aynı. Stratejik nedenlerle Türkiye'yi destekleyen bir ABD faktörü var ortada. Krediler falan hep bu stratejik nedenlerle veriliyor Türkiye'ye. Buna kapitalist pazarların genişleme ortamı da eklendiği sürece sorun yokmuş gibi görünüyor. Örneğin 1950'lerde Kore Savaşı sırasında böyle bir durum var. Ama ne zamanki dış pazarlarda bir sıkışma-daralma eğilimi ortaya çıkar, ve tarım ürünlerinin fiyatları düşmeye başlar, işte o zaman ABD kredilerinin de yetmez hale geldiği görülecektir. Çünkü, Türkiye'nin tek ihracat kaynağı tarım ürünleridir bu dönemde. Bu süreç, başka nedenlerle de desteklenince kriz ortamını destekleyen bir faktör haline gelir. Artık ondan sonrası bellidir. Dış koşullar içeriye etkilerken, içerdeki durum da dışa yansır ve bir kısır döngü oluşur. Alın işte size bir darbe ya da muhtıra ortamı!.. Bu nedenle, 12 Mart'tan 12 Eylül'e, oradan da 28 Şubat'a falan kadar dış dinamiğin rolünü ele alırken bu çalışmada ayrıntılı olarak sadece 12 Mart dönemine yoğunlaşacağız. Çünkü zaten 12 Eylül 12 Mart'ın bir devamıdır. 12 Mart'ta çözülemeyen düğümü çözme çabasıdır. Dış etken açısından 28 Şubat dönemi de gene pek farklı değil.

Devam ediyoruz:

Yukardaki açıklamalardan ortaya çıkan basit bir gerçek var: Demek ki, bu ithal ikameci kapalı devre sistemin devam edebilmesinin tek yolu cari açık sorununun bir şekilde halledilerek döviz ve döviz tahsis kanallarının açık tutulabilmesidir. Bu nasıl olacaktır peki? Daha çok üreterek, ürettiğin malları ihraç edip satarak döviz elde etme yoluna girmiyordun ki sen! Nasıl dönecekti o zaman bu değirmenin çarkı? Çok açık! Ya dış yardım-kredi adı altında borç alacaktın, ya yabancı sermaye girecekti ülkeye, ya da?..Ya da, başına devlet kuşu falan konması gibi hiç beklenmedik başka bir kanal açılacaktı durduk yerde! Örneğin işçi dövizleri gibi!..

Şimdi sırayla bunları ele almaya çalışacağız. Önce ABD faktörünü..

“Türkiye’de 1969’a kadar her yıl, ödemeler dengesinde ihracattan sonra tek başına en büyük öneme sahip kalem, ABD iktisadi ve askeri yardımıydı. 1969’dan sonra işçi dövizleri ilk sırayı aldıysa da, Amerikan fonlarının önemi devam etti.. Sanayi burjuvazisinin (gene siz bunu Devletçi burjuvazi diye tercüme edin!) benimsediği kapalı sanayileşme stratejisinin ve dış ticarete kapalılığın, Türkiye’nin gıda üretiminde büyük ölçüde kendine yeterli olması nedeniyle mümkün olduğu söylenebilir. Bu olmasaydı, artan bir nüfusun gıda ihtiyaçları karşısında ihracata yönelim mutlaka gündeme gelecekti. Ama, gıda ithal edilmemesi durumunda dahi, istenen hızdaki bir sanayileşme, kazanılabilenin ötesinde döviz gerektiriyordu. Bu noktada dünyadaki hegemonyacı devletin (ABD’nin) uluslararası satın alma gücünü yeniden tahsis etme biçimindeki katkısı devreye girdi. Dolar uluslararası para olduğundan ABD hükümeti bazı ülkelerin burjuvazilerinin sermaye birikimini stratejik amaçlarla desteklemeye karar verecek bir durumdaydı. Türkiye için bu kararı verdi ve 1970’e

⁴⁸ a.g.e, s.211

kadar ABD yardımı gerek dış ticaret açığını kapatmanın, gerekse iç tasarrufa ilave fon sağlamanın başlıca yolu oldu”⁴⁹.

Döviz sorununa çözüm bulmanın ikinci yolu yabancı sermaye girişi idi. Bakın burda da durum nasıl:

Ülkeye giren yabancı sermaye açısından 1950 öncesini bir tarafa bırakıyoruz. Çünkü zaten ortada fazla birşey yok bu dönemde!. Osmanlı döneminden kalan birkaç kalem yabancı sermaye de 1930’larda millileştirilmiş!⁵⁰.

“ABD hükümetinin güçlü desteğiyle 1954’te çıkarılan liberal bir yabancı sermaye kanununa rağmen 1950’lerde ülkeye sadece 17 milyon dolar tutarında doğrudan yabancı sermaye girdi. 1960’larda ülkeye giren yabancı sermaye miktarı biraz arttı, yıllık miktarlar 15 ile 50 milyon dolara ulaştı..1960’larda en yüksek düzeyine 30 milyon dolarla 1966’da ulaşıldı. 1970’ten sonra yabancı yatırımlar artacağına benziyordu; 1970’te 58 milyon dolar, 1971’de 45 milyon dolar ve 1972’de 42 milyon dolar yabancı sermaye ülkeye girdi, fakat 1976’ya gelindiğinde bu rakam 27 milyona kadar gerilemişti. 1977’de ödemeler krizinin başlamasıyla kâr transferleri konusunda belirsizlikler ortaya çıktı ve bu durum doğrudan yatırımların 1980’e kadar tamamen durmasına neden oldu..Yabancı sermaye, sanayi sektörü içinde özel sermaye oluşumunda yüzde 5’ten, toplam içinde yüzde 3’ten düşük bir katkıya sahipti. Bu dönemde sanayi, milli gelirin yüzde 15 ile yüzde 18’ini sağlıyordu. Halâ en büyük sektör olan tarımda yabancı yatırım yoktu.⁵¹

Hani nerde o “Türkiye satıldı, yeniden milli kurtuluş savaşı vermemiz gerekiyor” edebiyatının maddi temeli? Nasıl satılmış Türkiye? Bağımsızlığımız nasıl gitmiş elden? Görüyorsunuz, korkunç bir demagojiden başka birşey yok ortada! Ve sen bir de tutup bunun-bu demagojinin üzerine birsürü milli kurtuluş, bağımsızlık savaşı teorileri falan kurmaya kalkışıyorsun!..

Döviz sorununun üçüncü kaynağı ise işçi dövizleriydi:

“Türkiye’nin Avrupa ekonomisiyle bütünleşme sürecinde beklenmedik bir kanal 1960’larda işçi göçü biçiminde gelişti. Avrupa’daki Türk işçilerinin sayısı 1962’de 13000 iken 1970’te 480000’e ve 1974’te 800000’in üzerine çıktı..

Yurtdışına işçi göçü söz konusu olunca en önemli sorun şüphesiz dışarı giden işçilerin Türkiye’ye gönderecekleri döviz olayı idi. Böylece ithal girdilere dayalı sanayinin çarkları dönmeye devam edebilirdi. Bürokratlar, politikacılar ve tabii sanayiciler bu işten çok memnundular. 1960’ların sonlarından itibaren yüksek döviz kurları, ithalat permileri ve cazip yatırım projeleri yoluyla işçi dövizlerinin aynı düzeyde tutulmasına çalışıldı. Öyle ki işçi dövizleri 1971-73 döneminde bütün dış ticaret açığını kapatacak bir düzeye ulaştı. İşçi dövizlerinin ithalatı karşılama oranı 1974’te yüzde 38, 1975’te yüzde 28, 1976’da yüzde 19 ve 1977’de yüzde 17 idi..Ama bu hep böyle devam etmedi tabii. 1974’te 1,425 milyon dolarla en yüksek düzeyine ulaşan işçi dövizleri giderek düştü. Buna, bu arada yükselen petrol fiyatları falan da eklenince 1977’de Merkez Bankası’nın altın ve döviz rezervleri tükeniverdi..Kriz bütün ihtişamıyla kapıya dayanmıştı. Aslında çok daha önceleri olacak şeyler işçi dövizleri araya girdiği için bir süre ertelenmişti. Ama şimdi artık yolun sonuna geldiğini herkes hissediyordu. Bir süre daha bu bataкта debelenmeye devam edildi..

Dövizin siyasi dağıtımı, rekabetle elde edilen “normal” kâr kavramını anlamsız kılan bir rant yaratma mekanizması oluşturmuştu..1975-80 döneminde sanayiciler ve tüccarlar resmi kurun üzerinde fiyat ödeyerek Avrupa’daki Türk işçilerinin tasarruflarını olduğu kadar, kaçakçıların-

⁴⁹ a.g.e, s.219

⁵⁰ Herhalde bu yüzden ulusalcılar bu dönemi yere göğe sığdıramıyorlar! Güleriz-ya da özeniriz-ağlanacak halimize!..

⁵¹ a.g.e, s.221

uyuşturucu madde kaçakçılarının- elindeki dövizleri de satın almaya çalıştılar. Sanayiciler üretim faaliyetlerini devam ettirebilmeleri için elzem olan her türlü girdiyi ülkeye kaçak olarak sokabiliyorlardı. Kaçak girdiler kullanılarak üretilen sanayi malları tabiatıyla daha yüksek fiyata satılıp, daha çok rant sağlıyordu. 1978-79 döneminde döviz kıtlığı son haddine varmıştı. Üstelik hükümetler de sanayideki birikimi başarıyla desteklemiş olan sübvansiyon programlarından vazgeçmeyi istemiyorlardı. Bu iki olgunun bir araya gelmesi, bazı temel sanayi mallarının uzun sürelerle piyasadan çekilmesi gibi çok ciddi bir sonuç doğurdu. Kıtlık, karaborsa getirisi biçiminde ek bir olağanüstü kâr sağladı. Özellikle 1978-79'daki Ecevit iktidarı sırasında hükümet devletin ürettiği bazı girdiler ile bazı ithal girdileri doğrudan tahsis ederek, pazar mekanizmasını devreden çıkarmayı beceriksizce ve ısrarla denedi; böylece ithal ikamesinde zaten mevcut olan rant ekonomisi tamamen kontrolden çıktı. Sanayileşmenin hedeflerinin bu şekilde çarpıtılması aracı rantiyelerin büyük servetler biriktirmesine yol açtı. Ekonominin alıştığı ve beklediğine oranla ithal malları ne kadar kitlediyse, rant ekonomisinin boyutları o ölçüde büyüdü ve sanayicilerin kârları aleyhine yeniden bölüşüm o ölçüde önem kazandı..

Sistemin krizini sermayenin krizine dönüştüren ve sonunda burjuvazinin siyasi yollarla uygun çözüm aramasına yol açan faktörler maddi üretim araçlarını idame ettirmenin güçleşmesi ve kâr sıkışmasının boyutlarının büyümesiydi. Sanayiye çeşitli girdileri sağlamakta karşılaşılan fiziki kıtlıklardan daha önce bahsetmiştik. Bu kıtlıklar, karaborsa kârlarının aracılara bırakılmasını zorunlu kılan fiyat artışlarına yol açmakla kalmadı; devletin ürettiği veya dağıttığı bazı malların hiç bulunmadığı da oldu. Petrol, petrol türevi ara mallar ve elektrik ikinci kategoriye dahildi. Bu girdiler bulunamayınca üretim duruyor, ama kapitalistler sabit üretim maliyetlerini ve işçi ücretlerini ödemeye devam etmek zorunda kalıyorlardı. Kanunlar işçilerin keyfi olarak işten atılmasına engeldi ve kapitalistler işten çıkardıkları ya da işten ayrılan işçiler için kıdem tazminatı ödemek zorundaydılar. Kıtlıklar istisna olmaktan çıkıp kural haline gelince fabrikalarda üretim sık sık durmaya başladı ve ithal ikameci sanayi burjuvazisi siyasi otoritenin gerekli döviz bulmaktaki aczini protesto eden daimi bir kulis oluşturdu..**Üretimin maddi koşulları artık yeniden üretilemez hale gelip birikim kolayca gerçekleştirilebilir olmaktan çıktığında, sendikaların gücü (o ana kadarki) işlevini kaybederek burjuvazi için bir engel oluşturmaya başladı. Karşıt güçler arasındaki eski uzlaşma önce örtülü, sonra açık çatışmaya dönüştü.** Grevlerin ve grev nedeniyle kaybolan iş günlerinin sayısı 1973-76 döneminde yılda ortalama 65 grev ve 1 milyona yakın iş gününden 1977-80 arasında 190 greve ve 3,7 milyon iş gününe çıktı⁵²..

“Yabancı sermaye (devlet yardımı veya özel yatırım) biçimindeki dış sübvansiyon olmadan ve hegemonyacı devlet (ABD) bu birikim tarzının dünya iş bölümü üzerindeki etkilerini kabul etmeden içe dönük sanayileşme stratejisini sürdürmek çok güç olurdu. Bu modelin sınırları işte bu noktada çizilmişti: Model dünya ekonomisinin dalgalanmasına ve özellikle hegemonyacı gücün tercihlerine bağlıydı, yani dış dinamiğe karşı savunmasızdı. Modelin başarılı olması için dünya ekonomisinin daralmaması genişlemesi lazımdı. Düşük faizli krediler, genişleyen dünya pazarları, yurtdışında istihdam imkanının artması ve ucuz petrol Türkiye ekonomisinin kesintisiz büyüme döneminin çerçevesini oluşturmuştu. Dünya krizi bu şartları yok etti ve iktisadi başarı öyküsünün sona erdiğini haber verdi.

Hegemonyacı devletin dünya satın alma gücünü yeniden bölüşürme-yani kayırdığı ülkelere neredeyse karşılıksız borç verme-yeteneğini kaybetmesiyle bu konfigürasyonda ilk gedik açılmıştı. Vietnam Savaşı sırasında dünya ekonomisinin yeni basılmış dolarlarla dolması bu politikanın sürdürülebilmesi için gerekli güven ortamını zedelemiş, ABD'yi hamilik işlevinin önemli bir unsurundan mahrum bırakmıştı. ABD'nin karşılıksız borç verme yeteneğini kaybetmesi, hegemonyasının gerilediğini gösteriyordu. Ama bu gerileme hemen bir nöbet değişimiyle sonuçlanmadı; dünya düzeyinde bir belirsizlik dönemini başlattı. Şayet bir nöbet değişimi söz konusu olsaydı ülkenin coğrafı konumu ve 1960'larda artan bağlantıları nedeniyle Türkiye ekonomisi Alman sermayesinin nüfuz alanına girerdi. Bu dönemde, Türk

⁵² a.g.e, s.232

politikacıları ve aydınlarının yanı sıra Alman ve AT çevreleri de Türkiye'yi eskiden Alman yayılcılığına bağlamış olan "özel bağları" diriltme ihtimalinden bahsediyorlardı. Ama Amerikan hegemonyası bütün alanlarda, hele askeri alanda aynı ölçüde gerilemediği gibi Alman devleti de tasarlanan hami rolünün beraberinde getireceği siyasi sorumluluğu üstlenmeye hazır değildi".⁵³

DIŞ DİNAMIĞI, YANI ABD'NİN POLİTİKASINI ETKİLEYEN BİR DİĞER FAKTÖR DE BİZZAT İÇ DİNAMIĞIN KENDİSİDİR. YANI İÇ DİNAMİK DIŞ DİNAMİK ETKİLEŞMESİ DE HESABA KATILMALIDIR..

Çok açık! Demek ki ABD, o soğuk savaş ortamında, stratejik amaçlarla, Türkiye'deki düzeni ve onu ayakta tutan sınıfsal ittifakı destekliyordu. Ortada, bizim "statüko" olarak adlandırdığımız bir denge hali vardı dünyada ve onlar da bunun bozulmasını istemiyorlardı. Peki sonra ne değişti, 12 Mart'a doğru gelirken bu statükonun bozulması tehlikesi mi ortaya çıkmıştı da ABD'nin tavrında bir değişme başladı? Çünkü ortada açık bir gerçek var. 12 Mart'a giden o darbeler sürecinde ABD'nin de yer aldığını görüyoruz. Türkiye'nin ve Türkiye'deki Demirel iktidarının günahı ne idi ki iş bu noktaya kadar gelmişti?

Şu ana kadar yapılan açıklamalarda madalyonun sadece bir yüzünü ele almaya çalıştık. Dış pazarların daralmasını, özellikle Vietnam Savaşı'ndan sonra ABD'nin artık kredi musluklarıyla eskisi kadar oynayamadığını falan gördük. Ama bütün bunlar onun mevcut iktidarı devirmek için tezgahlanan darbe süreçlerinde yer almasını açıklamak için yeterli değildir. **Tamam, daha fazla kredi veremiyor olabilirdi ABD. Ama sadece bu yüzden onun darbelerle işbirliği yapmasına gerek yoktu ki!! Yoksa, daha başka nedenler de mi vardı ortada? Örneğin, "soğuk savaş" ürünü olan o "statüko"nun bozulması tehlikesi mi ortaya çıkmıştı acaba? Demirel iktidarının bu kadar önemli-stratejik ne günahı vardı ki ABD birden frene basma ihtiyacını hissetti?**

İ.Cem bu konuda tam not aldı benden. Çünkü kitabında bu sorunun cevabını bulmuş. Ben de, aynen katıldığım bu değerlendirmeleri buraya alıyorum:

"Demirel iktidarı, aynen Menderes iktidarı gibi, herşeyden önce bir ekonomik büyüme ve gelişme ülküsüne dönüktür. Gerek Menderes, gerekse Demirel'de zaman zaman bir fetişizm ölçüsüne varır bu tutku (bu "tutku" aynen Erdoğan'da da devam etmektedir..m.a). Demirel iktidarında herşey bu ekonomik büyüme tutkusunun perspektifinden değerlendirilir. Ekonomik büyümenin ötesindeki bütün etkenler ancak bu büyümeye hizmet edip etmedikleri açısından bir önem taşıyabilir. Dış siyaset bile. İdris Küçükömer'in deyişiyle "..Bunların (DP ve AP iktidarlarının) başlıca hedefi kalkınma idi. Kalkınma tutkusu mevcuttu. Bu kalkınma için çeşitli çarelerin kullanılması gerektiğini, gerçekçi oldukları için anlamışlardı. Bu yoldan Türkiye'de ekonomiyi, üretim güçlerini, olanaklarını geliştirmeyi birinci hedef olarak aldılar. Öteki hedefler bunun fonksiyonu haline gelmişti; onunla bağlantılı olabilirdi"...

"Demirel, kendisi için ve partisi açısından büyük "günahı" bu özelliklerinden ötürü işledi. Ekonomik büyüme tutkusuna dış siyaseti bağımlı kılabileceğini, salt bu büyümeyi gözeterek dış siyasetini buna göre ayarlayabileceğini sandı. Bir ölçüde ayarladı da. Bu yeni dış politika, hiç kuşkusuz sadece egemen çevrelerin o dönemdeki tercihlerine değil, Türkiye'nin ve kitlelerin çıkarlarına da mevcut şartlarda en yakın olanıydı. Ancak Demirel iktidarının sonunu ve 12 Mart'ı getiren başlıca etkenlerden bir de bu oldu.

"1965-70'in dış politikası, Demirel tipi bir iktidar için bir bakıma kaçınılmazdı. AP'nin tarihsel işlevinin ve bu işlevle tutarlı olan Demirel'in kişiliğinin doğal ürünüydü. Türkiye'nin kapitalistleşme sürecindeki o belirli aşamada, yapılması gereken zorunlu bir tercihti. Bu

⁵³ a.g.e, s.233

çerçeve de değerlendirildiğinde Demirel dış politikasının yönelimleri kendi içsel dinamiklerinin doğrultusunda ve tutarlıdır⁵⁴. Yapılan tercihin kimi sonucu anti-emperyalist bir özellikteyse de, bizatihi tercih böyle bir güdüden, yahut amaçtan hareket etmemiştir. Tercihi harekete geçiren itici güç, doğrudan doğruya ekonomik büyüme tutkusudur; dış politikayı ancak bu tutkuya katkısı ölçüsünde değerlendiren bir anlayıştır.

“AP iktidarının işlevi bu olunca, Demirel-Çağlayangil dış siyaseti belli hedefleri gözetecek, bunlarla tutarlı bir yol izleyecektir:Hedeflerin ilki, ekonomik büyümeye katkısı olan ve bu büyümeyi engelleyecek bir bağımlılık getirmeyen her çeşit dışa açılıştan, dış krediden en geniş ölçüde yararlanmaktır. İkincisi, Türkiye’yi herhangi bir çatışmadan hatta gerginlikten uzak tutmak, ekonomik büyümeyi sekteye uğratabilecek bütün gelişmelerden dikkatle sakınmaktır..Nihayet, ekonomik büyümenin hem ön şartı hem de sonucu niteliğinde olan sınai ürün ihracı ve yeni pazarlar yaratılmasıdır.”⁵⁵

Özetlersek, 1965-70’in Adalet Partisi iktidarı, öncelikle temsil ettiği sınıf ve zümrelerin o dönemdeki özelliklerini ve yararlarını yansıtan bir dış politika uygulamıştır.⁵⁶ Bu objektif çerçevede, AP yönetimine o dönemde egemen olan, her ne pahasına olursa olsun hızlı büyüme tutkusudur; gelişen burjuvazilere özgü pervasızlıktır ve Demirel’in deyişle, “büyüyen bir Türkiye’nin menfaati uyarınca her zamankinden çok dış ilişkilerin kurulması, değişik sahalarda ihtiyacı olan milletlerarası işbirliğini yapmasıdır”.

“Dönem, iktidarı açısından, hızlı ekonomik büyümenin ön koşulları neyse, bunlar, temel dış ideolojik seçmeden sapılmaksızın yerine getirilmelidir. Başka bir deyişle, aranan uzun vadeli dış krediler, yeni pazarlar, komşularla iyi ilişkilerse, bunların gereği yapılmalıdır. Bu yapılırken de NATO’dan ayrılmak, tarafsızlık gibi bir mesele yoktur ortada. Sadece, mevcut dış siyaset çizgisini kısa süreli ekonomik yararlar gereğince bir ölçüde alışılmışın dışına taşımak vardır. Ancak bu bile, Ortadoğu konjonktürünün kritik 1965-70 dönemi için “ihtilal” anlamındadır; ekonomik büyümenin gerektirdiği çok yönlü dış ilişkiler ve açılış, bir dengeyi önemli ölçüde rahatsız edebilmiştir.

Söz konusu ekonomik güdüler, dış siyasal yönelimlerin çerçevesini çizmiştir. Önce, Türkiye’nin en stratejik üç yatırımı, Sovyetler Birliği’nin yardımı ve kredisizlikle uygulanmaya konmuştur. Demirel tipi bir iktidar ve onun büyüme tutkusu açısından, önemli olan, bir ekonomik yatırımın gerçekleşmesidir. Bunun şu ya da bu ülkenin katkısıyla yapılması ve beraberinde taşıdığı dış siyasal anlam ancak ikinci plandadır. Nitekim, toplam değeri sonuçta yarım milyar dolara yaklaşan Aliğa Petrol Rafinerisi, Üçüncü Demir Çelik Kompleksi ve

⁵⁴ İnsan azıcık bir düşünür değil mi şu ettiğim lafın ucu nerelere uzanıyor diye! Ama yok, Türkiye aydını böyle kaygılar taşımaz! Peki o zaman ben soruyorum şimdi burada: Tamam doğru söylüyor Cem, ama o zaman şu sizin „sanayi burjuvalarınız“ neden Demirel’e karşı ABD’nin de içinde bulunduğu o „statüko“ cephesinde yer alıyorlardı? Mademki Demirel ve onun temsil ettiği burjuva kesimler ekonomik büyümeden-dışa açılarak yeni pazarlar bulmadan yanaydılar ve zaten bu yüzden de şimşekleri üzerlerine çekiyorlardı, o zaman demek ki, karşı tarafta yer alan sizin o “sanayi burjuvalarınızın” yeni pazarlar bulma, ihracat yapma falan gibi bir derdi yoktu!. Tam tersine bu türden politikalar izleyenlere karşıydılar!.. Peki ne biçim “sanayi burjuvasıdır”ki bunlar, yeni pazarlar arayan bir iktidara karşı o 12 Mart cephesinde yer almaya kalkarlar! Herşey ters Türkiye’de, ve de herkes farkında olmadan rol yapıyor!..

⁵⁵ Bakın, o görmeyen gözlere sokmak için tekrar altını çiziyorum: Adamlar (Menderes, Demirel, Özal ve bugün de Erdoğan) dışa açılarak yeni pazarlar yaratmak için ellerinden geleni yaparken sizin o “sanayi burjuvalarınız” onların altını oymakla meşguller, neden, hiç düşünmüyor musunuz bunu? Nasıl bir sanayi burjuvasıdır ki bu, dış pazarlarda falan gözü yok! Adamlar Devletin kucağında kurmuşlar iç pazarda tekeli, öyle üretici güçleri geliştirmemiş falan işin bu tarafında hiç niyetleri yok! Nasıl olsa işleri tıkırında..Bakın bunun adı sanayi burjuvası değil, kavanozda yetiştirilme, sanayi burjuvası kılıklı İttihatçı-burjuvazidir!..İttihatçının solcusu, liberali olur da burjuvası olmaz mı! İttihatçı burjuvazi de -diğerleri gibi-yukardan aşağıya doğru, toplum mühendisliği harikası olarak yaratılan bir yaratıktır!....

⁵⁶ Ha..bakın demek ki bir de bu dışa açılarak yeni pazarlar bulma, daha çok üreterek daha çok satma yanlısı olan burjuvalar varmış!..ve Demirel de onların çıkarları gereğince buna uygun bir dış politika geliştirmeye çalışıyormuş..

Seydişehir Alüminyum İşletmeleri, Sovyet teknik yardımı ve kredisiyle Demirel iktidarı döneminde gerçekleşmeye başlamıştır.

Aynı ekonomik büyüme tutkusunun ürünü olarak yeni dış siyasal çerçeveyi oluşturan, Türkiye'yi uluslararası gerginliklerin ve maceraların dışında tutmak isteğidir. Bunun dış siyaset pratiğindeki sonucu, Ortadoğu karşısında belli bir barışçı tutumdur; Türkiye'yi Ortadoğu'ya bir maşa, ya da sıçrama tahtası olarak bulaştırabilecek durumlardan dikkatle kaçınmaktır. Bu politika çeşitli dış ve iç çevrelerin açık ihtarı, hatta tehdidine hedef olmuştur.

Nihayet, gelişen yerli sanayi elverişli bir pazarını Arap ülkelerinin yaratabileceğini; dışa satımın o yönde gelişeceğini Demirel-Çağlayangil stratejisi görmekte gecikmemiştir. Bu düşünceler, dış siyasetin bir yandan giderek Arapları gözetmesine, bir yandan da hem Araplar üzerinde etkili olan, hem de yeni bir kredi kaynağı olan Sovyetler Birliği ile ilişkilerin yeni bir açıdan değerlendirilmesine yol açmıştır.

Görüldüğü gibi, 1965-70 döneminin dış siyasal tercihlerine yön çizen “yüksek” duygular “anti-empyralist” eğilimler falan değildir. Pragmatik, gerçekçi, her şeyden önce gelişen Türk sanayiinin çıkarlarını gözetten (bakın, demek ki bir “gelişen Türk sanayii” var, bir de çıkarları buna zıt olan “sanayi burjuvazisi”!!), biraz da oportünist olan, özel sermayenin kısa süreli yararları ve Türkiye'nin genel yararı doğrultusunda olan düşüncelerdir. Bununla beraber, güdüler ne olursa olsun, ortaya değişik bir dış siyasal tavır çıkmış ve bu tavır Demirel iktidarını deviren 12 Mart hareketinin başlıca nedenlerinden biri olmakta gecikmemiştir⁵⁷

İşin ayrıntılarını, Demirel iktidarının 1967 Arap-İsrail savaşı konusundaki tutumunu, Birleşmiş Milletler toplantılarında Filistin'i destekleyen politikalarını, haşhaş meselesini, Amerikan U-2 casus uçaklarının Türkiye'den kalkarak Sovyetler üzerinde yapacakları istihbari faaliyetleri yasaklamasını, Çağlayangil'in 12 Mart'ta CIA'nın rolü konusundaki o çarpıcı açıklamalarını falan buraya aktarmıyorum. İsteyen Cem'in kitabından bu kısımları altını çizerek ibretle okuyabilir. Bu çalışmanın amacı, 12 Mart öncesi ve sonrası döneme ilişkin olarak “Türkiye'de kapitalizmin gelişme diyalektiğini” ortaya koyabilmek. Şu ana kadar yapılan açıklamalar bu diyalektik içinde dış dinamiğin konumunu kavramak açısından yeterli sanırım.

Bir yanda, içe kapanmacı bir eski Türkiye var ortada. Osmanlı artığı bir yapı-sistem bu; çeşitli kılıklar altında da olsa, özü-DNA'ları itibariyle hiç değişmeden kendini muhafaza edebilmiş olan bir yapı-Osmanlı Devleti!. Ve de, varoluş koşulları bu yapının-sistemin ayrılmaz parçası olan bir Yönetici Sınıf-Devlet Sınıfı. Bir de tabii, Osmanlı'nın reayasının yerini alan o cefakâr “Halk” var. Ama bitmedi! Mezarlık kaçkını bu yaratık kendi varoluş koşullarını “modernleştirip”-“çağdaştıırarak” yeniden üretebilmek için son iki yüz yıldır bir de kendisine bağlı bir kapitalizm-burjuvazi yaratmaya çalışmış hep. Bunun sonucu olarak da Devletçi bir “sanayi burjuvazisi” çıkmış ortaya. Öyle ki, bunlar, yani eski Türkiye'nin unsurları “sağcısıyla”-“solcusuyla”, burjuvasıyla, işçisiyle adeta kendi içine kapalı bir sistem haline gelmişler. Kendilerine “batıcı”, “laik”, “Kemalist”, “sağcı”, “solcu”, “asker sivil aydın”, “zinde güçler” gibi sıfatlar da takarak dışardan bakan gözler için hep “modern”, “batılı” bir Türkiye tablosu çizmişler. Ama biz biliyoruz ki bir de madalyonun öteki yüzü var! Bu Türkiye'nin yanı sıra aşağıdan yukarıya doğru gelişerek bugün artık suyun yüzüne çıkan bambaşka yeni bir Türkiye daha var ortada. Adeta iki Devleti, iki burjuvası, iki işçi sınıfı olan bir ülke Türkiye! İşte bütün mesele burada. Bu iki Türkiye'yi iyi kavrayabilmekte yatıyor!

Bunlardan birisi içe kapanmacı olarak kalmak isterken diğeri tam tersine dışa açılmadan yana. İçe kapanmacı olanları ele alalım. Niye içe kapanmacı bunlar? Çünkü ancak böyle koruyabiliyorlar kendi varoluş koşullarını da ondan. Düşünün o Devletçi burjuvaları. Dışa-dış

⁵⁷ a.g.e, s.377

pazarlara açılmak demek rekabet demek bunlar için. Ama bunlar dış pazarlarda rekabet ederek bir malı daha iyi kalitede ve daha ucuza üretmek için programlanmamışlar ki! Devletin kontrolü altındaki iç pazarda kalarak tekelci varlıklarını sürdürmek yetmiş hep bunlara.

Alın o “sağcı”-“solcu” ve de “asker sivil” olan o “aydınları”, bunlar da öyle. Yani bunlar da hep kapalı bir sisteme-bu sistem içinde üretilen “ulusalcı” bir ideolojiye göre programlanmışlar. Dünyaya açılmak, küresel zincirin bir parçası haline gelmek bunlar için de yok olmak anlamına geliyor. Çünkü, üretici güçler geliştikçe o antika-Jöntürk kalıntısı aydınlara da ihtiyacı kalmayacaktır artık toplumun. Daha çok üretmek daha çok bilgi üretmek anlamına da geleceği için, toplum süreç içinde yeni paradigmaya uygun yeni tipten aydınları da ortaya çıkaracaktır. Yüzünü üretime, gelişmeye çeviren insanları 20.yy kalıntısı ideolojilerle avutamazsınız artık.

Üretim araçlarının mülkiyetinin büyük ölçüde Devlete ait olduğu bir sistemin bürokratları için de yolun sonu demektir bu. Düşünebiliyor musunuz, Devlet adı verilen o instanz kendisine ait olan mülkiyete bu Yönetici sınıf aracılığıyla “tasarruf” etmiş hep. Siz, özelleştirmeler yaparak ekonomiyi dışa açmaya kalktığınız an-bu yapı değişmeye başladığı an- eski tipten bu bürokratların yerine, üretime, dışa açılmaya, daha çok dış satıma yönelik yeni tipten bürokratlar gelecek demektir, ki bu da dünyanın bunların başlarına yıkılması anlamına gelecektir..

İşte tam bu noktada dış dinamikle ilişkiler devreye giriyor. Büyümek, daha çok üreterek ürettiği malları daha geniş pazarlarda satabilmek için sistem bir arayış içine giriyor. Dış ilişkilerini ona göre düzenlemeye çalışıyor. Araplara mal satabilmek için Arap-İsrail çatışmasında Araplardan yana tavır alıyor. Kredi alabilmek için Sovyetlerle ilişkilerini geliştirme yoluna gidiyor. Tamam, Nato üyesi Türkiye, buna dokunulmuyor, ama onun ötesinde Amerika’yla girişilecek ikili askeri ilişkilerin Sovyetleri iyice karşıya itmesine de izin verilmiyor. Türkiye’ nin iki sistemin bir savaş alanı haline gelmesine müsaade edilmiyor. Niye? Öyle ideolojik bir anti emperyalizmden dolayı falan değil bütün bunlar. Büyüme, gelişme tutkusu yön veriyor bütün bu ilişkilere, bu kadar basit..

YA BİZLER NERESİNDE DURUYORDUK BU SÜRECİN..

Peki, iyi güzel, şöyle geriye doğru bakıldığı zaman bütün bunların hepsi kimsenin inkâr edemeyeceği objektif gerçekler artık; ama bu arada halâ kafaları karıştıran bir nokta var: Madem ki Demirel iktidarı, hangi gerekçeyle olursa olsun belirli bir noktadan sonra Amerikaya-Amerikan politikasına ters düşmeye başlıyor, o halde niye biz-biz derken, “devrimci gençler!”, “asker sivil aydınları” ve de bütün o “solcu” takımı kastediyorum-sokaklarda hep “kahrolsun ABD emperyalizmi ve onun içerdeki işbirlikçisi gerici faşist Demirel iktidarı” diye bağıırıp duruyorduk!.Burada bir çelişki yok mu? Bunun da ötesinde, neden bütün o MDD-UDD teorileri hep Demirel’in Amerikancılığı üzerine inşa edilmişti? **Hangi gerekçeyle olursa olsun eğer Demirel de ABD politikasına ters düşüyor idiyse o zaman, niye biz hep “Amerikancı Demirel” diyorduk? Yani biz şimdi senelerce hep hayalet taşlamakla mı vakit geçirmişiz, bir hiç uğruna mı senelerimiz o hapisanelerde geçmiş, kimimiz de ölmüşüz tabii! Neden? Eğer, Demirel iktidarını devirme sürecinde Amerika da bizim bulunduğumuz saflarda yer almışsa (ben, 73 Mart’ında bu gerçeği farketmişim zaman çılgına dönmüştüm!) o “kahrolsun Amerika”lar falan hep boşuna mıydı, ya da rol icabı mı atılıyordu o sloganlar!**

Ya “devrimin” “anti feodal” oluşu? Öyle ya, devrim milli idi, çünkü “ABD emperyalizmine ve onun yerli işbirlikçisi burjuvaziye” karşıydı. Ama o aynı zamanda, “feodalizme karşı” olduğu için “demokratik” bir devrimdi de! Olmayan bir feodalizme karşı bayrak açan Don Kışotlar mıydık biz yani! Neydi, neydi bu işin sırrı? Hani diyorlar ya, gençleri birileri yönlendirmiş, ya da o cuntacılar yaptırmış bütün o eylemleri falan diye, böyle miydi durum gerçekten? Şimdi bütün bu soruları bizzat bu olayların içinde

yaşamış biri olarak kendime soruyorum, neydi bu işin sırrı, bugünden düne baktığın zaman nasıl değerlendiriyorsun bu çelişkiyi? Biz neresinde duruyorduk bu sürecin?

İnsanlar tarihi sadece o anki özgür iradeleriyle yaptıklarını sanırlar. Örneğin, sokağa çıkarak “kahrolsun Amerika”, “bağımsız Türkiye” diye bağırarak bir genç bu davranışının sadece o anki ülke gerçekleriyle bağlantılı olduğunu düşünür. Ama olay bu kadar basit değildir aslında. Çünkü, insanları kendi geçmişleriyle bağlayan gözle görünmeyen bağlar vardır. Ölü kuşakların-öldü sanılan kuşakların geleneği-duyguları, düşünceleri, dünyaya bakış açıları yeni kuşaklara kalan bir bilgi temeli-miras olarak onların düşüncelerini belirlemede bir çıkış noktası olur. Kimlik-toplumsal kimlik denilen şey de böyle oluşmuyor mu aslında? Her nesil bir önceki neslin kendisine bıraktığı bilgi temeli mirasla yola çıkıyor. Tabi sonra kendisi de, kendi deneyimleriyle bunun üzerine birşeyler koyuyor, ama ilk çıkış noktası daima bir önceki generasyonun birikimidir. Sözün nereye varacağını anladınız herhalde! Eğer bu işi kökünden halletmek istiyorsanız, eğer problemi çözerken onun yüzeysel yanıyla yetinmek niyetinde değilseniz, süreci ta o III.Selim-II.Mahmut döneminden itibaren ele almak zorundasınız. Aslında daha öncesi de var tabi, ama onu bir yana bırakıyoruz şimdi. Tam o kırılma noktası, o yol ayrımı, kültür ihtilalinin başladığı o dönemeç yetiyor bize.

Lafı uzatmak istemiyorum, çünkü bu konuyu daha önceki çalışmalarda yeteri kadar inceledik. Burada altını çizmek istediğim nokta şudur: **Biz, elde bayrak sokakları aşındırırken, hiç farkında olmadan, Devlete bağlı bir ulus yaratmak için yola çıkan bir nesilden devralmışız o bayrağı!. Çünkü, bütün o Jöntürklerin-İttihatçıların, daha sonra da bayrağı bize-biz solculara devreden Kemalistlerin yapmaya çalıştıkları şeyin özü bu idi. Bu ne demektir biliyor musunuz? Ortada ulus falan diye birşey yokken, daha sonra bayrağı bize devreden o atalarımız (eskiden beri varolan yapının-sistemin içinden çıkıp gelen o aydınlar) varolan Devlet mekanizmasını ele geçirerek bunu yeni bir toplum-ulus yaratmak için kullanmaya karar vermişler. İşte bize kalan bilgi temelini-mirasın özü budur. Bu temel üzerinde biz ne mi yaptık? Hiç farkında olmadan (çok bilinçli olduğumuzu sandığımız o anlarda, bilinçdışı bir şekilde) bu mücadeleyi “çağdaş”-“solcu” bir anlayışla yeniden yorumlayarak işe onların bıraktığı yerden devam ettik.** İşte biz bunun için ilericiydik, devrimciydik. Bize karşı çıkanlar da bu yüzden gericiydi. Evet, yeni bir insan, yeni bir toplum yaratmaya çalışan toplum mühendisi atalarımızdan bize kalan bilgi temeliyle-mirasla yola çıkmamız bizim toplumsal kimliğimizin ilk köşe taşı oluşturuyordu, ama daha sonra biz bu temelin üzerine bir de “solculuğu” inşa etmeye çalışmıştık. Bu mühendislik faaliyetinde bize-istisnasız hepimize-yol gösteren ilke hep şu olmuştu: “Marksizmle Kemalizm arasında aşılmaz duvarlar yoktur”!..Yalan mı?

Fakat benim şu an tartışmak istediğim aslında bu değil! Bu tartışmayı, halâ o eski zemin üzerinde duran-ya da kendine yeni bir “zemin” arayan eski yol arkadaşlarına bırakıyorum! Benim altını çizmek istediğim şey şu: İster kendimize Kemalist demiş olalım, ister Marksist, bizim hepimiz içe kapanmacı-millici-ulusalcı bir ideolojinin etki alanı içindeydik o zaman. **Neydi o “tam bağımsız ve gerçekten demokratik Türkiye” sloganı? Türkiye, ABD emperyalizmine bağımlı olan bir ülkeydi. Bu nedenle, ilk yapılacak iş ABD emperyalizmine karşı “ikinci bir kurtuluş savaşı” vermektir. Dikkat edin, kurtuluş savaşı da değil, “ikinci bir kurtuluş savaşı”! Arada büyük fark var! O “ikinci” kelimesini sokuşturarak olayı Kemalizme, oradan da tabi İttihatçılığa-Jöntürklüğe bağlıyorsun! Dünya küreselleşmeye doğru giderken sen ulusalcılığı-içe kapanmacılığı savunmayı “ilericilik” olarak görüyorsun. “Tam bağımsızlıktan” çıkan sonuç bu!. Milli-“millici” olmayan herşeyin saf dışı bırakılacağı bir ülke senin özlemin! Çünkü, burjuvanın bile millisine laf yoktu!⁵⁸**

⁵⁸ Peki kimdi bu “milli burjuvalar”? Eskiden durum daha bir açıktı. Bir yanda gayrimüslim bir burjuvazi, diğer yanda ise Devletin yaratmaya çalıştığı gelişmeye çalışan “milli” bir burjuvazi vardı! Peki şimdi durum ne idi? Demirel ve onun temsil etmeye çalıştığı Anadolu burjuvaları “gayri milli” olduklarına göre, kimdi o diğer “millici” burjuvalar? Ben size söyleyeyim: Keyder’in, ya da Cem’in o “sanayi burjuvalarıydı onlar! Niye? Çünkü onlar da ulusalcıydılar!

Peki neden böyleydi bütün bunlar; yani bütün bu düşüncelere-ideolojiye-yön veren esas unsur ne idi? Neden bu şekilde düşünmek otomatikman “ilericilik” oluyordu? İşte gene geldik o yol gösterici “Marksizmle Kemalizm arasında aşılma duvarları yoktur” ilkesine! Lafı uzatmaya hiç gerek yok! İşin ucu gelip o klasik- Marksizm yorumuna dayanıyordu. O eski diyalektik anlayışına dayanıyordu. Dünyanın üçte biri “sosyalist” olmuştu zaten, yani gidişin yönü belliydi. Bu nedenle, bütün hesaplar ona göre yapılmalıydı. Ülkeyi sosyalizme götüren bütün yollar “ilerici”, bunun tersi ise “gericiydi”. Örneğin bir Demirel ağzıyla kuş tutsa “gericiydi” çünkü o kapitalizmin gelişmesini-üretici güçlerin gelişmesini savunuyordu. Ortada Lenin’in emperyalizm teorisi dururken hangi solcu buna evet diyebilirdi! “Kapitalizmin üretici güçleri geliştirmesi” falan, bunlar artık geride, kapitalizmin ilerici olduğu serbest rekabetçi dönemde kalmıştı. Şimdi tekeli kapitalizmi egemen olan. Bu nedenle, tekeli kapitalizm altında üretici güçler gelişemezdi. Kapitalizm artık can çekişen bir sistemdi. E, ne yapacaksın o zaman? Devrim! Hangi biçimde olursa olsun (yani ister Rusya’da olduğu gibi bir işçi ayaklanması yoluyla, isterse, ülkeyi “kapitalist olmayan bir yola” sokacak bir darbe yoluyla) yapılacak tek şey vardı o da devrim! Maksat üretim araçlarının özel mülkiyetine son vermek değil miydi. Ha bunu radikal bir şekilde işçilerin ayaklanması sonucunda yapmışsın, ha “kapitalist olmayan bir yoldan” giderek!. Olay budur! “İlericiliğin”, ya da “gericiliğin” ölçüsü bu idi! “Ulusalçılık”mış, “millicilik”miş, ya da “milliyetçilik”miş... eğer ülkeyi emperyalist sistemden koparacak bir yöne işaret ediyorlarsa bunlar-bu ideolojiler hep “ilericiydiler” artık! Çünkü, ikiye bölünmüş bir dünyada bir kere emperyalist sistemin dışına çıktın mıydı ya, mecburdun sırtını sosyalist sisteme dayamaya!. Ki bu da seni kaçınılmaz olarak “kapitalist olmayan bir yoldan” devletleştirmeler vasıtasıyla adım adım sosyalizme götürecekti. Bunun başka yolu yoktu! İşte o, “Marksizmle Kemalizm arasındaki duvarların nasıl ve neden aşılabılır” olduğunun açıklaması!..

Peki ne yani, şöyle geriye doğru baktığımız zaman, ne şehit olduk ne gazi mi diyeceğiz kendimize-bizim kuşağa? Ben size bir soru daha sorayım: 1917’yi düşünün..daha da öncesi de var aslında, o Paris Komününü falan düşünün..Milyonlarca insan öldü gitti bu mücadelelerde. Ne diyeceğiz şimdi bunlara? Ha, diyeceksiniz ki, ama onlar başkaydı, sizinkisi bir Jöntür-solculuğuydu! Olsun, Jöntürk solculuğu da olsa özünde gene o ideolojiden-işçi sınıfı ideolojisinden etkileniyordu bizim o hareketler de. Nasıl ki eski Jöntürkler burjuva devrimlerinden etkilenerek pozitivist bir ideoloji geliştirmeye çalışmışlarsa, bizler de işçi sınıfı ideolojisini “benimseyerek” yukardan aşağıya doğru işçi sınıfına bilinç götürmeye, bu şekilde “devrim” yapmaya çalışıyorduk!. Yani ortada bütün bu eylemlerin kaynağı olan bir bilgi temeli-ideoloji vardı. Nereden bilecekti ki bir Ulaş işin bu toplum mühendisliği yanını. Nereden bilecekti bir Necmettin Marksizmin işçi sınıfının buluş çağı ideolojisi olduğunu! Onlar, sınıfsız, sömürsüz bir dünya için mücadele diyerek yola çıkmışlardı. Hiçbir kişisel çıkar hesabı yoktu düşüncelerinde. Hepsisi de pırıl pırıl gencecik insanlardı. Onlar öldüler biz yaşıyoruz şimdi. Neymiş efendim, “ama bu hareketler birilerinin işine yaramış”, ya da, ulusalçıların-Devletin, Devlet sınıfının tabii müttefiki konumuna taşımış bizi..Bu lafları ben de söyledim çok!. “Farkında olmadan, o kadar karşı çıktığımız ABD emperyalizmine ve Devlete hizmet etmiş olduk” diye Mahkeme salonunda bangır bangır bağırdım ben de..

Evet, bugün gene aynı şekilde düşünüyorum; ama bütün bunlar bizim o zaman ne kadar saf ve temiz bir ruh haliyle bu işin içinde olduğumuz gerçeğini değiştirmez. Devlet mevlet..biz işçi sınıfının devletini kurmak istiyorduk! İster Don Kışotlar deyin, ister maceracı gençler-Jöntürkler, ne dersiniz deyin! Peki, “geriye ne kaldı, hiç birşey” mi diyorsunuz!..Hayır yanılıyorsunuz! İşte bakın, ben de bugün o sürecin içinden çıkıp geliyorum. Bazan düşünüyorum da, eğer bütün o süreci yaşamaysaydım, bugün bunları yazacak bilince de ulaşamazdım diyorum. Bazı şeyleri görerek onları yüksek sesle ifade edebilmek için bazan canavarın dişlerinin arasındaki o kovukta büyümek gerekiyor!! İşte ben oyum!..Demek ki hiçbir şey boşuna gitmiyormuş!..

ASKERİ YARGITAY BAŞKANLIĞINA
ÖZÜ:THKP-C Davasıyla ilgili savunmamdır.

Sayın Yargıçlar,

Sizler beni yargılayamazsınız.

Eğer benimle birlikte yargılamak istediğiniz küçük burjuva solculuğu-anarşizmiyse, biz o işi kendimiz hallettik. 1973 Mart'ında kendi ipimizi kendi ellerimizle çektik. Kapitalizmin, modern toplum güçlerinin (burjuvazinin ve işçi sınıfının) artık tarihsel fonksiyonunu yitirmiş ve toplumsal ilerlemenin önünde bir ayak bağı haline gelmiş olan küçük burjuva ilerliciliğine-gericiliğine indirdiği darbeyi ve gerçekleştirdiği atılımı bizzat kendi nefsimizde yaşayarak, tıkanan yolun açılmasına katkıda bulduk.

Yok eğer amacınız benimle birlikte işçi sınıfını-işçi sınıfı devrimciliğini, Bilimsel Sosyalizmi yargılamaksa, buna da gücünüz yetmez.

Hayalet taşlamakla vakit geçiriyorsunuz...Hani, 12 Mart döneminde bangır bangır bağırdığınız radyolardan, "Bütün ortalığı karıştıranlar bunlar" diye bizleri gösteriyordunuz hep hedef olarak! Ne oldu? Üç beş genci ipe çekmeyle, kurşunlayıp içeriye tıkmayla neyi hallettiniz? Küçük burjuva solculuğundan bir komünizm hayaleti yaratmışsınız kendinize, kedinin fareyle oynadığı gibi oynayıp duruyorsunuz.

Olmaz! En "barışçı", ABD emperyalizmi destekli sosyal demokrat iktidarları da başa getirseniz, en despot yönetimlere de başvursanız olmaz. "İstikrar içinde gelişme", demokratik ilerleme yolu böyle açılmaz. Dengesizliklerden ancak yeni dengesizlikler çıkabilir.

Apaçık ortada, 12 Mart'tan bu yana yaşanan deneyler bu gerçeği ortaya çıkarmadıysa, başka ne işe yaramıştır...

Kendimi savunmuyorum. Çünkü komünist olduğum için değil, tam tersine olamadığım için önünüzdeyim. Demokratik Cumhuriyet'e sahip çıkmak yerine "solun" bütün diğer çeşitleri gibi ona karşı girişilen 12 Mart komploculuğuna (kendi sübjektif niyetlerimiz, hareket noktamız ne olursa olsun) objektif olarak katkıda bulunduğum için burada bulunuyorum. Sizler de sakın Bilimsel Sosyalizm'i yargıladığınızı, işçi sınıfına darbe vurduğunuz falan sanmayınız. Tam tersine, "yargılanan" küçük burjuva hayalleridir. İşçi sınıfı devrimciliği ise bütün bunların antitezi olarak gelişip duruyor usul usul..

Gerçekte ise bizim durumumuzun 146.madde ile alakası yoktur. Davaya mahkeme önünde verilen sorguları ve maddi delilleri esas kabul ederek yaklaşabilseniz bu durumun kendiliğinden ortaya çıktığı görülecektir. Fakat sanmıyorum böyle bir çabaya girişebileceğinizi. Çünkü o zaman bütün bir yapı çöker. Şişirilen balonlar söner ki bu da işinize gelmeyecektir.

Gelmeyecektir çünkü oyun bunun üzerine oynanıyor zaten! Türkiye'nin sanayileşmesini engellemek, Türkiye'de kapitalizmin gelişmesini engellemek, tek kelimeyle Türkiye'nin toplumsal ilerlemesini engellemek için çevrilen dolapların mantığının, bir 12 Mart'ın mantığının inkarı olurdu bu!..

Toplumsal gelişmeyi durdurmak, üretici güçlerin gelişmesini frenlemek, kontrol edebilmek için (negatif feedback mekanizmasını işler hale getirebilmek için) ihtiyacınız var faşizme ("solculuğa"). Almışsınız ipleri ele, basıyorsunuz gaza! Ne olacak ki! Daha işin başında bellidir netice. Dengeyi bozup kapitalizmin esas iktidarını devirebilmek, Menderes'i asıp Demirel'i düşürebilmek için ABD emperyalizmiyle iyice komplolar hazırlıyorsunuz, kendi elinizle anarşiyi besliyorsunuz ("anarşist" kendinizsiniz zaten!), işçi sınıfı hareketinin içine

yerleştirdiğiniz adamlarınız aracılığıyla işçi sınıfı hareketini saptırıyorsunuz, kendi denetiminizde bir vurucu güç haline sokuyorsunuz, sonra da bir yandan demokrasi şampiyonu kesilirken, öte yandan da “anarşiyi önleyemiyorsun” diyerek kurtarıcı pozlarında iktidarı ele almaya çalışıyorsunuz! Dün 1973 Mart’ında bir Gürler’i Atatürk ilan edip milleti, parlamentoyu tehdit ederek iktidar olmaya çalışırken, bugün de aynı oyunları bir Ecevit miti yaratarak oynamaya çalışan siz değil misiniz? Daha da ötede yarın demokratik mekanizmadan, Ecevit alternatifinden umudunuz kesilirse gene cuntaya sarılacak olan, Portekiz usulü darbecilik hayalleri kuracak olan sizler değil misiniz? Bakınız, ilerde ne yapmaya çalışacağınızı bile söylüyorum size. Çünkü herşey apaçık!..

Kimsiniz sizler? Beni kim olarak yargılamaya çalışıyorsunuz? Gürler cuntasına mı dahilsiniz, Sunay cuntasına mı, yoksa Türkeş’in teşkilatından mısınız? Kontrgerillacı mısınız? Hepiniz birsiniz, bir...Türkiye’deki bütün “solcular”ı da peşinize taksanız, bütün işçileri de (Disk’li, Türk-İş’li) kendi lehinize tempo tuttursanız, şu iyice bilinsin ki bir tek kişi de kalsam, işçi sınıfımız adına tümünüze birden karşı olmaya devam edeceğim. Ecevit’inden Türkeş’ine kadar, 12 Martçılara kadar, bunların hepsinin aynı teşkilatın adamları, unsurları olduğunu sonuna kadar haykıracağım. Faşizmin, elinde kamçı tutan sağ eliyle, şekere bulanmış zehir sunan sol elinin, aslında aynı vucuda ait olduğunu gücümün yettiğince tekrarlayacağım.

Bu arada sayın Askeri Savcı’ya da bir iki söz söylemek istiyorum. Öğendiğimize göre Menderes’i asan Yassıada Mahkemesi’nin de yargıcıymışsınız. Ne garip değil mi? Aynı 146. maddeden bizim için de idam istiyorsunuz. İstemezseniz ayıp olur zaten. Her şeye rağmen neye seviniyorum biliyor musunuz? Tamam, biz 12 Mart’ta “balyozlarınızı” yedik, kendi günahlarımızın borcunu ödedik, ödeyeceğiz. Ama o dönemin şartları içinde bilinçsizce de olsa size de (sizin teşkilata da) epey zarar vermedik değil! En azından tekerinize taş koymuş olduk pek farkında olmadan. Bir 12 Mart yutturmacasının açığa çıkarılmasında, sizin o maskelerinizin düşürülmesinde epey payımız oldu. Yani size de koymadık meydanı..

Vereceğiniz karar beni hiç ilgilendirmiyor artık. Çünkü mesele “anarşizmin” yargılanmasıysa biz o işi kendimiz, kendi nefsimizde gerçekteştirdik. Size de sadece bir ceset kaldı. İster alın, ister satın hesabı. İsterseniz bir kere de siz asın. Yok eğer mesele daha önceden kesinleşen bir kararın formalitelerini yerine getirmekse de zaten bana yapacak bir iş kalmıyor.

Saygılarımla

Münir R. Aktolga
Mamak Askeri Cezaevi
05.07.1977

Ne kadar ilginç değil mi! O zaman bile halâ “işçi sınıfı sosyalizmini” kurtarmaya çalışıyormuşum!!

Ya o esas mahkemedeki savunmam ne idi! “İdamımı istiyorum” diye başlamıştım da zavallı annem az kalsın kalpten gidiyordu..

Evet, H.Cemalin dediği gibi, ne idik biz o zaman öyle, kime neye hizmet etmiştik, işçi sınıfına mı, yoksa kime, neye!..Geriye ne kaldı o fırtınadan..

Hey Ulaş, Necmettin bakın size sesleniyorum: Boşuna ölüp gitmediniz!..Bakın bayrak yere düşmedi!..Başkalarını bilmem ama ben sizlere verdiğim sözünü harfiyen yerine getirmeye çalışıyorum!..Ne idi bizim mücadelemizin özü, modern sınıfsız bir topuma ulaşmak değil miydi..işte bugün benim yapmaya çalıştığım da budur.. 21.yy koşullarında bu büyük hedefin yolunu aydınlatmaya çalışıyorum kendimce..Bunun için söz vermiştim size..bir de o yılmaz

savaşçı anama! Ölüm döşeğindeyken bile “sakın ha” diyordu anacığım, “mücadeleyi bırakmayacaksın”. “Bütün bu süreci, yaşadıklarını, bunlardan çıkan sonuçları bir bir yazacaksın, yoksa gözüm açık gitmiş olurum!..

Hey Deniz, sana sesleniyorum! Bak, şu gerillacılık falan konusunda seninle hiçbir zaman anlaşamadık. Sen bana “pasifist” derdin hep, ben de sana “maceracı”!.. En çok neden kendime kızırım bazan biliyor musun, keşke seni o Hüseyinlerle falan tanıştığın eve götürmeseydim!..Ama olsun, öyle olmasa başka türlü olacaktı. Sen, kendi mecrasında akan bir su idin, mutlaka yolunu bulacaktın..Sana kızdığım zamanlar da oluyor tabi, ama özünde seni çok iyi anladığım için sana da diyorum ki, hey Deniz ruhun şad olsun..

Ve, hey Mahir! Bak, ne diyorum biliyor musun. Yahu, biz bu Denizlere “maceracı” falan derken nasıl girdik bu işlerin içine! İşçi sınıfı falan diyorduk biz, nerden çıkmıştı o gerillacılık öyle!..Ama boşver, senin yerin gene de başka. Sen gerçek bir Marksist olmaya çalıştın her zaman. Kendi kendine sorduğun soru hep şu olmuştu: Neden Küba Devriminden sonra başka hiçbir yerde devrim olmadı-olmuyor diyordun. Hep bu soruyu soruyordun kendi kendine..Ve sonra da bunun nedenlerini bulmaya çalışıyordun. İşte seni o “öncü savaşı”na gerillacılığa götürən süreç de bu olmuştu zaten. Yani öyle Denizler falan gibi duygusal bir Che, ya da Ho Şo Minh hayranlığı değildi senin çıkış noktan. Sen teorik olarak bir çözüm arıyordun tıkanan devrim yolunu açmak için. “Halkın devrimci öncülerinin” vuracağı darbeler artık parçalanamaz hale geldiği düşünülen o emperyalist zincirin aslında halâ eskiden olduğu gibi zayıf halkalardan oluştuğunu gösterecekti kitlelere. Görünüştaki o “sunni dengenin” aldatıcı olduğunu gösterecekti. Ve de, başta işçi sınıfı olmak üzere geniş halk kitleleri bir süre sonra o “öncülerin” arkasından yola çıkarak devrimi gerçekleştireceklerdi. Biliyor musun, tabi sana da kızıyorum bazan! Diyorum ki, ey Mahir, bak, hapisten kaçtıktan sonraki o buluşmamızda eğer beni dinleseydin ve hep birlikte yurt dışına çıkabilseydik orda rahat rahat tartışabilirdik bütün sorunları ve bu kadar insan da ölmezdi. Ama, boşver bunları artık diyorum sonra, sen de inandığın yolda yürüdüün sonuna kadar. Bak, senin beğenmediğin ve “partiden attığın” o “pasifist” arkadaşın seni de hiç unutmadı. Sen de onun içinde yaşıyorsun halâ..

Ya sen, sen nerelerdeydin peki o zamanlar, bugünden bakınca kendini nasıl değerlendiriyorsun o sürecin içinde? Ben mi? Ben hem vardım, hem de yoktum o zaman! Vardım...açık! Ama yoktum! Yoktum, çünkü bir yandan, bütün bu işler olurken ben birşeylerin sakat olduğunu görüyordum hep, ama bunun yerine neyin doğru olduğunu da tam olarak henüz daha ortaya koyamıyordum, ve müthiş bir arayış içindeydim..İki şey yapabiliirdim o durumda..Birincisi, bu işler yanlış diyerek çekilebilirdim. Ama bunu yapmadım, yapamazdım...Çünkü o zaman beraber yola çıktığımız arkadaşlarımı yarı yolda bırakarak kendimi kurtarma yoluna girmiş olacaktım. Peki ne mi yaptım? Daha çok insanın ölmemesi için kendimi de dönen o tekerlerin altına attım! Nasıl mı? Bakın size bir olay anlatayım. Ama bu sadece tek bir örnek:

Mahirle Hüseyin o kızı-Siber Erkan'dı adı sanıyorum rehin alarak Maltepe'deki eve sığınmışlardı. Dışarda F.Türün ve bütün bir 1.Ordu kuşatmışlar evi, dışarı çıkın falan diye anons yapıyorlardı. Bizimkiler de çıkmıyorlar tabi. Olay naklen veriliyor sanki medya kanalıyla..Radyolar bangır bangır bağıryıyorlardı..O sırada ben, Kavaklıdere'de bizim bir ev vardı ordaydım. Bir ara bizim havacı asker arkadaşlardan biri geldi, ve bana, benim yanımdaki bütün silahları almaya geldiğini söyledi. Ne yapacaksın dedim. Birşey söylemedi. Bütün arkadaşlar toplandılar Mahirlerin durumunu görüşüyorlar dedi..Allah Allah! Ben ki bu hareketin Merkez Komite üyesi olarak yargılanıp idama mahkum olmuşum daha sonra, bana haber vermeden nasıl böyle bir toplantı yapılabilirdi!. Tuttum, ben de onunla birlikte toplantının yapıldığı eve gittim. Herkes ordaydı. Niye bana haber vermediniz dedim. E dediler, sana haber verseydik karşı çıkardın! Hayrola ne oluyor dedim. Daha önce de bahsettim, o zaman hava kuvvetleri içinde örgütlü genç arkadaşlarımız vardı bizim. Bunlardan birkaç tanesi de jet pilotuydu. Yani gerçek bombarduman uçağı pilotlarıydı bunlar. E, dedim? “Biz karar aldık Mahirlerin kaldığı evin etrafını bombalayacağız dediler. Bu şekilde,

Mahirler de kargaşadan istifade ederek belki oradan kaçabilirler"! Çaresizlik işte! Bakın çaresizlik insana neleri düşündürüyor. Yahu dedim, hiç düşündünüz mü siz bu işin sonuçlarını. Binlerce kişi ölecek o an. Bunların çoğu da oraya seyirci olarak gelmiş sivil insanlar olacak. Ayrıca bu ara Mahirlerin kaçıp kurtulabilecekleri de bir hayal, görmüyor musunuz bütün 1.Ordu orada. Hem sonra bir an için kaçtıklarını düşünelim, nereye gidecekler? Zaten bu yüzden çaresiz kalarak rehin alma işine girişmediler mi? Hayır dedim ben, böyle birşey cinayettir, ben karşıyım. Çok istiyorsanız siz yapın. Daha sonra da oradan ayrıldım zaten. İnanır mısınız, ben bunları söyledikten sonra olay orada bitiyor! Aslında isteselerdi bana rağmen yapabilirlerdi o işi, ama onlar da biliyorlardı ki bu bir çözüm değildi, Sadece, sanki kendileri de birlikte ölüme gitmezlerse bu bir ihanet olurmuş gibi geliyordu onlara. Ben kesin bir dille hayır deyince birden toparlandılar..İşte olay budur..Eğer o gün o iş gerçekleştirilmiş olsaydı (nitekim karar falan alınmıştı ben gittiğimde..) varın siz artık düşünün neler olurdu. Bugün halâ 1977'nin 1 Mayıs'ında ne olup bittiğini tartışıyoruz! Bir de böyle bir olay olsaydı ne denecekti bugün acaba. Gerici faşist askerler Mahirleri bombalamak isterken binlerce insanı da birlikte öldürdüler mi denecekti!..

SIRA GELDİ ŞİMDİ ÖZAL'A..

ÖZAL'IN ORTAYA ÇIKIŞI TÜRKİYE İÇİN NEDEN BİR DEVRİMDİR..

Özal'ı anlamak mı istiyorsunuz, Barlas'ın "Turgut Özal'ın Anıları"nı⁵⁹ okumanızı öneririm:

"Barlas: Siz sivil toplumun bir ürünü müsünüz? Yoksa, sizi 12 Eylül 1980 askeri rejimi mi getirdi?"

Özal:Benim, Türkiye'deki askeri rejimlere izdüşümüne girişim, iki hadisede ele alınabilir. Birincisi 1967-71 yılları arasındır. Ben o dönemde çok etkili bir planlama Müsteşarı idim. O günkü şartlara göre, hemen bütün yenilikler, bizim Planlama Müsteşarlığımız döneminde getirildi. Mesela Plan Uygulama Kanunu, Teşvik Sistemleri ile özel sektörün teşviki gibi yenilikler..O güne kadar planlama sadece devletle ilgiliydi. Ondan sonra özel sektörle de ilgilenir hale geldi. Bir de 1970'in büyük para hareketinin, devalüasyonun yapıldığı Ağustos Kararları var. Hatırlarsınız..O para hareketinin ertesinde de hadisenin devamı olarak 1971'in başında döviz durumu çok iyi hale gelmişti.⁶⁰ Biz hatta o devrede, yani 1971'de Türk Parasını Koruma Mevzuatı'nı kaldırıp değiştirmeyi bile düşünüyorduk⁶¹...Neticede 1980'lerde yapacağımız işleri düşünürken 12 Mart askeri müdahalesi geldi. Süleyman bey yine başbakandı. Mecburen istifa etti. Ben 30 gün kadar kaldım müsteşarlıkta. Sonra beni bir yere tayin ettiler. Ben de istifa edip ayrıldım.⁶²

⁵⁹ „Turgut Özal'ın Anıları“, M.Barlas, Birey Yayıncılık, İstanbul, 3.Baskı 2000

⁶⁰ Bu nokta çok önemli. 1971'in başında döviz durumunun çok iyi olduğunu söylüyor Özal..ama üç ay sonra da Türkiye darbe ortamına giriyor! Demek ki mesele sadece dövizin kıt olmasıyla değil, döviz musluğunu kimin elde tutacağıyla da ilgiliymiş! Dövizin bol olmuş, musluğun altında senin kovan durmuyorsa eğer neye yarardı ki bu!. Ama sadece bu da değil tabi. İdeolojik nedenlerin yanı sıra (şişeden çıkardıkları o cini kontrol edemiyorlardı artık!) dış dinamiğin rahatsızlığı da büyük rol oynuyordu!..

⁶¹ Ha!..Bakın demek ki işin altında neler yatıyordu!..Özal diyor ki 1980'de yaptığımız dışa açılma devrimini aslında biz ta o zaman (yani 71'de) yapacaktık..Şimdi daha iyi anlaşılıyor Devletçi burjuvazinin, ve de tabi bütün diğer solcu ideolojik grupların o dönemde neden darbecilerin peşinden gittikleri..Bütün bunları, daha sonra (24 Ocak Kararları'nın ilanından sonra) Özal'la ilgili olarak çıkarılan yaygaralarla birlikte düşünürseniz olay daha iyi anlaşılabilir sanıyorum..Neydi o anti Özal kampanyalar..Memleketi satmışlar da, bağımsızlığımız gitmişte...Türkiye 12 Eylül'e öyle tesadüfen gelmedi!..

⁶² Bakın, bu noktanın altını da çizelim! 12 Martçılar Özal'ı önemsemiyorlar, ama 12 Eylül darbecileri onu alıp ekonominin başına getiriyorlar, neden acaba? Biraz sonra göreceğiz, Özal bunu çok güzel açıklıyor: 12 Eylül-80'de deniz bitmişti" de ondan diyor! Devrim, sadece onu isteyenlerin-eskinin içinde gelişip ortaya çıkanların onu istemesiyle olmuyor! Eskiye temsil edenler için de bir çıkış yolu-bir „kurtuluş“ o aynı zamanda!. Çocuğu doğuran o annenin durumunu düşününüz..devrim, yani doğum anne için de o sancıların sona ermesi demek..doğum için ana karnında olgunlaşan bir bebek anne için

Barlas: Yani müsteşar olarak karşılaştığınız ilk askeri müdahale ile birlikte çalışmadınız?

Özal: 12 Mart 1971 müdahalesi ile gelen yeni askeri idare, bizi devam ettirmedi. Bambaşka politikalara sahip, farklı kadrolarla çalıştılar. Benim 12 Eylül öncesi durumun da 12 Mart öncesi gibiydi..O günkü iktidarın Başbakanı olan Süleyman Bey'in sağ kolu gibiydim. Hatta açıkça söyleyeyim. Bakanlar bizim söylediğimizin dışında bir ekonomik hareket yapamazlardı. Bildiğiniz gibi 24 Ocak 1980'de büyük bir ekonomik operasyon yapıldı...

Barlas: İşte düğüm burada..Askerler sizi 12 Mart 1971'de istememiş. Ama 12 Eylül 1980'de de bırakmamışlar. Bu neden? Siz mi değişmişsiniz, onlar mı değişmişti?

Özal: Evet. 12 Eylül'de askerler sadece beni yerimde bırakmadılar. Bakanlık verip yetkilerle de donattılar..Bunun sebebini şöyle düşünüyorum: 1979-80 senesinde Türkiye'nin durumu fevkalade kritikti. Ekonomik kararlar alınmış, bazı düzeltilmeler görülmüştü. Ama çok daha uzun bir süreye ihtiyaç vardı. Tam bir nekahat devresini tamamlayıp Türk ekonomisinin sağlam ayakları üzerinde durabilmesi daha uzun bir süreye bağlıydı.

Barlas: 24 Ocak Kararları'nı neden daha önce almadınız? Madem durum o kadar ciddiye..Neden Demirel Başbakan olur olmaz bu kararlar alınmadı?

Özal: Bunu sebebi askerlerin o zamanki Cumhurbaşkanı Korutürk'e verdikleri mektuptur. Kenan Paşa da anlatmıştı bunu bana. Askerler mektubu Korutürk'e veriyorlar. O da Başbakan yılbaşını sıkıntılı geçirmesin diye hemen iletmiyor. Bu mektup verince Süleyman Bey "bunun adresi kimdir" diye endişelere kapıldı. O yüzden de 24 Ocak Kararları için gerekli herşey hazır olduğu halde bir türlü karar verilemedi..Ben bu mektup üzerine Süleyman Bey'le iki kere görüştüm..O konuşmamda Süleyman Bey mektup hadisesini anlattı. Ben kendisine aynen şunu söyledim: Ben sizin yerinizde olsam, bu mektubu verenleri hemen emekliye sevk ederim. Süleyman Bey ne birşey söyledi, ne bir reaksiyon gösterdi. İkinci bir konu vardı..Bundan sonra baktık hiçbir iş yürümüyor. Onun üzerine Süleyman Bey'e teklif ettim: Eğer mücadele ederseniz ben Genelkurmay'a gideyim, Türkiye'nin durumunu anlatayım..

Haydar Saltık Genelkurmay 2. Başkanıydı. Ona telefon ettik. Onlardan randevu istedik. Genelkurmay Başkanı, kuvvet komutanları ve bütün üst rütbeli subayların olduğu bir toplantıda ben üç saat Türk ekonomisinin durumunu anlattım. Bu söylediğim 24 Ocak'tan on gün kadar öncedir. Tam üç saat, ne olmuş, ne oluyor, tedbirler alınmazsa iş nereye gider hepsini anlattım. Sıkıntılarımızın temellerini izah ettim. Zannediyorum çok tesir etti. Arkasından 24 Ocak Kararları'nı aldık. Yani korku kalmadı, problem çözüldü. Öbür taraf da tatmin oldu demek istiyorum. Bu arada Başbakan'ın kafasında birşey varsa o da kalktı. Sonra, 24 Ocak Kararları uygulanırken bir kere daha gittim Genelkurmay'a. Bu defa alınan kararları anlattık.

Barlas: Anlaşıyor ki 12 Mart'tan farklı olarak 12 Eylül kadrosu sizi müdahaleden önce yakından tanımış?

Özal:Evet, öyle oldu galiba. Bir üçüncü defa Sıkıyönetim Koordinasyon Kurulu toplantısında konuştum. Toplantı Başbakanın başkanlığında idi. Başbakan benim de toplantıya katılmamı istemişti. Gittim. Süleyman Bey "Turgut, bu kurula ekonomik durumu anlat" dedi. Biz de kalktık bütün kumanda heyetine 45 dakika kadar Türk ekonomisini enine boyuna anlattık. Bu olay da Nisan civarında..Şimdi durum şöyle..Ben IMF, Paris Kulübü, Dünya Bankası diye koşturup duruyorum. Krediler de gelmeye başladı. Basın da devamlı benim adımla ön planda gösteriyor. Böyle bir tablo var...

biyolojik olarak ölümcül bir ur gibidir. Ya onu doğuracak-dışarı verecektir-ya da ölecektir anne..Ama devrim olayını eskinin yok edilmesi olarak anlayanlar bu diyalektiği kavrayamazlar tabi! Bakın, İngiltere Kraliçesi halâ yaşıyor, ama ne Rus Çarı, ne de Lenin (ve bunların uzantıları) hayatta!!

...Kenan Paşa, "Aman Turgut Bey, bize yardımcı olun lütfen" dedi. Aynen söylediği budur. "Bize yardımcı olun" sözüdür. Bunun üzerine ben de, "olur" dedim. Sonra hemen Süleyman Bey'in gözetiminde tutulduğu Hamzakoyu'na telefon ettim.."Böyle şeyler teklif ediyorlar" diye, detayı ile anlattım olayı. Düşüncesini sordum."Kabul edeyim mi" dedim. Süleyman Bey, çok açık konuştu bana, "aman memleket meselesidir, kabul et" dedi..

Barlas: 12 Mart 1971 askeri müdahalesi öncesindeki ekonomik tedbirler de başarılı olmuştu..İhracat patlamasının işareti alınmıştı.

Özal: Evet ama, o zaman kimse bunun farkında değildi. Ayrıca 1970'te biz kapalı bir ekonomiydik ve deniz daha bitmemişti. 1980'e geldiğimiz zaman ise deniz bitmişti. Ve o vaziyetten bizim çıkmamız bir mucize gibi görünüyordu.

Barlas:Askerlerle rahat çalıştınız mı?

Özal: Askerlerde ekonomik durumun hep kritik çizgide kalacağı endişesi vardı. Onlar da durumun tam olarak düzeleceğine inanmadıkları için hep dış yardım ve dış desteğe ihtiyaç olacağını hesaplıyorlardı. Bu işi de ben iyi biliyordum. Zaten başta da dış ekonomik ilişkileri teklif ettiler ya..Ama ben orada "bütün ekonomik yetkileri vereceksiniz" dediğim zaman mecburen kabul ettiler. Yalnız hissettiğim birşey vardı. Devamlı bir gözetimdaydım. Çünkü ben eski iktidarın sağ kolu durumundaydım. Onun için askerler bana devamlı şüpheli gözle baktılar.

Barlas: bütün bu gelişmelerde Türk işadamlarının sizin transformasyon hareketinize karşı tutumları ne oldu?

Özal: Benim gördüğüm, o devre işadamları üst düzeyde bu yaptıklarımızın doğru olduğuna inanmışlardı. **Ama genel olarak..Ama mesela şöyle çok serbestliğe inanmayanlar da vardı. Yani liberal ithalatın, indirilmiş gümrüklerin karşısında olanlar da vardı..Epeyi vardı o zaman da..Mesela Vehbi bey (Koç) "yahu bu kadar dövizimiz var mı? Siz bunu açılıyorsunuz..Bu dövizimiz biter" lafını son seneye kadar söylüyordu..**

..Ve sonra kalkıp Evren Paşa'dan randevu istedim..Parti kurmak istiyorum..Bana mücadele edecek misiniz? "Tabi senin parti kurmana hayır diyemeyiz" dedi..Ben, herkesi birleştirecek bir parti kurmayı düşündüğümü anlattım. Hiçbir siyasi kanaat ve düşünceye önceden karşı bakmadığımı söyledim..Ama bunlar veya benim görüşlerim o sırada önemli değil..**Askerler benim yüzde 10 bile oy alamayacağımı düşünüyor o sırada. Buna göre benim kuracağım minyatür parti Türkiye'deki demokrasinin ispatı olacak..İki parti kurdurmuşlar sağ ve solda..Biri MDP, bir de Calp'ın partisi..Benimki de yemeğin üstündeki bir nevi garnitür olacak..Evren Paşa da zaten böyle anlattı bana: Biz iki parti düşünüyoruz..İktidar partisi sağda olacak..Solda da muhalefet olacak. Bizim parti de bu demokrasi oyununun ciddi oynandığının ispatı olabilirdi yani..**

..Ekrem Ceyhun'a sordum (Ceyhun, o dönemde Demirel'in adamı konumunda) nedir politikanız, ne yapacaksınız? Ekrem şöyle anlattı politikalarını: "Biz bunlarla her türlü kavgayı yapacağız. Hiçbir şeyi yanlarına bırakmayacağız". Ben de bunları duyunca sınırlendim. "Bak..hiç değişmemiş kimse..Herkesin eski kavgacılığı devam ediyor. Bizim kavgada falan işimiz yok. Biz Türkiye'nin meselelerini kavgasız halletmek istiyoruz...Git Ekrem bunları anlat Süleyman Bey'e..Bizim kimseyle kavgamız yok. Türkiye kavgadan bu hale geldi. Biz kavgaya etmeden bu meseleleri götürmek istiyoruz. Sizinle yolumuz burada ayrılıyor".

Barlas: Demek ki Demirel'le yolunuzun ayrıldığı nokta bu?

Özal:Evet..Süleyman Bey'le yollarımız kesin olarak burada ayrıldı⁶³..

Özal devam ediyor: “1980’de büyük değişim yapıldı. Bunu açıkça iddia ediyorum..Dışa açıldık. Bugün bir Türk müteşebbisi, ihracatçısı, sanayicisi, malını dışarıya satmak için çırpınıyor. Böyle birşey yoktu vaktiyle. Tam tersiydi. 1980’den evvelki dönemde, bizim malımızı gelir alırlardı. Üzümümüzü, fındığımızı, hatta tütünümüzü dahi. Yani biz dışarıya satamazdık. Sanayi malı olarak o zaman bilinen sade pamuk ipliğiyle küsbeydi. Ağırlıkla buydu. Bugün çantayı eline alan, en tanımadığınız, bilmediğiniz yerlere kadar gidiyor..Kore’ye, Tayvan’a artık nereyi bulursanız, nerede imkan varsa, oraya malını satmaya çalışıyor. Bu en büyük değişikliklerden bir tanesidir. Dışa açılma sadece bu noktada değil. Dışa açılmayı, sadece Türk ihracatçısının, sanayicisinin malını satması şeklinde de görmeyiniz. Dışa açılmayı ben bir parça daha farklı görüyorum. Zihniyet değişikliği. Hemen hemen her sahada. “Acaba dışarda bu iş nasıl yapılıyor” diye..Herkes sergilere fuarlara gidiyor. İnanılmaz derecede, tahmin edemeyeceğiniz sayıda fuarlara giden var. Hatta bunlar büyük sanayiciler falan değil. Ufak işadamları gidiyorlar. Ankara’nın mobilyacıları gidiyorlar. Fransa’da veya İtalya’da, özellikle İtalya’da yapılan sergilere onlar giderler, görürler, gözlerine göre kopyalarını alırlar, gelir aynısını Türkiye’de yapmaya çalışırlar...**Biz bunun yanında, kanaatimce dünya ile bir nevi globalleşiyoruz, dünya ile bütünleşiyoruz. Senkronize oluyoruz. Önemli hususlardan bir tanesi bu. Artık izole bir ülke değiliz. Bütün meselemiz dünya standartlarını yakalamak ve dünya ile bütünleşmek. Bunu süratle yapmaya başladık.**⁶⁴

Özalın özellikle şu son söylediklerini dinledikten sonra daha fazla lafa gerek yok sanırım! Evet, Özal büyük devrimciydi. Üretim araçlarının büyük ölçüde Devlete-Devletçi burjuvaziye ait olduğu içe kapalı antika bir düzenden dünyaya açık klasik kapitalist bir düzene geçişin, sadece mimarlığını da değil, aynı zamanda mühendisliğini de yaptı.

Peki bunu nasıl başardı Özal. Olağanüstü niteliklere sahip-dahi biri falan mıydı o? Bu mudur başarının nedeni? Elbette ki hayır! Özal, Menderes’le birlikte eski antika yapının-sistemin içinde onun inkârı olarak doğup gelişen, olgunlaşan yeni Türkiye’nin 1980’lerde bayrağı Demirel’den devralan sözcüsüydü. Tabi burada hemen ortaya çıkan ilk soru Demirel-Özal farklılığı oluyor. Demirel, Menderes’in idamından sonra oluşan ve Çankaya Protokolüyle, yeni Anayasa’yla kırmızı çizgileri belirlenen 27 Mayıs sonrası dönemin ürünüydü. Bu dönemin koşulları içinde devralmış ve taşımaya çalışmıştı bayrağı⁶⁵. Bu dönemin koşulları içinde ortaya çıkan bir dengeyi temsil ediyordu. Anadolu burjuvazisinin önderliğinde, fakat oyunun kurallarının Devlet sınıfı ve Devletçi burjuvazi tarafından konulduğu, oyunun onların koyduğu sınırlar içinde oynanacağı bir denge durumuydu bu. Yani Demirel sadece Anadolu burjuvazisini temsil etmedi bu dönem boyunca. Az önce altını çizmeye çalıştığım denge durumunu muhafaza ederek işi götürmeye çalıştı.

Ama toplumlar statik oluşumlar değil. Gelişen, sürekli kendi kendini üreten canlı sistemler. Nitekim, az önce altını çizmeye çalıştığım denge durumunun değişken tarafı Anadolu burjuvazisinin bulunduğu aşağıdan yukarıya doğru gelişen yanıydı. Devlet ve Devletçi burjuvazi eskiden beri varolan statükoyu yeni koşullar altında devam ettirmenin şartlarını-yeni sınırları-belirlemişlerdi o kadar. Evet bu sınırlar onun içinde gelişen-gelişmeye çalışan sürecin değişken unsurları için-Anadolu kapitalistleri için bir engeldi. Ama başka yolu yoktu, mecburen oyun bu sınırlar içinde oynanacaktı. Sonra tabi sınırlar dar gelmeye başladı. Sadece Anadolu burjuvazisi değil Devlet ve Devletçi burjuvalar da işlerin artık eskisi gibi gitmeyeceğini görüyorlardı. 12 Mart Muhtırasıyla bir düzeltme, aksayan yanları tamir etme, mümkün olursa da öncülüğü Anadolu burjuvazisinden geri alma teşebbüsünde bulundular.

⁶³ a.g.e, s.45

⁶⁴ a.g.e, s.313

⁶⁵ O bayrak burjuva devriminin bayrağıdır!..

Ama olmadı. Sistemin 12 Mart'ın koyduğu sınırlar içine sığmayacağı çok çabuk anlaşıldı. 1973 Martı bunun açık göstergesi olmuştu.

70'li yıllar, başka çare bulunamadığı için bazan Demirel'li, bazan Ecevit'li bir arayış içinde geçti. Ama, yolun sonuna yaklaşıldığını artık herkes hissediyordu. En sonunda anlaşıldı ki artık "deniz bitmişti"! Yani yolun sonuna gelinmişti. Bunun ne anlama geldiğini herkes (solcular hariç!) anlıyordu. İçer kapalı Devletçi düzen yürümüyordu artık. Eğer bu yapıyı bir ana rahmine benzetirsek, varolan bu yapının içindeki gelişmenin de sonuna gelinmişti. Çocuk olgunlaşmış, doğuma hazır halde bekliyordu!. Bu gerçeği herkes kabul etmek zorunda kaldı. Özal'ın, "darbeden önce gittim komutanlara durumu anlattım onlar da bana hak verdiler" demesinin ardında yatan gerçek budur. Darbeden sonra Özalın ekonominin başına getirilmesinin nedeni de budur. O an sadece doğacak olan o çocuğun değil, annenin de (yani varolan eski sistemi temsil edenlerin de) doğum için karar verdikleri andır. Çünkü, doğumun gerçekleşmemesi ve çocuğun ölmesi durumunda bu onların da sonu anlamına gelecekti.

Vay anasına şu işe bak sen! O Osmanlı ki, aslında ilk defa başına gelmiyordu bu iş onların. O III.Selim-II.Mahmut dönemini düşünün, "denizin bittiğini" gördüğü an almıştır neşteri eline Osmanlı! Bir gecede yüzyılların Yeniçeri Ocağı'nı yerle bir etmek öyle her babayiğidin harcı değildir. O Tanzimat Fermanı'nın ilan edildiği ortamı düşünün!.Herşeyin bittiği sanılan anda ilan edilen o "İslahat Fermanı"nı... topların patladığı o anı getirin gözünüzün önüne. Ve de gene Devleti kurtarmak adına yapılan o Jöntürk Devrimi'ni (1908'den bahsediyorum) getirin!..Yaşamı devam ettirme sanatı derler buna.

Evet, 1980'de "deniz bitmiştir"! Denize düşen yılanı sarılır hesabı Devlet de mecburen "kurtar bizi" diyerekten Özala sarılır! Özal aslında dışa açılmaktır. Onların korumaya çalıştıkları varolan statükonun, eski içer kapalı sistemin-yapının sonu-değişmesi demektir..

Peki Özal bu durumda başka ne yapabiliirdi. Hayır, sizin yaptığınız iş demokratik değildir, ben sizinle çalışmayı reddediyorum mu demeliydi?⁶⁶ Elbette ki hayır! Maksat bağcıyı dövmek değil üzümü yemek diye düşünüyordu o. Hem sonra, madem ki toplumsal diyalektiğin gelişen yanındı onlar, niye uzlaşmadan kaçacaklardı ki. Öbür türlü maliyet daha da büyük olacaktı. Uzlaşma, araya bir basamak daha koymaktan başka bir anlama gelmiyordu. Özal da bunu yapmaya çalıştı.

Özal'ın deyimiyle, Demirel'le yolları işte tam bu noktada ayrılıyordu! Demirel'in kavga, oç alma taraftarı olduğunu söylüyor Özal. Herhalde gene bir 1973 Martı beklentisi içindeydi Demirel!. Hakkı çıkan Özal oldu sonunda. Çünkü artık 27 Mayıs sonrası oluşan dengeyi temsil eden Demirel'in dönemi sona ermişti. Şimdi yeni bir denge durumu gerekiyordu. İşte bu yüzden ki bayrak bir anda Özal'ın eline geçiverdi.

Peki geçti de ne oldu? İyi güzel, Özal bayrağı eline almıştı ama fazla uzun taşıyamadı ki onu! Çünkü, evet bayrağı ele almıştı ama yol tıkalıydı. Ve daha fazla ilerlemek de mümkün olmuyordu! Devlet, o yol kesen haramzade eşkiya, lök gibi oturmuştu yolun üstüne ve kimseyi bırakmıyordu ileriye! Ne yapacaktı Özal! O zaman, "ben de önce o eşkiyayı bulunduğu yerden söküp atarım" diye düşünmeye başladı Özal! Ama, bu hesap tutmadı. Çünkü, "Devletin başı"-Cumhurbaşkanı olmayla Osmanlı artığı o Devlet instanzını birbirine karıştırıyordu o. Cumhurbaşkanı olursam Devleti ele geçirebilirim, böylece o engelleri de aşarım diye düşünerek olayı hiç kavramadığını ortaya koyuyordu. Halbuki, ne yeredir ne gökte hesabı belirli bir yeri-mekânı yoktu o Devletin! Hem sonra o zaten "Tanrı'nın yeryüzündeki temsilcisi" değil miydi! Bu gerçeği farketmediği an hayalet avcılığına soyunduğunu gördü Özal, çünkü her yerde önüne çıkan o hayalet-Devleti bir türlü ele geçiremiyordu!. Bu süreç sonunda onun hayatına mal oldu!..

⁶⁶ Steril demokrat AA'nın kulakları çınlasın!!

Evet, Özal öldü-ya da öldürüldü! Ama onun açtığı yolu kapatmak mümkün değildi artık. Baraj yıkılmış su öbür tarafa-küresel alanlara doğru akmaya başlamıştı! Aktı, aktı aktı!..Sonra onun da önüne gene baraj falan kurmaya kalktılar..ama tutmadı. O 28 Şubat'lar falan neydi sanıyorsunuz..Her seferinde daha büyük bir miktarda biriken su bir de baktık hiç kimsenin beklemediği bir anda gürpedek göçürüverdi yapılmaya çalışılan o yeni barajları da. İşte bir Erdoğan olayının ardında yatan diyalektik budur.

Peki nereye gidiyoruz mu diyorsunuz! Önce nerede bulunuyoruz onu bir doğru dürüst kavrayın bakalım!..Henüz daha bu süreç sona ermedi! Bakın, halâ "demokrasi cephesi" falan diyerek yeni barajlar kurmaya çalışanlar var!..Yani azıcık imkânını bulsalar gene boğacaklar süreci! Fakat bu kez güçleri yetmeyecek-yetmiyor artık. Çünkü sistem küresel dinamikleri de arkasına aldı ve müthiş bir hızla yol alıyor...